

500

Latv. Nod.

Oficiāls izdevums.

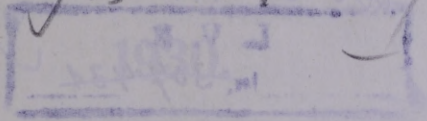
Senāta Apvienotās sapulces spriedumi 1930.—1934. g.

1936.

Izdevusi Valsts tipogrāfija Rīgā, pilī.

VHC

Latvijas senāts

34
—
765 m/f

Senāta Apvienotās sapulces spriedumi

1930.—1934. g.

1936.

Izdevusi Valsts tipogrāfija Rīgā, pilī.

Latvijas Valsts
Valsts bibliotēka

0309056431

L. V. B.
In. 307434 ✓

Senāta Apvienotās sapulces spriedumi

Valsts tipogrāfija Rīgā, pili 715. pas. 7 35

1930.—1934. g.

1936

Latvijas Valsts tipogrāfija Rīgā, pili

1930.

1. 1930. gada 10. februārī. Augstā-Sila sādžas saimnieku sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. D. Hibšmaņa 1926. g. 2. novembra sūdzība atcelt Latgales apgabaltiesas 2. civīlnodaļas 1926. g. 21. aprīļa spriedumu un atzīt lietu par piekrītošu zemes ierīcības iestādēm Ādama Zupe un citu prasībā pret Augstā-Sila sādžas saimnieku sabiedrību par zemi. (L. № 4.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Augstā-Sila sādžas saimnieku sabiedrības pilnvarnieks zv. adv. Hibšmanis griezies 1926. g. 8. novembrī pie Senāta Apvienotās sapulces ar sūdzību, kuŗā paskaidro:

1924. g. 11. augustā Ludzas apr. zemes ierīcības komiteja griezusies pie Ludzas apr. iec. miertiesneša ar lūgumu izbeigt un piesūtīt viņai pēc piederības lietu par Ādama Zupe un citu prasību pret Augstā-Sila sādžas saimnieku sabiedrību par īpašuma tiesību atzīšanu aiz valdīšanas noilguma uz 80 des. zemniekiem piešķirtās zemes, kāda lieta atradusies minētā miertiesneša izspriešanā. Miertiesnesis, saņēmis šo rakstu, aprobežojies ar tā pievienošanu aktij. Tāpat Latgales apgabaltiesas 2. civīlnodaļa, neskatoties uz sūdzētājas un Centrālās zemes ierīcības komitejas aizrādījumiem par lietas nepiekrītību tiesai, šos aizrādījumus atstājusi bez ievēribas ar to, starp citu, motīvējumu, ka viņa nevarot grozīt savu jau 1924. g. 21. novembrī pēc būtības taisīto spriedumu. Šo spriedumu Senāts tomēr atcēlis un 1926. g. 21. aprīlī lieta nākusi Latgales apgabaltiesas 2. civīlnodaļas jaunai caurskatīšanai. Neskatoties uz sūdzētājas aizrādījumiem, ka lieta uz Civīlproc. lik. 240., 241. p. pamata jānodod Senāta Apvienotai sapulcei, apgabaltiesa pie lietas jaunas caurskatīšanas no jauna to izspriedusi pēc būtības, neievērojot minētos likuma pantus. Pēc sūdzētājas domām, šī lieta tiešām piekrītot zemes ierīcības iestādēm, jo tajā celta prasība par tādas Augstā-Sila sādžas kopējās zemes platības daļas apstiprināšanu prasītājiem, kuŗa tiem nekādā ziņā nepiekrītot; tā tad strīds esot par starpību starp zemes daļu, pēc kuŗas tīkojot prasītāji, un to daļu, kuŗu viņiem labprāt vienmēr atzinusi atbildētāja. Lai paslēptu un maskētu šo strīdu, kas cēlies vēl Krievijas laikā 1912. gadā, prasītāji cenšoties pārvērst šo strīdu par īpašuma tiesību strīdu uz visu viņu lietošanā esot platību, t. i. 80 des. Tāds atzinums skaidri izriet no aktiem, kuŗi esošo Latgales apgabaltiesas 2. civīlnodaļas akti (1926. g. № 971) un Centrālās zemes ierīcības komitejas akts un lēmuma, kas pārsūdzēts no tagadējiem prasītājiem Senāta Administratīvam departamentam (1926. g. akts № 402). It sevišķi svarīgi šajā esot bij. Vitebskas guberņas zemes ierīcības komitejas 1914. g. 29. novembra un Ludzas apr. zem. ier. kom. 1914. g. 20. februāra un 1924. g. 16. jūnija lēmumi, kā arī attiecīgais Centrālās zemes ierīcības komitejas lēmums.

Aizrādot vēl uz to, ka tagad šī lieta ejot divos ceļos un proti: zemes ierīcības ceļā (Senāta Adm. dep. 1926. g. № 402) un tiesas ceļā (sūdzētājas pārsūdzētam Latgales apgabaltiesas spriedumam esot jāienāk kasācijas kārtībā Senāta Civīlam departamentam) un atsaucoties uz zemes ierīcības noteik. (Kr. lik. kop. X sēj. 2. d. 18. p.), noteik. par

zemes ierīcību (Lik. kr. 1924. g. 157) 4. p., Civilproc. lik. 1400. p. 2. piez., 240., 241. p. un bij. Kr. Senāta Civ. dep. 1872. g. spried. № 707, sūdzētāja lūdz Senāta Apvienoto sapulci Latgales apgabaltiesas 2. civilnodaļas 1926. g. 21. aprīļa spriedumu atcelt un atzīt lietu par piekrītošu zemes ierīcības iestādēm.

Izklausījusi virsprokurora atzinumu un ievērojot:

1) ka Senāta Apvienotā sapulce izšķir piekritības strīdu starp tiesu un administratīvām iestādēm Civilproc. lik. 241. p. norādītos gadījumos, t. i. ja šo strīdu ierosinājusi administratīva iestāde Civilproc. lik. 240. panta kārtībā vai viens no prāvniekiem Civilproc. lik. 239. p. kārtībā;

2) ka nav ievērojams sūdzētājas aizrādījums uz to, ka miertiesā un apgabaltiesā esot rīkojušās nepareizi, nenododot šo lietu Senāta Apvienotās sapulces izšķiršanai, jo konkrētā gadījumā piekritības strīdu administratīvas iestādes (Ludzas apr. zem. ier. komiteja un Centrālā zemes ierīcības komiteja) esot cēlušas; uz nepareizībām šajā ziņā (ja tādas būtu konstatējamas) varētu aizrādīt gan minētās administratīvās iestādes, bet nevis sūdzētāja, kuŗai Civilproc. lik. 239. p. dod tiesību aizstāvēt savu viedokli piekritības jautājumā šajā pantā paredzētā kārtībā; minētās administratīvās iestādes turpretim nav iesniegušas nekādas sūdzības, nedz par miertiesas rīcību (kas pēc sūdzētājas apgalvojuma aprobežojusies ar apr. zemes ierīcības komitejas lūguma pievienošanu aktij), nedz par apgabaltiesas lēmumu, ar kuŗu Centrālās zemes ierīcības komitejas lūgums par lietas izbeigšanu atstāts bez ievēribas;

3) ka sūdzētāja (kā viņa pati aizrāda savā apellācijas sūdzībā) jau miertiesā bija cēlusi ierunu par lietas nepiekritību tiesu iestādēm, kādu ierunu miertiesā nebija ievērojusi, izspriežot lietu pēc būtības; tādos apstākļos sūdzētājam, ja viņa gribeja panākt piekritības strīda izšķiršanu Senāta Apvienotā sapulcē, bija jārikojas saskaņā ar Civilproc. lik. 239. pantu, t. i. bija jāiesniedz Senāta Apvienotai sapulcei sūdzība minētā pantā norādītā kārtībā; to sūdzētāja nav darijusi, bet gan pārsūdzējusi miertiesas spriedumu instanču kārtībā, lūdzot apgabaltiesu izšķirt ierunu par lietas nepiekritību tiesu iestādēm un lietu izbeigt uz Civilproc. lik. 66. p. 4. pk. un 90. p. 2. pk. pamata; par to, ka piekritības strīds izšķirams Senāta Apvienotā sapulcē, sūdzētāja pirmo reizi runā tagadējā sūdzībā;

4) ka tādējādi (kā to jau atzinis Senāta Civ. kas. dep. savā 1927. g. 21. septembra spriedumā, sakarā ar sūdzētājas kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas 1926. g. 21. aprīļa spriedumu) sūdzētāja šajā gadījumā nav cēlusi piekritības strīdu Civilproc. lik. 239. panta kārtībā, bet gan nepiekritības ierunu, kuŗa bija izšķirama un arī izšķirta instanču kārtībā; tādos apstākļos sūdzētājas tagad Senāta Apvienotā sapulcē iesniegtā sūdzība atstājama bez caurskatīšanas;

5) ka neatkarīgi no visa cita sacītā, šī sūdzība atstājama bez caurskatīšanas arī tādēj, ka tā iesniegta tieši Senāta Apvienotai sapulcei, kas nesaskan ar Civilproc. lik. 239. p., pēc kuŗa sūdzība bija iesniedzama kārtībā, kāda paredzēta attiecībā uz blakus sūdzību iesniegšanu, — Senāts nolēmj: Augstā-Sila sādžas saimnieku sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Hibšmaņa sūdzību atstāt bez caurskatīšanas.

2. 1930. gada 12. aprīlī. Senāta virsprokurora 1929. g. 14. decembra priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu: vai tiesu iestādes civillietās, saskaņā ar spēkā esošiem likumiem (Civilprocesa lik. 1914. g. izdev. 862. un 864. p. un 1920. g. 26. janvāra likuma par tiesu un tiesāšanas kārtības nolikuma pārgrozījumiem un papildinājumiem 1. p. „c“ pk.) (Lik. kr. 164), var pieprasīt no ieinteresētām personām liecinieku atlīdzību iepriekš. (L. № 12.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: saskaņā ar Civilproc. lik. 864. p. (1914. g. izdev.), prāvniekam, uz kuŗa lūgumu izdarīja pierādī-

jumu pārbaudi, bija iepriekš jāiemaksā, starp citu, ceļa nauda, kāda, saskaņā ar Civilproc. lik. 862. p. (1914. g. izdev.), pienācās izsaucamam lieciniekam; turpretim prāvníekam nebija iepriekš jāsamaksā tā nauda, kuŗa lieciniekam nācās, saskaņā ar Civilproc. lik. 861. p. (1914. g. izdev.), par atraušanos no darbiem (par nokavēto laiku). Ar 1920. g. 26. janvāŗa likumu par tiesu un tiesāšanas kārtības nolikuma pārgrozījumiem un papildinājumiem 1. p. „c“ pk. (Lik. kr. 164) tiesām piešķirta tiesība noteikt lieciniekiem atlīdzību pēc sava taisnīgā ieskata samērā ar patiesiem braukšanas izdevumiem, nokavēto laiku un vietējiem apstākļiem. No šā likuma redzams, ka viņš nav grozījis pastāvošos liecinieku atlīdzības pamatus: kā agrāk (pēc Civilproc. lik. 1914. g. izdev.), tā arī tagad (pēc 1920. g. 26. janv. lik.) liecinieks var prasīt atlīdzību: a) par nokavēto laiku (atraušanos no darbiem) un b) par ceļa izdevumiem. Uzstādītais jautājums tādēļ izšķirams atsevišķi attiecībā uz katru no minētām liecinieku atlīdzības sastāvdaļām. Kas zīmējas vispirms uz atlīdzību par nokavēto laiku, tad nevar būt nekādu šaubu par to, ka prāvníekam šī atlīdzības nauda nav jāiemaksā iepriekš; tas nebija vajadzīgs pēc agrākā likuma un šādu pienākumu prāvníekam neuzliek arī jaunais likums (kas grozījis tikai šās atlīdzības aprēķināšanas kārtību un tās apmēru, nepiemērojot vairs 861. p. (1914. g. izdev.) aprādīto atlīdzības maksimumu un minimumu). Bet pie tā paša atzinuma jānāk arī attiecībā uz liecinieka ceļa izdevumiem. Civilproc. lik. 864. p. (1914. g. izdev.), kas deva pamatu pieprasīt šās atlīdzības iepriekšējo samaksu, paredzēja to ceļa naudu, kuŗa bija norādīta 862. p. (1914. g. izdev.) un bija aprēķināma 10. kap. apmērā par katru versti. Šādu ceļu izdevumu atlīdzību jaunais likums vairs nepazīst, bet pazīst gan tikai atlīdzību par patiesiem braukšanas izdevumiem. Ka Civilproc. lik. 864. p. noteikums būtu attiecināms uz šo atlīdzību, to likumdevējs nav noteicis, kādēļ jāatzīst, ka nav likumīga pamata uzlikt prāvníekam par pienākumu iemaksāt šo naudu iepriekš. No Civilproc. lik. 864. panta redzams, ka šis pienākums vispār pastāvēja tikai par tiem atlīdzības veidiem, kuŗi pašā likumā bija cieši noteikti fiksēti (858., 862., 863., 863¹. p.). 1920. g. 26. janvāŗa likums vairs tādu cieši noteiktu ceļa izdevumu atlīdzības apmēru nepazīst, jo tas noteicams atkarībā no katras atsevišķas lietas īpatnējiem apstākļiem, kuŗus arī tiesa var apsvērt tikai pēc liecinieka izsaukšanas un pēc paskaidrojumu došanas no viņa puses par patieso braukšanas izdevumu apmēru. Tādēļ Civilproc. lik. 864. p. noteikumu attiecināšana uz šo atlīdzības veidu (pieprasot no prāvníeka iepriekš kādas summas samaksu, kuŗu tiesa varētu noteikt tikai apmēram, izejot no varbūtējiem ceļa izdevumiem), runātu arī pretim likuma izpratnei un mērķiem.

Aiz aprādītiem iemesliem un ievērojot, ka 1920. g. 26. janvāŗa likumā paredzētie tuvākie noteikumi par liecinieku atlīdzību līdz šim no Tiesu palātas nav izdoti (kas redzams no Senāta virsprokurora 1930. g. 22. februāŗa raksta № 81), Senāts nolēmj: atzīt, ka priekšā liktais jautājums izšķirams noraidoši.

3. 1930. gada 12. aprīlī. Senāta virsprokurora 1929. g. 14. decembra priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu, vai pirmstermiņa atsvabināšanas nosacījumi piemērojami personām, kuŗām uzliktie sodi apžēlošanas ceļā mīkstināti resp. samazināti. (L. № 13.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors A. Gubens; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: pie 1917. g. 1. augusta noteikumu par nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu piemērošanas (Krievijas nolikumu un rīkojumu krāj. 1917. g. № 1326) radusies domstarpība, vai šie noteikumi attiecināmi arī uz notiesātiem, kuŗiem ar apžēlošanas aktu samazināts tiesas piespriestais sods. Šī domstarpība radusies no tā, ka pēc noteikumu 1. panta redakcijas notiesātos ar ieslodzījumu cietumā, pārmācības namā vai spaidu darbos var atsvabināt no ieslodzījuma pēc tam, kad viņi izcietuši ne mazāk kā pusi viņiem ar tiesas spriedumu uzliktā soda, ja pie tam, izpildot spriedumu, viņi ieslodzījuma vietā atradušies ne mazāk

kā 6 mēnešus. Ja nu likums noteicis, ka notiesātā atsvabināšana no soda tālākas izpildīšanas var notikt tad, kad viņš izcietis vismaz pusi no tā soda, kāds tam uzlikts ar tiesas spriedumu, tad var rasties šaubas, vai gadījumā, kad tiesas spriedumā noteiktais sods samazināts ar apžēlošanas aktu, notiesātam pirmstermiņa atsvabināšanas noteikums jēl maz var piemērot, jo pēc apžēlošanas akta taisīšanas tiesas spriedums vairs nepastāv, kurpretim noteikumi par pirmstermiņa atsvabināšanu prasa, lai atsvabināmais būtu izpildījis vismaz pusi no tiesas spriedumā noteiktā soda.

Izklausījusi virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Priekšā celtais jautājums izšķirams pēc šādiem apsvērumiem. Pēc Republikas Satversmes tiesība apžēlot notiesātos pieder Valsts Prezidentam. Izšķirot jautājumu par notiesāto apžēlošanu, Valsts Prezidents darbojas jurisdikcijas sfairā, kā orgāns, kas gan nepārbauda tiesu iestāžu spriedumu pareizību, bet apsveļ vienīgi, vai nav kādi sevišķi apstākļi, kuŗi prasa pret notiesāto lielāku saudzību, kā to pielaiž likums, kādas saudzības piemērošana tā tad sniedzas pāri tiesu varas robežām (Kriminālproc. lik. 811. p.). Apžēlošanas akts atvieto soda ziņā tiesas spriedumu, pēdējais zaudē savu spēku un tā vietā stājas Valsts Prezidenta lēmums, kas vai nu pilnīgi atlaiž notiesātam sodu resp. tā sekas vai nosaka tiesas sprieduma vietā izpildāma soda veidu un mēru. Valsts Prezidenta lēmums par notiesātā likteņa atvieglošanu ir pielīdzināms tiesu iestāžu spriedumiem un ar apžēlošanas aktu uzliktā represija ir padota izpildīšanai līdzīgi tiesu iestāžu spriedumiem un tā tad kvalificējama kā sods šā jēdziena tieši burtiskā nozīmē. Ja atzitu, ka persona, kuŗai sods samazināts ar apžēlošanas aktu, zaudē tiesību uz pirmstermiņa atsvabināšanu, tad pati apžēlošana zināmos gadījumos varētu izvērsties par privileģiom odiosum personai, uz kuŗu tā attiecināta, piem., notiesātais ar ieslodzījumu pārmācības namā uz sešiem gadiem, kuŗam ar apžēlošanas aktu tiesas piespriests sods pārvērstis ieslodzījumā pārmācības namā uz četriem gadiem, būtu nostādīts sliktākā stāvoklī, nekā ja apžēlošanas vara būtu atzinusi, ka notiesātais saudzību apžēlošanas kārtā nepelna (šajā pēdējā gadījumā notiesāto varētu atsvabināt no ieslodzījuma jau pēc trim gadiem), bet tas — apžēlošanas institūta pārvēršanās odiosā privileģijā — runātu tieši pretim apžēlošanas jēgumam. Ja likumdevējs būtu gribējis ar soda samazināšanu apžēlotas vai amnēstētas personas nostādīt izņēmuma stāvoklī attiecībā uz pirmstermiņa atsvabināšanas noteikumu piemērošanu, tad viņš to noteikumos expressis verbis būtu izteicis. Pirmstermiņa atsvabināšanas institūts, kā tas redzams no noteikumu 2. p., nodibināts nolūkā atsvabināt no soda izciešanas ieslodzītos, ja viņu krietnā uzvešanās pa ieslodzījuma laiku dod pietiekošu imeslu sagaidīt, ka pēc atsvabināšanas no ieslodzījuma viņi vedīs godīgu dzīvi. No tā spriežams, ka ikvienam ieslodzītam, kuŗam uzlikts kāds no noteikumu 1. pantā aprādītiem soda veidiem (vienu gadu pārsniedzošā apmērā), ir cerība panākt atsvabināšanu no ieslodzījuma arī pirms soda pilna mēra izciešanas, ja vien ieslodzītais ar savu uzvešanos pierādījis, ka vedis sekmīgu cīņu ar savām noziedzīgām tieksmēm. Apžēlošanas institūta pamati, kā arī motīvi, no kuŗiem vadās apžēlošanas vara, izšķirot jautājumu par notiesātā apžēlošanu, ir citādas dabas nekā tie, no kuŗiem pēc noteikumu 2. p. jāvadās organam, kas izšķiŗ jautājumu par pirmstermiņa atsvabināšanu: pirmā gadījumā izšķirošais kritērijs pastāv sevišķu apstākļu nodibināšanā, kuŗi prasa pret notiesāto lielāku saudzību, nekā to pielaiž likums, — otrā noteicošais kritērijs ir notiesātā laba uzvešanās ieslodzījuma vietā. Apžēlošanas institūts pastāv neatkarīgi no notiesāto pirmstermiņa atsvabināšanas institūta un katram no tiem ir savi pamati un abi iepriekšējā teikumā aprādītie kritēriji var pastāvēt parallēli viens otram un neatkarīgi viens no otra. Ar to, ka Valsts Prezidents savā jurisdikcijas sfairā ir nodibinājis sevišķus apstākļus, kuŗi in casu attaisno lielākas saudzības pielietošanu notiesātam nekā to atļauj likums, formāli nemazinās notiesātā tiesība uz viņa likteņa atvieglošanu pirmstermiņa nosacītas atsvabināšanas ceļā, ciktāl tā vedama sakarā ar ieslodzītā labu uzvešanos pa soda izpildīšanas laiku: te — nepieciešamais premiss ir notiesātā pierādītā griba laboties, — tur — no notiesātā gribas neatkarīgu

sevišķu apstākļu sagādīšanās, kas viņu padarījuši no likuma viedokļa par noziedznieku. Tādējādi nav nekāda pamata neattiecināt noteikumus par pirmstermiņa atsvabināšanu uz notiesātiem, kuriem ar tiesas spriedumu noteiktais sods samazināts ar apžēlošanas varas lēmumu. Aiz šiem apsvērumiem jāatzīst, ka Valsts Prezidenta apžēlošanas akts, kas dots viņa jurisdikcijas sfairā, ir pielīdzināms spriedumam un tādēļ notiesātam, kam ar apžēlošanas aktu ir noteikts viens no noteikumu par pirmstermiņa atsvabināšanu 1. p. paredzētiem soda veidiem — apmērā, ne mazākā kā viens gads, — var piemērot soda pirmstermiņa nosacītu atlaišanu.

Ievērojot sacīto, Senāts nolēmj: paskaidrot, ka jautājums izšķirams apstiprinoši.

4. 1930. gada 12. aprīlī. Satiksmes ministra 1930. g. 21. janvāra iesniegums izšķirt jautājumu, vai saskaņā ar noteikumiem par pasažieru un kravu pārvadāšanu, kuri publicēti V. V. 1924. g. 277. num., un 39. rīkojumu, kas publicēts V. V. 1925. g. 35. num., minētos noteikumos un rīkojumā paredzētie 16 klm. pieskaitāmi tabulās paredzētiem attālumiem arī tajā gadījumā, kad attiecīgi sūtījumi nav šos 16 klm. nogājuši. (L. № 20.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Čaritonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Satiksmes ministrija ar savu 1930. g. 21. janvāra iesniegumu griezusies pie Senāta Apvienotās sapulces ar lūgumu izšķirt jautājumu, vai saskaņā ar noteikumiem par pasažieru un kravu pārvadāšanu, kuri publicēti V. V. 1924. g. 277. num., un 39. rīkojumu, kas publicēts V. V. 1925. g. 35. num., minētos noteikumos un rīkojumā paredzētie 16 klm. pieskaitāmi tabulās paredzētiem attālumiem arī tajā gadījumā, kad attiecīgi sūtījumi nav šos 16 klm. nogājuši, resp. nav bijuši Škirotavas stacijā, jeb šos 16 klm. var pieskaitīt tabulās paredzētiem attālumiem tikai tajā gadījumā, ja sūtījumi faktiski nogājuši šos 16 klm.

Savu lūgumu satiksmes ministrs pamato uz to, ka Senāta Civilais kasācijas departaments savā 1927. g. 28. aprīļa spriedumā akc. sab. L. un J. Hoff lietā (L. № 274.) augšā aprādīto jautājumu esot izšķīris apstiprinoši, bet ar savu 1928. g. 28. septembra spriedumu „Baltijas kokrūpniecības akc. sab. lietā (L. № 736.) esot izšķīris noraidoši, un ka sakarā ar to starp Satiksmes ministriju, no vienas puses, un Valsts kontroli, no otras puses, esot cēlusies domstarpība tajā ziņā, ka Valsts kontrole esot pievienojusies pirmam, Senāta Civilā kasācijas departamenta pirmajā spriedumā it kā izteiktam uzskatam, bet Satiksmes ministrija uzturot pēdējo, Senāta Civilā departamenta otrā spriedumā it kā izteikto uzskatu.

Satiksmes ministra iesniegums atstājams bez caurskatīšanas.

Vispirms satiksmes ministrs savā iesniegumā pilnīgi sagrozījis divus viņa minētos spriedumus, kuŗos īstenībā nekādas pretrunas nav. Senāts savā otrā spriedumā, taisni atsaucoties uz savu pirmo spriedumu, noteikti pasvītrojis, ka, principā, dzelzceļiem pieder neapstrīdamas tiesības ņemt aprēķināmo pēc klm. un kgr. (tarīfa 55., 56. §) veduma maksu par palielināto (par 16 klm.) pret tabulās paredzēto attālumu, tarīfa attālumu, kuŗu noskrien pārvadājums, un ka tagad, t. i. pēc 1924. g. 4. decembra noteikumiem un 1925. g. 39. rīkojuma (pretēji agrākajiem 373., 181., 156. rīkojumiem) dzelzceļiem nav katrā atsevišķā gadījumā jāpierāda, „ka pārvadājamā prece faktiski tikusi pārkrauta Rīgas mezglā un ka nav bijis iespējams precīzi pārkraut kādā citā stacijā, ceļā, it kā bez lieka noskrējuma“. „Bet,“ turpina Senāts savā spriedumā, „no tā, ka dzelzceļam nupat minētie apstākļi nav katrā atsevišķā gadījumā jāpierāda, pats par sevi nemaz vēl neizriet, ka prasītājam būtu atņemta tiesība no sevis pierādīt, ka pārvedamā prece faktiski nav gājusi Rīgas mezglā, t. i. nav gājusi palielināto faktisko attālumu un faktiski nav tikusi pārkravāta un ka pārkrāvšana nav bijusi vajadzīga; tā tad, minētie rīkojumi nenodibina dzelzceļiem par labu kādu neatspēkojamu prezumpciju juris et de

jure; taisni jautājumu par to, vai 39. rikojumā uzstādītā prezumpcija dzelzceļiem par labu būtu uzskatāma par prezumpciju juris et de jure jeb par prezumpciju juris tantum, Senāts savā spriedumā Hoffa lietā nemaz nav aizskāris un šis jautājums netika aizkustināts tajā lietā.“ Uz šādiem pamatiem Senāts savā otrā spriedumā, pārbaudot vienīgi jautājumu par pierādīšanas nastas sadalīšanu starp partiem, atzinis, ka prasītājam, kas prasa no dzelzceļa atpakaļ pārāk samaksāto vedummaksu par preces it kā lieku noskriešanu (16 klm. palielinātā attāluma ziņā) ir no sevis jāpierāda, ka prece faktiski neesot noskrējusi šo palielināto faktisko attālumu, un ka tāpēc tiesai nav tiesības nepieļaut prasītāja priekšā likto pierādījumu par to, ka prece faktiski nav noskrējusi palielināto faktisko attālumu, proti, tajā otrā lietā aprādītā gadījumā, ka prece nav bijusi šķīrotavā.

Tādējādi vispār, jau no faktiskās puses, atkrīt tas faktiskais pamats, proti, šķietamā pretruna starp minētiem diviem Senāta spriedumiem, uz kuŗu satiksmes ministrs pamato savu iesniegumu.

Neatkarīgi no tā, atkrīt arī juridisks pamats, kas attaisnotu satiksmes ministra iesniegumu, jo nav nedz jautājumu, kuŗus nevienādi būtu izšķīrušas Senātam padotās pārvaldības, vai tiesu iestādes, nedz jautājumu, kuŗi, likumus piemērojot, radītu šaubas (Senāta iekārt. lik. 33¹. (36.) p., 74¹. (76.) p. 10. pk., Tiesu iek. lik. 185. (259¹.) p.). Par domstarpību (juridiskā nozīmē) starp Valsts kontroli un Satiksmes ministriju, uz kādu domstarpību šī pēdējā atsaucas, nevar būt runa jau tāpēc vien, ka, saskaņā ar likuma par Valsts kontroli 27. p. (Lik. kr. 1923. g. 102), Valsts kontroles padomes lēmumi pārsūdzami kasācijas kārtībā, proti, Senāta Administratīvam departamentam. Tāpēc, ja Satiksmes ministrija neapmierinātos ar Valsts kontroles lēmumiem par viņai, sakarā ar tiesas sprieduma nepārsūdzēšanu, uzlikto uzrēķinu, Satiksmes ministrijai nav nogriezts ceļš Valsts kontroles lēmumu savukārt pārsūdzēt instanču kārtībā Senāta Administratīvam departamentam. Tā tad, ja arī Valsts kontrole, no vienas puses, un Satiksmes ministrija, no otras puses, „nevienādi“ izšķīrušas kādu jautājumu, tad jautājuma „vienāda“ izšķiršana pilnīgi nodrošināta un panākama vienkāršas pārsūdzēšanas ceļā instanču kārtībā. Beidzot, nevietā arī aizrādījums uz jautājumiem, „kuŗi, likumus piemērojot, rada šaubas“. Par „šaubām“ runā esošā gadījumā nevar būt runas jau tāpēc vien, ka Senāts savos divos Civīlā kasācijas departamenta spriedumos noteikti un nepārprotami izteicies par „16 klm. lielā attāluma“ juridisko nozīmi un līdz ar to vispusīgi noskaidrojis arī partu civīlprocesuālo stāvokli pierādīšanas nastas sadalīšanas ziņā starp viņiem, augšā aprādītā nozīmē.

No satiksmes ministra minētiem apcerējumiem varētu nākt pie atzinuma, ka ministrs it kā domājies galu galā panākt Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1928. g. sprieduma (L. № 736) atcelšanu ar Senāta Apvienotās sapulces lēmumu pretēji likuma aizliegumam (Senāta iek. lik. 220. [157.] p.; Civīlproc. lik. 808. p.).

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, atrodot, ka satiksmes ministra iesniegums nav Senātā caurskatāms, — nolēmj: satiksmes ministra 1930. g. 21. janvāra iesniegumu atstāt bez caurskatīšanas.

5. 1930. gada 3. jūnijā. Senāta virsprokurora 1929. g. 14. oktobra priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumus: 1) vai zemes grāmatu nodaļām korrobrēšanā jāpārbauda zīmognodevas nomaksa no aktiem, kuŗus sastādījis vai apliecinājis notārs, un vai zemes grāmatu nodaļas priekšnieks, viņa palīgs un sekretārs ir atbildīgi pēc rik. par zīmognodevu 90. un 91. p.; 2) ja zemes grāmatu nodaļas priekšnieks ir atbildīgs iepriekšējā jautājumā, vai, uzliekot viņam rik. par zīmognodevu 90. un 91. pantā paredzēto sodu, jāievēro kārtība, kas noteikta 1922. g. 12. oktobra lik. (Lik. kr. 1922. g. 209) II d. 2. p. un turpm. p. (L. № 9.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Šos jautājumus — kā aizrāda tieslietu ministrs — dažādas iestādes izšķirot dažādi, un proti, Tieslietu ministrija pirmo jautājumu — noraidoši, bet otro — apstiprinoši, kamēr Finanču ministrija pieturoties pie pretējā uzskata abos jautājumos.

Noklausījusies virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

I. 1921. gada 17. septembra rīkojumā par zīmognodevu (Lik. kr. 165) 3. pantā zteikts vispārējs princips, ka par zīmognodevas nenomaksu noteiktā laikā un pienācīgā apmērā atbild visas personas un iestādes, kuŗas piedalās aktu un dokumentu tsastādīšanā, iesniegšanā, pieņemšanā vai tālākdošanā. No šā vispārējā principa rik. par zīmognod. 4. pantā, tomēr, zināmos gadījumos pielaiž izņēmumus, sašaurinot to iestāžu un personu katēgorijas, kuŗām šajos gadījumos jāatbild par zīmognodevas nenomaksu. Uz apspriežamo jautājumu attiecas šā (4.) panta 1. pkts, pēc kuŗa, izņēmuma veidā, par zīmognodevas nenomaksu atbild par aktiem un dokumentiem, kuŗus sastāda korroborācijas vai pieteikšanas (notāriālā) kārtībā vai uzrāda apliecināšanai, — tās amatpersonas, kuŗas šos aktus un dokumentus sastāda, pieņem vai apliecina. Minētos aktus un dokumentus sastāda un apliecina vienīgi notāri (resp. miertiesas, notār. nolik. 2. p.), kādēļ arī vienīgi viņiem, saskaņā ar rik. 4. p. 1. pktu, uzliekams zīmogsods, ja šie akti un dokumenti sastādīti vai apliecināti, pārkāpjot zīmognodevas noteikumus. Tomēr Finanču ministrija atrod, ka 4. p. 1. pkts nebūt neesot domāts notāriem vien, bet arī citām amatpersonām un iestādēm (to starpā arī zemes grāmatu nodaļām), kādu uzskatu Finanču ministrija pamato uz to, ka 4. panta 1. pktā esot runa arī par dokumentu un aktu pieņemšanu, par ko esot saprotama dokumentu un aktu pieņemšana korroborēšanai vai citai kādai darbībai; tādēļ, pēc Finanču ministrijas domām, arī zemes grāmatu nodaļu amatpersonām uzliekams zīmogsods, ja viņas pieņēmušas korroborēšanai aktu vai dokumentu, par kuŗu nav samaksāta zīmognodeva. Šis Finanču ministrijas uzskats atzistams par maldīgu. No rik. par zīmognod. 91. panta redzams, ka šis rīkojums vispār neparedz zīmogsodu par aktu un dokumentu pieņemšanu, par kuŗiem nav samaksāta attiecīga zīmognodeva; šis pants runā tikai par lūgumrakstu, sūdzību, ziņojumu vai citu rakstu pieņemšanu un nosaka, ka zīmogsods uzliekams amatpersonām, kuŗas šādus rakstus pieņēmušas, pārkāpjot zīmognodevas noteikumus. Šajā ziņā rīkojums, acimredzot, attiecas uz rakstiem, kuŗus iesniedz tieši šai amatpersonai, kuŗai tādā gadījumā jārikojas saskaņā ar rik. 50. u. turpm. p., speŗot attiecīgos soļus, lai zīmognodevu nomaksātu noteiktā laikā un apmērā. Turpretim šis rīkojums neattiecas un nevar attiekties uz aktiem vai dokumentiem, kuŗus sastādījušas un apliecinājušas citas personas vai iestādes, pārkāpjot zīmognodevas noteikumus, un kuŗas iesniedz šai amatpersonai zināmai darbībai (к производству); tādā gadījumā šai amatpersonai gan jārikojas saskaņā ar rik. 100. u. turpm. p. (cik tālu šie panti uz viņu attiecas), bet šā pienākuma neizpildīšanas gadījumā viņai, tomēr, zīmogsods nav uzliekams, jo nedz rikoj. 90., 91. p., nedz kādā citā pantā uz to nav nekādu aizrādījumu. No sacītā jāatzīst, ka arī rik. 4. p. 1. pkts, runājot par aktu un dokumentu pieņemšanu, neparedz gadījumu, kad notāriāli sastādītos vai apliecinātos dokumentus un aktus pieņem kāda cita iestāde vai amatpersona zināmai noteiktai darbībai (к производству), bet vienīgi gadījumū, ja tos pieņem pats notārs, un proti, to apliecināšanai; šāds atzinums pilnīgi saskan ar rik. 91. p. burtisko tekstu, kas pazīst tikai augšā minēto rakstu pieņemšanu, bet attiecībā uz aktiem un dokumentiem runā tikai par to pieņemšanu apliecināšanai, sastādīšanu vai apliecināšanu. Tādējādi jāatzīst, ka rik. par zīmognodevu 4. p. 1. pkts uz zemes grāmatu nodaļas amatpersonām nav atticināms, bet vienīgi atticināms uz notāriem, kuŗiem tādēļ, kā vienīgām atbildīgām personām (90. u. turpm. p. nozīmē) uzliekams zīmogsods, ja šajā pantā paredzētie dokumenti un akti sastādīti vai apliecināti, pārkāpjot zīmognodevas noteikumus. No sacītā, protams, vēl neizriet, ka zemes grāmatu nodaļu amatpersonām nekad nevarētu uzlikt zīmogsodu. Tas ir pilnīgi iespējams, piemēram, ja zemes grāmatu

nodaļa pieņem kādu tieši viņai adresēto rakstu vai sūdzību, neprasot attiecīgas zīmognodevas samaksu, vai arī gadījumā, ja viņa korroborē aktus, kuŗi pie notāra netiek apliecināti (kā pareizi atrod Tieslietu ministrija, 91. p. domā tikai šādu aktu korroborēšanu) u. t. t. Tādējādi rikoj. par zīmognod. 90., 91. p. zemes grāmatu nodaļu amatpersonu atbildību vispārīgi gan neizslēdz un tādēļ viņām šo pantu robežās var uzlikt arī zīmogsodu, bet šie rikojuma panti uz šīm amatpersonām gan nav attiecināmi gadījumā, kas paredzēts rikoj. 4. p. 1. pktā.

Paceļas vēl jautājums par to, vai zemes grāmatu nodaļu amatpersonām vispār jāpārbauda, līdzīgi 80., 100., 104. p. norādītām amatpersonām, zīmognodevas pareiza nomaksa par aktiem, kuŗus sastādījis vai apliecinājis notārs. Ja uz šo jautājumu būtu jāatbild pozitīvi, tad zemes grāmatu nodaļu amatpersonām būtu jānes tāda pat atbildība, kuŗa gulstas uz 80., 100., 104. p. minētām amatpersonām, ja viņas nerīkojas saskaņā ar šiem rikojuma pantiem. (Šī atbildība rikojumā par zīmognodevu gan nav paredzēta, kā tas bija noteikts Kr. zīmognod. lik. 163. p. [1903. g. izdev.], bet tāda tomēr būtu atzistama uz tā vispārējā principa pamata, ka katram jāatlīdzina par zaudējumiem, kas cēlušies viņa nepareizās rīcības dēļ, kādēļ šajā gadījumā vainīgai amatpersonai būtu jāatbild par zīmognodevas samaksu vienkāršā apmērā.) Izejot no pastāvošiem noteikumiem, uz uzstādīto jautājumu tomēr jāatbild negatīvi.

No minētiem pantiem 80. p. apspriežamā gadījumā, acīmredzot, nav piemērojams, jo tas runā par valsts un pašvaldības iestāžu pienākumu uzraudzības kārtībā sekot, lai padotās iestādes un personas cieši ievērotu zīmognodokļa likumus; notāri zemes grāmatu nodaļām padoti nav, kādēļ šo pantu piemērot nevar. Tāpat nav attiecināms uz zemes grāmatu nodaļas amatpersonām 104. p., jo viņas nav administratīvo valsts iestāžu amatpersonas, kādēļ viņām arī nepiekrīt šajā ziņā norādītais pienākums iesūtīt ar zīmognodevu attiecīgi nenomaksātos dokumentus, resp. to norakstus, Nodokļu departamentam. Vienīgi varētu būt runa par 100. p. attiecināšanu uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem un viņu palīgiem uz tā pamata, ka šīs amatpersonas pieder pie tiesnešiem, par kuŗiem runā 100. p. Ievērojot, tomēr, ka zemes grāmatu nodaļas priekšniekam un viņa palīgam nav tiesība pašiem uzlikt zīmogsodu (ko neapstrīd arī Finanču ministrija), jāatzīst, ka uz viņām nav attiecināms arī rik. par zīmognod. 100. p.

Tādējādi jāatzīst, ka zemes grāmatu nodaļas priekšniekam, viņa palīgam un sekretāram ar rik. par zīmognodevu nav arī uzliktas par pienākumu pārbaudīt pie korroborēšanas zīmognodevas nomaksu par aktiem, kuŗus sastādījis vai apliecinājis notārs.

II. Jautājums par to, vai, uzliktot zemes grāmatu nodaļas priekšniekam zīmogsodu pēc rik. par zīmognod. 90. un 91. panta, ievērojama kārtība, kas noteikta 1922. g. 12. oktobra lik. (Lik. kr. 209) II d. 2. p. un turpm., izšķirams apstiprinoši uz Notār. nolik. 301. panta pamata. Šis likums, kas atcelts nav, tieši nosaka, ka atlīdzība par zaudējumiem, kuŗi cēlušies zemes grāmatu nodaļu amatpersonu nepareizas rīcības vai nolaidības dēļ, piespriežama no viņām Civīlproc. lik. 1331.—1336. p. (kādi likuma panti atvietoti ar nupat minētiem 1922. g. 12. oktobra noteikumiem) kārtībā. Tādēļ, pretēji Finanču ministrijas domām, jāatzīst, ka Nodokļu departamentam pašam nav tiesības uzlikt zīmogsodu zemes grāmatu nodaļas priekšniekam, bet tas piedzenams 1922. g. 12. oktobra noteikumos paredzētā kārtībā. Kā to jau paskaidrojis Kr. Sen. (Apvien. sap. 1888. g. spr. № 31), zīmogsods nav krimināl-, bet gan tikai fiskāls sods, kuŗa mērķis taisni ir zaudējumu piedzišana, kuŗi valstij cēlušies nenomaksas dēļ (pie kam šis sods noteikts paaugstinātā apmērā tādēļ, ka ne vienmēr pārkāpumi šajā ziņā tiek konstatēti un valsts tādēļ neizbēgamos iztrūkumus mēģina kompensēt pa daļai, piedzenot tos paaugstinātā apmērā gadījumos, ja tie ir konstatēti).

Ievērojot visu sacīto, Senāts nolemj: paskaidrot: a) ka zemes grāmatu nodaļām korroborējot nav jāpārbauda zīmognodevas nomaksa par aktiem, kuŗus sastādījis

vai apliecinājis notārs; b) ka zemes grāmatu nodaļas priekšnieks, viņa palīgs un sekretārs gan atbildīgi zīmognod. lik. 90. un 91. p. robežās, bet nav atbildīgi rik. par zīmognod. 4. p. 1. pktā aprādītā gadījumā; c) ka otrais augšā uzstādītais jautājums izšķirams apstipriņoši.

6. 1930. gada 3. jūnijā. Jēkaba Ī. sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1929. g. 26. oktobra spriedumu viņa, Ī., disciplinārlietā. (L. № 15.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Zilbers; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Ar 1929. gada 26. oktobra spriedumu Tiesu palātas departamentu kopsapulce apstiprinājusi Latgales apgabaltiesas kopsapulces spriedumu, ar kuŗu privātdavokāts Jēkabs Ī. izslēgts no privātdavokātu skaita uz Tiesu iek. lik. 344. p. 4. pkta pamata. Palāta savā spriedumā nodibinājusi, ka Ī. trūkst vajadzīgo zināšanu un spēju svešu lietu vešanai un pie šāda atzinuma nākusi, konstatējot spriedumā veselu virkni nepareizību, kuŗas Ī. pielaidis, vedot tiesā svešas lietas un no kuŗām ar loģisku nepieciešamību izriet Tiesu palātas atzinums par viņa darbības raksturu.

Senāta Apvienotai sapulcei iesniegtā sūdzībā Ī. lūdz atcelt Tiesu palātas spriedumu tādēļ, ka palāta atstājusi bez ievēribas viņa celto noraidījumu pret tiem palātas tiesnešiem, kuŗi piedalījušies pirmā no Senāta atceltā sprieduma taisīšanā, un šo noraidījumu izšķīrusi piedaloties sēdē noraidāmiem tiesnešiem; ka palāta atstājusi neapsvērtus daudzus viņa, Ī., paskaidrojumus; ka palātas sprieduma 1., 4. un 5. pktā norādītās nepareizības segtas ar noilgumu; ka viņam, Ī., netikuši uzrādīti lietas materiāli, neraugoties uz viņa atkārtotiem lūgumiem; ka palāta neesot apsvērusi viņa norādījumus uz tām lietām, kuŗas Krustpils miertiesnesis, pēc sūdzētāja domām, lietu lūkojot cauri pielaidis nepareizības, un ka vispār Tiesu palāta nepareizi novērtējusi lietas materiālus un taisījusi pēc būtības nepareizus atzinumus.

Lūkojot cauri lietas materiālus, sakarā ar Ī. sūdzību un izklausījusi virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Par Tiesu palātas spriedumiem, kuŗus tā taisījusi kā otrās instances disciplinārtiesā, nav pielaižamas sūdzības, kā to noteic Tiesu iek. lik. 214. pants. Tādēļ Jēkaba Ī. pārsūdzība par Tiesu palātas spriedumu, instanču kārtībā, atstājama bez caurskatīšanas, bet uzraudzības kārtībā, saskaņā ar Tiesu iek. lik. 172.—174. p., skatāmi cauri sūdzētāja norādījumi uz tām nepareizībām, kuŗas Tiesu palāta it kā pielaidusi pēc sūdzētāja domām, pārskāpjot likumā noteikto kārtību un tādējādi ņemot iespēju sūdzētājam likumīgā ceļā aizstāvēt savas tiesības. Bet arī šie norādījumi atzīstami par nepamatotiem.

Nosakot disciplināras tiesāšanas kārtību, Tiesu iekārtas likums neparedz un neprasa, lai, pēc pirmā Tiesu palātas departamentu kopsapulces sprieduma atcelšanas no Senāta, Tiesu palāta lietu no jauna lūkotu cauri citā Tiesu palātas departamentu kopsapulces tiesnešu sastāvā, līdzīgi tam, kā to nosaka Kriminālprocesa likumu 210. un 949. p., runājot par krimināllietu iztiesāšanas kārtību.

Līdzīga kārtība pie disciplinārlietu iztiesāšanas arī loģiski būtu neiespējama un nebūtu saskaņojama ar Tiesu iek. lik. 101. p. 5. pkta un 102. panta prasībām, kuŗi nosaka, ka disciplinārās lietās spriedumus taisa Tiesu palātas un apgabaltiesu departamentu resp. nodaļu kopsapulces un pie tam ne mazākā, kā divu trešu daļu no visa tiesnešu skaita sastāvā. Tādēļ, atstājot bez ievēribas Ī. celto noraidījumu un lūkojot cauri to pilnā kopsapulces sastāvā, Tiesu palāta, pretēji sūdzētāja ieskatam, rikojusies likuma robežās.

Lietas materiālos arī trūkst jebkādu norādījumu uz to, ka sūdzētājs Ī. būtu lūdzis dot viņam iespēju iepazīties ar lietas materiāliem un ka viņam būtu tāda iespēja liegta, kā viņš to apgalvo. Konkrētās lietas priekšmets nav arī bijusi Krustpils miertiesneša nepareizā rīcība, bet gan paša sūdzētāja Ī. nepareizās rīcības, kādēļ palātai arī nemaz

nebija jāapsver Ī. norādījumi uz miertiesneša nepareizām darbībām dažādu lietu iztiesāšanā, un no sprieduma redzams, ka šo jautājumu palāta atzinusi par tādu, kam nav sakara ar konkrētās lietas priekšmetu. Tāpat jautājums par to, kādi apstākļi skaitāmi par pierādītiem lietā, kāda tiem piešķirama nozīme un kādi atzinumi taisāmi no lietas apstākļiem, palāta izšķīrusi citādi un nākusi pie citādiem gala atzinumiem vainības jautājumā, bet visi šie palātas atzinumi zīmējas uz lietas būtību, un to pareizība nav pārbaudāma uzraudzības kārtībā.

Lūkojot cauri disciplinārlietas tiesa, kā to noteic Tiesu iek. lik. 208. pants, nav saistīta ne ar kādiem sevišķiem tiesāšanas kārtības noteikumiem, izņemot Tiesu iek. lik. 196.—222. pantā paredzētos un arī sprieduma forma šajās lietās likumā nav noteikta. Tādēļ, pretēji sūdzētāja domām, nav saskatāms likumā noteiktās kārtības pārkāpums tajā apstākļi, ka Tiesu palāta, kuŗa Ī. pārsūdzībā minētos paskaidrojumus atzinusi par neskaidriem un grūti saprotamiem, — šādā spriedumā nav atzīmējusi atsevišķi katru no Ī. pārsūdzības paskaidrojumiem, bet minējusi tikai tos, kuŗus tā atradusi par saprotamiem un tādiem, kam var būt nozīme, novērtējusi tos sakarā ar pārējiem lietas apstākļiem un spriedumā atzīmējusi tos apstākļus un apsvērumus, kuŗus tā atzinusi par izšķīrošiem, un spriedumā skaidri formulējusi Ī. uzrādītās apsūdzības būtību, pierādījumus, to novērtējumus, un taisījusi no lietas materiāliem loģiski izrietošus un ar likumiem saskaņotus atzinumus.

Kā vērojams no Tiesu palātas sprieduma satura, pie atzinuma, ka privātdavokāts Ī. ir lielākā mērā nemākulis, un viņa darbība tieši kavē tiesas darbību un kaitē to personu interesēm, kuŗas tam uztic savu interešu aizstāvēšanu, un ka nav cerību, ka Ī. turpmāk spēs izpildīt privātdavokāta pienākumus, Tiesu palāta nākusi, apsveŗot Ī. darbības momentus par vairākiem gadiem, arī par laiku, kuŗš sniedzas pāri disciplinārvajāšanas noilguma termiņam, tomēr, taisot no visas Ī. darbības aplūkošanas augšā minētos atzinumus, palāta to pamatos likusi veselu virkni tādu Ī. darbību, kuŗas nav segtas ar noilgumu un kuŗas deva pietiekošu pamatu palātas gala atzinumam.

Aiz aprādītiem apsvērumiem Senāts, neatrodot iemeslu uzraudzības kārtībā atcelt Tiesu palātas spriedumu, vadoties no Tiesu iek. lik. 172. p., — nolēmj: Jēkaba Ī. sūdzību atstāt bez ievēribas.

7. 1930. gada 3. jūnijā. Senāta virsprokurora 1930. g. 2. janvāra priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumus: 1) vai piedziņas pēc izpildrakstiem, kas izdoti krimināltiesā piespriestu civilprasību piedzišanai, izdarāmas civilprocesa kārtībā (sal. Kriev. apv. sap. 1878. g. spried. № 37), un 2) apstipriņošā gadījumā, vai policija var izdarīt kratīšanu pie personas, no kuŗas piespriesta prasība, ar nolūku atrast parādnieka mantu. (L. № 18.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Aizrādot uz to, ka praksē pacēlies jautājums, kā izdarāma caur policiju piedziņa pēc izpildu rakstiem, kas izdoti civilprasību piedzišanai krimināllietās, tieslietu ministrs, pamatojoties uz Tiesu iek. lik. 185. p., griezies pie Senāta Apvienotās sapulces izskaidrot aprādītos jautājumus.

Uz priekšā celtiem jautājumiem Senāts, izklausijis virsprokurora atzinumu, paskaidro:

Saskaņā ar Kriminālproc. lik. 985. (974.) p., tiesu izpildītāji, izpildot spriedumus par naudas piedziņām, kas uzliktas ar vispārējo tiesu iestāžu spriedumiem, kā atlīdzība cietušam par kaitējumiem un zaudējumiem, pieturas pie tās kārtības, kas noteikta spriedumu izpildīšanai civilīetās. Ievērojot, ka, sasakņā ar Tiesu iek. lik. 235. (310.) pantu, gadījumā, ja tiesu izpildītāju nepietiktu, tad tiesu iestāžu priekšsēdētājam tiesība šajā pantā paredzētā kārtībā uzdot viņu (t. i. tiesu izpildītāju) pienā-

kumu izpildīšanu izpildu policijas ierēdņiem, jāatzīst, ka šie pēdējie, piedzenot ar krimināltiesas spriedumu piespiesto civilprasību, rīkojas tāpat, kā tiesu izpildītāji, pilnīgi saskaņā ar Civilproc. lik. noteikumiem; tādēļ arī policijas ierēdņi vajadzības gadījumā var izdarīt Civilproc. lik. 972¹. un 1211¹. p. norādīto parādnieku personīgo kratīšanu.

Sacītais pilnā apmērā attiecināms uz civilprasības piedzišanu caur policijas ierēdņiem uz miertiesnešu kriminālspriedumu pamata (Kriminālproc. lik. 234. [189.] p.), kā to jau sīki paskaidrojusi Kr. Sen. kopsapulce savā 1878. g. spried. № 37.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolēmj: paskaidrot, ka abi augšā aprādītie jautājumi izšķīrjami apstipriņoši.

8. 1930. gada 3. jūnijā. Viļakas iecirkņa miertiesneša iesniegums par piekrišanas strīda izšķiršanu starp minēto miertiesnesi un robežapsardzības priekšnieku lietā par miesas bojājumu nodarīšanu Annai Stankevičs. (L. № 19.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Gubens; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

No lietas redzams, ka Latgales apgabaltiesas Viļakas iecirkņa izmeklēšanas tiesnesis pēc iepriekšējā izmeklējuma izdarīšanas lietā par ļoti smagu miesas bojājumu nodarīšanu Annai Stankevičs, konstatējot, ka Stankevičs nodarītie miesas bojājumi ir viegli, nosūtījis lietu miertiesnesim Kriminālproc. lik. 530. p. kārtībā. Atrodot, ka Stankevičs ir lūgusi saukt pie atbildības robežapsardzības dienestā stāvošas personas par miesas bojājumu nodarīšanu robežapsardzības joslā, ka, saskaņā ar noteikumu par robežapsardzību 20. p., visas robežapsardzības dienestā stāvošas personas skaitās par stāvošām aktīvā kara dienestā, ka lietas par noziedzīgiem nodarījumiem, ja tie izdarīti tikai no aktīvā kara dienestā stāvošām personām, piekrit, saskaņā ar Kara tiesu lik. 244. p., kara tiesām, pie kam par lietas nodošanu kara tiesas iztiesāšanai jālemj kara priekšniekam — šajā gadījumā — robežapsardzības apgabala priekšniekam, — miertiesnesis nosūtījis lietu pēc piekritības robežapsardzības apgabala priekšniekam. Robežapsardzības priekšnieks, lūkojot cauri lietu, atradis, ka lietas faktiskā puse pastāv iekš tā: robežsargs Kārlis Lūsis 1929. g. 29. jūnijā piedalījies alkoholisku dzērienu dzeršanā robežapsardzības joslā Kacēnu pagasta Sorokino ciemā kopā ar privātām personām. Lūsis dzērumā iesītis kādai privātpersonai, kuŗa tad atņēmusi viņam revolveri, pēc kam Lūsis pārgājis privāto personu varā, kas to ielenkušas un sākušas sist. Lūsim piesteigušies palīgā robežsargu posteņa priekšnieks Zālītis un sargi Grabovskis un Cipstiņš, bet saniknotais pūlis tiem uzbrucis, pie kam robežsargi, pašaizsardzības nolūkā, bijuši spiesti atgaiņāties no uzbrūkošā pūļa šautenēm un dot brīdinājuma šāvienus. Tad pūlis sācis izklist. Tajā pašā laikā Lūsis, saniknots par savu piekaušanu, sācis daudzīt visu, kas ceļā gadījies, iekļuvis Stankevičs dzīvoklī, sadauzījis tur iekārtu, kā arī sasitis Annu Stankevičs, nodarot tai vieglus miesas bojājumus (miesas bojājumi nodarīti arī dažām citām privātpersonām).

Robežapsardzības priekšnieks atzinis, ka aprakstītais notikums uzskatāms kā Stankevičs ģimenes un viesu, skaitā ap 20 cilvēku, savstarpējs kautiņš ar robežsargu Lūsi, kurpretim, pārējie robežsargi — posteņa priekšnieks Zālītis un sargi Cipstiņš un Grabovskis kautiņā nav piedalījušies, bet gan ieradušies nodibināt kārtību un bijuši spiesti atgaiņāties pret uzbrūkošo piedzērušo pūli, pie kam tiem nodarīti viegli miesas bojājumi. Tādā lietas faktiskā stāvoklī vainīgās privātpersonas, pēc robežapsardzības priekšnieka uzskata, saucamas pie atbildības par pretošanos likumīgai varai, par nekārtību celšanu publiskā vietā, kā arī par miesas bojājumu nodarīšanu robežsargiem (Sodu lik. 142., 262. un 469. p.). Nākot pie tāda atzinuma robežapsardzības priekšnieks nolēmis nosūtīt lietu miertiesnesim vainīgo saukšanai pie atbildības pēc augšā aprādītiem likumu pantiem, uzskatot robežapsardzību kā sūdzētāju par pierobežas joslā celtām nekārtībām un pretošanos likumīgai varai.

Miertiesnesis atradis, ka viņam nav iemesla grozīt savu agrāko lēmumu par lietas piekritību aiz šādiem iemesliem:

Pēc lietā esošiem datiem lieta par privātpersonu pretošanos likumīgai varai (Sodu lik. 142. p. 2. d.) ir nodalīta no šās lietas un atrodas izmeklēšanā pie Viļakas iecirkņa izmeklēšanas tiesneša, ka šī pēdējā apsūdzības lieta, pēc noziedzīgo nodarījumu ideālas kopības jēguma, nepielaiž privātpersonu, kuŗas izrādījušas pretošanos likumīgai varai (S. l. 142. p.), atbildību arī pēc Sodu lik. 262. p., ka bez tam cietušie robežsargi pret privātpersonām apsūdzību pēc Sodu lik. 469. p. nav cēlušī, kurpretim pēc Kriminālproc. lik. 6. p. nosacījumiem tādas apsūdzības ceļamas ne citādi, kā uz cietušo personu ierosinājuma pamata.

Pamatojoties uz Kriminālproc. lik. 45. p., miertiesnesis lietu iesniedzis Latgales apgabaltiesas kriminālodaļai piekritības strīda ierosināšanai, bet apgabaltiesa lietu nosūtījusi atpakaļ miertiesnesim, kuŗš, atsaucoties uz Kriminālproc. lik. 275. p., lietu nosūtījis Senāta Apvienotai sapulcei piekritības strīda izšķiršanai.

Apsverot jautājumu par lietas piekritību, Senāts, izklausījis virsprokurora atzinumu, atrod, ka jautājums par piekritības strīdu nav ierosināts likumā noteiktā kārtībā. No Kaŗa tiesu lik. 275. p. redzams, ka gadījumos, kad starp kaŗa priekšniecību un miertiesnesi izceļas strīds par lietas piekritību, kaŗa priekšnieks griežas pie attiecīgas miertiesnešu sapulces (scil. apgabaltiesas apellācijas nodaļas), bet ja viņš nepiekrīt arī apgabaltiesas lēmumam, tad par to ziņo caur kaŗa apgabala priekšnieku pēc komandas kaŗa ministram, no kuŗa, saskaņā ar kaŗa tiesu lik. 276. p., atkarājas jautājumu par lietas piekritības izšķiršanu stādīt priekšā Senāta Apvienotai sapulcei.

Tā kā šajā gadījumā kaŗa priekšnieks (robežapsardzības priekšnieks) nepiekrita miertiesneša atzinumiem par lietas piekritību, kuŗu viņam, kaŗa priekšniekam, bija nosūtījis miertiesnesis, tad kaŗa priekšniekam bija jārikojas pēc augšā aprādītā kaŗa tiesu likuma 275. p. nosacījumiem (Kriminālproc. lik. 45. p. būtu piemērojams pretējādā gadījumā, t. i. kad miertiesnesis nepiekrīt kaŗa priekšniecības atzinumam par lietas piekritību, kuŗu miertiesnesim bija nosūtījis kaŗa priekšniecība).

Aiz aprādītiem apsvērumiem Senāts, pamatojoties uz kaŗa tiesu lik. 275. p., — nolēmj: nosūtīt lietu Robežapsardzības priekšniekam attiecīgai ricībai pēc Kaŗa tiesu lik. 275. p.

9. 1930. gada 3. jūnijā. Latgales apgabaltiesas 1930. gada 29. marta iesniegums, pārnest Latgales apgabaltiesas administratīvās nodaļas lietas № 74., 79., 81. un 80 — 1930. g. uz citu apgabaltiesu. (L. № 28.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Kalacs; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: kā redzams no Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāja 1930. g. 29. marta un 4./5. aprīļa iesnieguma, kā arī šās tiesas nodaļu kopsapulces 1930. g. 22. marta lēmuma, minētās tiesas administratīvā nodaļā ienākušas četras lietas, kuŗās sūdzētāji Antons Počs, Izidors Rancans (lieta № 74), Jēzups Trasuns (lieta № 79), Augusts Vaiculis (lieta № 80), Sebastjāns Pabērzs un Vladislavs Silanzs (lieta № 81) lūdz atzīt par nelikumīgām Latgāliešu kultūras biedrības Rēzeknē „Latgales tautas pils“ 1930. gada 9. februārī notikušās attiecīgās pilnās biedru sapulces un atcelt to lēmumus. No iesniegumiem pievienotām apgabaltiesas lietām redzams, ka sūdzības saņemtas apgabaltiesā 1930. g. 8., 10. un 11. martā un tiesas administratīvā nodaļā ievestas attiecīgas lietas, bet prāvnieki pie tiesas vēl nav tikuši aicināti un vispār nekāda procesuāla darbība šajās lietās tiesā nav notikusi.

No apgabaltiesas nodaļu kopsapulces lēmuma redzams, ka viņa, skatot cauri administratīvās un reģistrācijas nodaļas pārziņa iesniegumu, atradusi, ka trijās no minētām lietām figurē kā atbildētājs tagadējais tieslietu ministrs Juris Pabērzs, kuŗš agrāk

ieņēmis Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāja biedra amatu 2. civīlnodaļā un kuŗam šī vieta arī turpmāk esot garantēta, ka minētās lietas izspriežot Latgales apgabaltiesā sprieduma bezpartejība būtu visvairāk apdraudēta, resp. būtu visvairāk vielas pārmetumiem un aizdomu izteikšanai tiesai, ka lielākais skaits lietas dalībnieku dzīvojot Rīgā, un ka vispār lietas labā būtu minētās lietas nodot iztiesāšanai citai apgabaltiesai, kādēļ, atsaucoties uz Kriminālprocesa lik. 282. un 283. p., apgabaltiesas nodaļu kopsapulce nolēmusi ierosināt jautājumu par administratīvās un reģistrācijas nodaļas vadītāja iesniegumā minēto lietu nodošanu iztiesāšanai citai apgabaltiesai.

Atsaucoties uz šo lēmumu, Latgales apgabaltiesas priekšsēdētājs minētās lietas pēc iesniegumiem № 4524 un 4930 nosūtījis Senāta Apvienotai sapulcei.

Izspriežot šo lietu jāievēro: Likumā par administratīvām tiesām nav atrodami sevišķi noteikumi par lietu pārņemšanu no vienas tiesas otrā, kādēļ, saskaņā ar minētā likuma 74. pantu, tiesai šajā ziņā jāpiemēro civīlprocesa likuma noteikumi. Pēc Civīlprocesa lik. 203. p. (1914. g. izdev.), prasība iesniedzama tai tiesai, kuŗas apgabālā atbildētājam ir pastāvīga dzīves vieta, bet prasības pret biedrībām un sabiedrībām tai tiesai, kuŗas apgabālā atrodas viņu valde (Civīlproc. lik. 220. p.). Uz šā principa pamatojas visi civīlprocesa noteikumi par teritoriālo piekritību un katrs izņēmums no šā principa ir sevišķi un noteikti uzrādīts pašā likumā. Atbildētājs gan var zināmos Civīlprocesa lik. 207. un 211. p. paredzētos gadījumos, kad prasība iesniegta teritoriālā ziņā nepiekritīgā tiesā, lūgt tiesu lietu nodot citai tiesai, kuŗas apgabālā viņam ir pastāvīga dzīves vieta, bet pašai tiesai, kuŗas pārziņā lieta atrodas, likums nedod tiesību pēc sava ieskata bez atbildētāja lūguma un piekrišanas pārnest lietu uz citu tiesu vai ierosināt augstākā tiesā jautājumu par šādu pārņemšanu. Šajā gadījumā, kā redzams no piesūtītām Latgales apgabaltiesas administratīvās nodaļas lietām, atbildētāji nevienā lietā nav iesnieguši lūgumu nedz arī citādi izteikuši vēlēšanos lietu pārnest no Latgales apgabaltiesas uz citu tiesu, bet pati apgabaltiesa ierosinājusi jautājumu par minēto lietu nodošanu iztiesāšanai citai apgabaltiesai, pie kam minējusi tādus motīvus, kādi nav paredzēti civīlprocesa likumā lietu pārņemšanai no vienas tiesas otrā, un atsaukusies uz Kriminālprocesa likuma noteikumiem, kuŗi, saskaņā ar Lik. par administratīvām tiesām 74 p., administratīvās tiesāšanas kārtībā nav piemērojami.

Tādos lietas apstākļos Latgales apgabaltiesas lūgums atzīstams par nepamatotu un noraidāms.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolēmj: Latgales apgabaltiesas iesniegumu atstāt bez ievēribas.

10. 1930. gada 23. oktobrī. Jelgavas apgabaltiesas 1927. g. 25. oktobra iesniegums piekritības strīda izšķiršanai starp apgabaltiesu un Zemkopības ministriju Latvijas pareizticīgo baznīcas sinodes un Ilūkstes sieviešu klosterļa prasības lietā pret Zemkopības ministriju par īpašuma tiesībām. (L. № 5.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors A. Gubens; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: no lietas redzams, ka pareizticīgo baznīcas sinode un Ilūkstes pareizticīgo sieviešu klosteris iesnieguši Jelgavas apgabaltiesai prasības sūdzību, atzīt, ka Latvijā pastāv Ilūkstes pareizticīgo sieviešu klosteris un uz šā pamata atzīt, ka Ilūkstes klosterim ir tiesība uz neatsavināmo zemes daļu Kanecpoles muižā Ilūkstes apriņķī, kāda muiža agrārās reformas likuma spēkā nākšanas laikā piederējusi minētam klosterim un ieskaitīta valsts zemes fondā. Prasības sūdzības pamatā guļ tas apstākļis, ka Senāta Administratīvais departaments, lūkojot cauri Jēkabpils Pokrova klosterļa sūdzību par Zemkopības ministrijas lēmumu, ar kuŗu Jēkabpils klosterim atstāta viena kopīga neatsavināma daļa ar Ilūkstes klosteri, atradis, ka Jēkabpils Pokrova klosteris kā atsevišķa, neatkarīga no Ilūkstes

klostera, juridiska persona nav pastāvējis un ka šis pēdējais (Ilūkstes) klosteris pēc Zemkopības ministrijas paskaidrojumā minētiem datiem, faktiski izbeidzis savu pastāvēšanu. Pamatojoties uz tādu konstatējumu, Senāta Administratīvais departaments atzinis par pareizu uzraudzības kārtībā atcelt Zemkopības ministrijas lēmumu par neatsavināmās daļas ierādīšanu Ilūkstes klosterim un uzdevis šai ministrijai taisīt jaunu lēmumu. Ilūkstes klostera Jelgavas apgabaltiesai iesniegtā prasības sūdzības lietā Zemkopības ministrija, atsaukdamās uz Civilproc. lik. 240. un 241. p., griezusies pie Jelgavas apgabaltiesas prokurora ar lūgumu paziņot šai apgabaltiesai, ka ministrija atzīst lietas par neatsavināmo daļu ierādīšanu, un tāmlīdz arī minēto lietu, uz agrārās reformas likuma pamata par piekritošām viņas, atbildētājas, izšķiršanai, bet sūdzības par viņas lēmumiem neatsavināmo daļu piešķiršanas lietās iesniedzamas Senāta Administratīvam departamentam. Pamatojoties uz Civilproc. lik. 241. p., apgabaltiesa nolēmusi lietas tālāko gaitu apturēt līdz piekritības strīda izšķiršanai Senāta Apvienotā sapulcē.

Jautājums par piekritības strīdu izšķirams pēc šādiem apsvērumiem.

Kā redzams no lietas, Ilūkstes klostera prasības sūdzības prasības punkts sastāv no divām atsevišķām daļām un, proti, no prasības — atzīt, ka Ilūkstes klosteris kā juridiska persona pastāv, un no prasības — atzīt, ka šim klosterim ir tiesība uz neatsavināmo zemes daļu Kanecpoles muižā.

Pēc agrārās reformas likuma I d. 12¹. panta izdošanas (Lik. kr. 1929. g. 117) nav šaubu, ka strīda izšķiršana par Zemkopības ministrijas rīkojumiem neatsavināmo daļu ierādīšanas lietās piekrit Senāta Administratīvam departamentam. No šā lietu piekritību noteicošā likuma, kuŗam par vēl neizšķirtām lietām ir atpakaļējs spēks, atzīstams, ka civiltiesai nepiekrīt izšķirt jautājumus par tā sauc. neatsavināmo daļu ierādīšanu agrārās reformas likuma robežās un tādēļ arī in casu Jelgavas apgabaltiesai nepiekrīt izšķirt jautājumu, vai Ilūkstes klosterim ir jeb nav tiesība uz neatsavināmo daļu Kanecpoles muižā.

Kas, turpretim, attiecas uz apgabaltiesai iesniegto prasības sūdzības punktu, ar kuŗu Ilūkstes klosteris lūdz atzīt viņu kā faktiski pastāvošu juridisku personību, tad šīs prasības caurlūkošanai civilprocesuālā kārtībā nav nekādu likumīgu šķēršļu un šī prasība jāizšķir piekritīgai civiltiesai, piemērojoties Civilproc. lik. 1801. pantam. Juridiskas personas rodas un izbeidz savu pastāvēšanu likumos noteiktā kārtībā un tam, kas pierāda likumīgu interesi, nav liegts griezties pie civiltiesas ar lūgumu nodibināt, ka likumā noteiktā kārtībā radusies juridiska persona nav izbeigusi savu pastāvēšanu. No lietas redzams, ka Zemkopības ministrijas rīkojumu par neatsavināmās daļas ierādīšanu Ilūkstes klosterim Senāta Administratīvais departaments atcēlis aiz tā iemesla, ka pēc pašas Zemkopības ministrijas Senātam iesniegtā paskaidrojumā minētiem datiem Ilūkstes klosteris faktiski nepastāv, pie kam Senāts uzdevis ministrijai taisīt jaunu lēmumu resp. vēl lūkot cauri jautājumu par neatsavināmās daļas ierādīšanu šim klosterim. Tā tad jautājums par neatsavināmās daļas ierādīšanu Ilūkstes klosterim atzīstams par atklātu un Senāta Administratīvais departaments ir tikai devis rīkojumu Zemkopības ministrijai lietu vēlreizēji lūkojot cauri ievērot tos datus, attiecībā uz klosteri, kā juridiskas personas izbeigšanos, uz kuŗiem norādīts pašas ministrijas iesniegumā. Ja nu Ilūkstes klosteris resp. pareizticīgo baznīcas sinode atrod, ka viņiem ir kāda likumīga interese pierādīt, ka minētais klosteris likumos noteiktā kārtībā nav izbeidzis savu pastāvēšanu, tad nedz šā klosteris likumīgiem pārstāvjiem, nedz pareizticīgo baznīcas sinodei pēc nolikuma par pareizticīgo baznīcu Latvijā nevar liegt griezties pie tiesas ar lūgumu — atzīt kā faktu, ka klosteris pēc Latvijas likumiem kā juridiska persona pastāv. Šis jautājums izšķirams civilprocesa likumos noteiktā kārtībā pilnīgi patstāvīgi un neatkarīgi no tā, vai Ilūkstes klosterim, ja viņa kā juridiskas personas esamība būs nodibināta ar civiltiesas spriedumu, ir jeb nav tiesība uz neatsavināmo daļu Kanecpoles muižā, kāda pēdējā jautājuma izšķiršana piekrīt agrārās reformas likumā noteiktiem orgāniem.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, pamatojoties uz Civilproc. lik. 241. p., nolēm j: atzīt, ka prasība daļā — atzīt Ilūkstes pareizticīgo sieviešu klosterim tiesību uz neatsavināmās daļas ierādīšanu Kanecpoles muižā, civiltiesai nepiekrīt.

11. •1930. gada 23. oktobrī. Senāta virsprokurora 1930. g. 29. augusta priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu par drošības līdzekļa pielietošanu pret apsūdzētiem atvaļinātiem kaņavīriem, kuņu lietas tiek iztiesātas pulka tiesās. (L. № 41.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: Kaņa tiesu likuma 244. p. (Kaņa lik. kop. XXIV gr.) paredz, ka atvaļinātie kaņavīri par kaņa dienesta laikā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem tiesājami militārā tiesā. Tas nozīmē, ka viņu lietas šādos gadījumos virzāmas kaņa tiesu likuma (bet ne kriminālprocesa likuma) paredzētā kārtībā. Starp šādiem noziedzīgiem nodarījumiem, līdz kuņu iztiesāšanai kaņavīri atvaļināti no kaņa dienesta (kaņa klausības lik. 86.—87. p. kārtībā), var būt arī nodarījumi, iztiesājami pulka (vai viņam līdzīgās) militārās tiesās.

Kā redzams no Kaņa tiesu likuma 314.—318. p., visos aprādītos gadījumos izziņu izdara kaņa priekšniecība, pie kam attiecīgais kaņa priekšnieks, ja viņš to atrod par vajadzīgu, var noteikt drošības līdzekļus, kādi paredzēti attiecībā uz militārām personām, Kaņa tiesu likuma 470.—474. p., bet attiecībā uz civilām personām 329. un 477. p. (sk. Kaņa tiesu lik. 319. p.). Šādi drošības līdzekļa veidi attiecībā uz civilām personām, kā tas tieši Kaņa tiesu lik. 477. p. minēts, ir visi drošības veidi, paredzēti Kriminālprocesa lik. 416.—431. p. (tagad 461.—477. p.). No sacītā tādējādi izriet, ka kaņa priekšniecībai, izdarot izziņu Kaņa tiesu likuma 314. p. paredzētos gadījumos, drošības līdzekļu noteikšanā ir tiesības, līdzīgas kaņa vai civilo izmeklēšanas tiesnešu tiesībām, kā attiecībā uz kaņavīriem, tā arī attiecībā uz civilām personām. Kas tieši zīmējas uz pulka tiesās iztiesājamām lietām, tad pēdējo tālāko virzienu (pēc izziņas nobeigšanas), kā tas redzams no Kaņa tiesu lik. 334. p. 2. pk., nosaka vienīgi attiecīgais kaņa priekšnieks, kuņš pēc sava ieskata vai nu lietu izbeidz, — ja nav pietiekošu iemeslu kriminālvajāšanai, vai nodod to disciplinārcaurskatīšanai, vai arī taisa lēmumu par vainīgo personu nodošanu pulka tiesai. Pārējos gadījumos, kad lieta izņemta no pulka tiesu kompetences, kaņa priekšnieks rīkojas Kaņa tiesu lik. 334. p. 1., 3.—5. p. paredzētā kārtībā. No sacītā jāatzīst, ka pulka tiesai padotās lietās drošības līdzekļa noteikšana, resp. izvēle, piekrīt vienīgi kaņa priekšniecībai, ievērojot jau minētos noteikumus, t. i., piemērojot militārām (aktīvā kaņa dienestā stāvošām) personām Kaņa tiesu lik. 470. p., bet civilām, to starpā arī no kaņa dienesta atvaļinātām, Kriminālproc. lik. 461. p. noteikumus. Kas attiecas uz gadījumiem, kad zem izmeklēšanas un tiesas atrodošies kaņavīri vēl tikai atvaļināmi no kaņa dienesta, tad drošības līdzekļu piemērošanu šādām personām rēgulē kaņa klausības lik. 88. p. (Lik. kr. 1923. g. 94), noteicot, ka šādos gadījumos pirms atlaišanas no kaņa dienesta kaņaspēka daļu vai iestāžu priekšniekiem jāpaziņo tai iestādei, vai amata personai, kuņas rīcībā kaņavīrs skaitās, par kaņavīra priekšā stāvošu atlaišanu un jāpieprasa lēmums par to, kāds drošības līdzeklis no Kriminālproc. lik. 416.—431. p. (461.—477. p.) paredzētiem pieņemams pret atlaižamo no dienesta. Lēmuma izpildīšana piekrīt tai amata personai vai iestādei, kuņa to taisījusi. Atlaišanu no dienesta izdara attiecīgais kaņaspēka daļas vai iestādes priekšnieks pēc tam, kad ir saņemts paziņojums par drošības līdzekļa faktisko piemērošanu.

Ievērojot to, ka pulka tiesu caurlūkojamās lietās, kā tas jau aprādīts, visas apsūdzētās personas skaitās vienīgi kaņa priekšniecības (event. arī pulka tiesas) rīcībā, bet citu iestāžu rīcībā nav pārskaitāmas, tad arī no šā panta noteikumiem loģiski izriet, ka pret atvaļinātiem kaņavīriem šādos gadījumos arī drošības līdzekļu

izvēle atkarājas no kaŗa priekšniecības, kuŗa līdz ar kaŗavīra atvaļināšanu paziņo attiecīgām iestādēm par šāda drošības veida nodibināšanu par atvaļināto kaŗavīru (par piem., par policijas uzraudzības noteikšanu paziņo attiecīgām policijas priekšniekam), un aprādītie lēmumi, līdzīgi tiesu iestāžu lēmumiem, ir obligātoriski priekš šīm iestādēm. Tādējādi no apspriežamā jautājuma jāatzīst, ka pret apsūdzētiem atvaļinātiem kaŗavīriem, kuŗu lietas tiek iztiesātas pulka tiesās, drošības līdzekli noteic kaŗa priekšniecība, piemērojot Kriminālprocesa likuma 461. (416.) p. noteikumiem, kādēļ, ievērojot izteikto, un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts nolēmj: paskaidrot, ka pret atvaļinātiem kaŗavīriem, kuŗu lietas tiek iztiesātas pulka tiesās, drošības līdzekli noteic kaŗa priekšniecība, piemērojot Kriminālprocesa likuma 461. p. (416. p.) noteikumus.

12. 1930. gada 25. novembrī. Zvērināta advokāta Jāņa Bērziņa sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1929. g. 26. oktobra lēmumu lietā par zvēr. adv. pal. Jevgenija Vilenčika uzņemšanu zvērīnātu advokātu skaitā. (L. № 24.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: zvērīnāta advokāta palīgs Vilenčiks 1929. g. 21. februārī iesniedzis Zvērinātu advokātu padomei lūgumu viņa uzņemšanai zv. adv. skaitā. Ar tā paša gada 24. aprīļa lēmumu Zvērinātu advokātu padome Vilenčika lūgumu atraidījusi un ar 29. maija lēmumu nolēmusi „strīpot“ Vilenčiku no zvērīnātu advokātu skaita. Par šo pēdējo lēmumu Vilenčiks iesniedzis sūdzību Tiesu palātai, kuŗa ar savas kopsapulces 1929. g. 26. oktobra lēmumu atcēlusi Zvērinātu advokātu padomes 29. maija lēmumu. Tiesu palātas lēmumu zv. adv. Bērziņš pārsūdzējis Senātam uzraudzības kārtībā.

Stājoties pie lietas caurskatīšanas uzraudzības kārtībā, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Zvērinātu advokātu padome iziet no sava 1927. g. 12. janvāra principiālā lēmuma par to, ka zvērīnātu advokātu skaitā neuzņemtie palīgi „atskaitāmi“ no zvērīnātu advokātu palīgu skaita. Tā tad Senātam jāpārbauda šā principiālā lēmuma likumība. Nevar būt šaubu, ka palīgi tāpat kā paši zvērīnāti advokāti pieder pie zvērīnātu advokātu korporācijas un padoti Zvērinātu advokātu padomes uzraudzībai un disciplinārai varai uz tiem pašiem pamatiem, kā arī zvērīnāti advokāti. Tas nepārprotami izriet no Zvērinātu advokātu padomes 1924. g. 19. marta un 9. aprīļa sēdēs pieņemtās Instrukcijas „Latvijas zvērīnātu advokātu palīgu organizācijai un darbībai“. Ja nu palīgs pieder pie zvērīnātu advokātu korporācijas, tad visi, Zvērinātu advokātu padomes rīcībā esošie mēri, kuŗi vērsti uz palīga piederības pie korporācijas pārtraukšanu, piemērojami palīgam tikai tajās robežās un tikai uz tiem pašiem pamatiem, kā zvērīnātiem advokātiem. Šādi mēri izteicas Tiesu iekārtas likuma paredzētās disciplinārās represijās un piemērojami tikai šajā likumā paredzētā disciplinārā kārtībā. Nedz minētais likums, nedz pati instrukcija neparedz, ka palīgs, kas aiz „neformāliem“ iemesliem netika uzņemts zvērīnātu advokātu skaitā, būtu „strīpojams“ no zvērīnātu advokātu palīgu skaita. Ja instrukcija (24. §) arī paredz, ka palīgs, kas 5 gadu stāža laikā nebūtu izpildījis visus 22., 23. § minētos pienākumus, var tikt izslēgts no zvērīnātu advokātu palīgu skaita, tad tas varētu notikt, kā pareizi atzīst Tiesu palāta, vienīgi piemērojot disciplināro kārtību. Turpretim, runā esošā gadījumā Zvērinātu advokātu padome savu lēmumu nav disciplinārā kārtībā taisījusi, bet vienkārši it kā konstatē, ka Vilenčiks, kā zvērīnātu advokātu skaitā neuzņemts palīgs, automātiski vairs neskaitoties par palīgu. Šādas tiesības tomēr nedz likums, nedz arī Instrukcija nepiešķir Zvērinātu advokātu padomei. Strīpot pie korporācijas piederošu personu no korporācijas nozīmē atņemt viņai korporācijas locekļa tiesības, t. i. — pēc būtības — izslēgt viņu no

korporācijas. Tā tad, stripojot palīgu no zvērinātu advokātu palīgu skaita, Zvērinātu advokātu padome izslēdz viņu no palīgu skaita. Kaut arī Zvērinātu advokātu padome nebija domājusi juridiski pielīdzināt „stripošanu“ izslēgšanai, tomēr abi šādi mēri pārtrauc palīga piederību pie zvērinātu advokātu korporācijas un ar to tikpat satricina palīga sabiedrisko un profesionālo godu un stāvokli, kā formāla „izslēgšana“. Tāpēc nav pielaižams, ka palīga „stripošana“ varētu notikt ārpus disciplināras kārtības un ārpus tiem pamatiem, kuŗus likums paredz palīga „izslēgšanai“ no zvērinātu advokātu palīgu skaita, t. i. no vispārējās advokātu korporācijas. Tā tad Zvērinātu advokātu padomes 1927. g. 12. janvāra principiālais lēmums nav atzīstams par likumīgu un nav tāpēc uzturams spēkā. Ar to atkrit tas formālais pamats, uz kuŗu Zvērinātu advokātu padome pamatojusi savu 1929. g. 29. maija lēmumu. Zvērinātu advokātu padome nemin nekādus likumu, morāles vai advokātu ētikas pārkāpumus, kuŗos Vilenčiks būtu apvainojams. Zvērinātu advokātu padome arī neatsaucas uz to, ka Vilenčiks nebūtu izpildījis Instrukcijas 22., 23. § minētos pienākumus. Likums nemaz neparedz, ka palīgam būtu tūlī pēc 5 gadu stāža notecēšanas obligātoriski jāpanāk sava uzņemšana zvērinātu advokātu skaitā. Taisni otrādi, Tiesu iek. lik. 281. pants nosaka tikai to, ka par zvērinātiem advokātiem var būt personas — starp citu — kas ne mazāk par 5 gadiem nodarbojušās ar tiesu praksi zvērinātu advokātu vadībā kā viņu palīgi. Tā tad likums neparedz palīgu tiešu pienākumu obligātoriski pāriet un pie tam vēl noteiktā laikā zvērinātu advokātu skaitā, it kā ar tādu kombināciju, ka, ja palīgs nelūgtu uzņemt viņu zvērinātu advokātu skaitā, vai ja Zvērinātu advokātu padome viņu neuzņemtu, palīgs būtu „stripojams“ no palīgu skaita. Ja arī palīgs netiktu uzņemts zvērinātu advokātu skaitā, tad vienīgās sekas būtu tikai tās, ka viņš joprojām paliktu palīgs un viņam nevarētu liegt tiesības no jauna lūgt par uzņemšanu zvērinātu advokātu skaitā. Saprotams, palīga patrons kuŗā katrā laikā varētu viņu atskaitīt, un, ja palīgs neatrod jaunu patronu, Zvērinātu advokātu padomei gan būtu tiesības palīgu vienkārši atskaitīt no palīgu skaita, neierosinot disciplināru kārtību; šajā gadījumā Zvērinātu advokātu padome vienkārši pamatotos uz to, ka atkrituši tie faktiskie priekšnoteikumi, pēc kuŗiem palīgs vispār būtu uzņemams zvērinātu advokātu palīgu skaitā (Instrukcijas 3. p.). Zvērinātu advokātu padomes lēmums par palīga neuzņemšanu zvērinātu advokātu skaitā aiz neformāliem iemesliem gan varētu būt par pamatu nekavējoties ierosināt disciplināru apsūdzību pret palīgu, bet, saprotams, ar tādām sekām, ka, ja disciplinārā apsūdzība izrādītos par nepamatotu, lēmums par palīga neuzņemšanu būtu revidējams.

Aiz aprādītiem iemesliem, atzīstot zvērināta advokāta Bērziņa sūdzību par ievēribu nepelnošu un neatrodot tāpēc pietiekošu pamatu Tiesu palātas lēmuma atcelšanai uzraudzības kārtībā, Senāts nolemj: zvērināta advokāta Jāņa Bērziņa sūdzību atstāt bez ievēribas.

13. 1930. gada 25. novembrī. Senāta virsprokurora 1930. g. 7. jūnija priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu: vai miertiesneša amats ir paaugstināts amatu grupā caur to, ka ar 1925. g. 1. aprīli no tiesu resora amatu XI. grupas pārvietots VII grupā. (L. № 35.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors M. Gobiņš; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: līdz 1923. g. 1. aprīlim Latvijas tiesneši saņēma atalgojumu pēc vispārējām valsts darbinieku amatu katēgorijām, pie kam miertiesneši bija ierindoti 1920. gadā — III amatu katēgorijā („Vald. Vēstn.“ 1920. g. 34., 56. num.), 1921. g. — 1922. g. VII amatu katēgorijā (Lik. kr. 1921. g. 101; 1922. g. 193). Ar 1923. g. 20. marta noteikumiem (Lik. kr. 1923. g. 29) tiesneši tiek izslēgti no vispārējā valsts dienesta amatu saraksta un atalgojuma ziņā tiek sagrupēti 12 grupās, pie kam miertiesneši nonāk XI grupā. 1923. g. 20. marta noteikumi, atraujot atalgojuma ziņā

tiesnešus no agrākām katēgorijām, kuŗās viņi līdz tam atradās, deva jūtamam algas paaugstinājumu tiesas darbinieku I—IX grupām, samērā ar katēgoriju darbiniekiem, ar kuŗiem tiesu darbinieki līdz tam gāja kopā (4%—50% no katēgoriju algas), bet X—XII grupu darbinieki, kuŗi agrāk ietilpa 6., 7. un 8. katēgorijās, nekādu algas paaugstinājumu samērā pret katēgoriju darbiniekiem nesaņēma. Tāmlīdz arī miertiesnesis kā XI grupas darbinieks, kas agrāk ietilpa 7. katēgorijā, nekādu algas pielikumu nesaņēma. 1925. g. 7. jūlija noteikumi (Lik. kr. 1925. g. 133) paturēja tiesas darbinieku īpašas grupas atsevišķi no vispārējām valsts dienesta amatu katēgorijām, vienīgi pārveidojot 12 tiesamatu grupas 9 grupās, pie kam šai pārgrupēšanā miertiesneši nāca VII grupā, ar atalgojumu Ls 300, kāds atalgojums neatbilst vairs 7. katēgorijai (Ls 260), kuŗā miertiesneši atradās no 1923. gada, bet gan 6. katēgorijai, t. i. miertiesnešus atalgojuma ziņā it kā paaugstināja par vienu katēgoriju. 1929. g. 27. jūnija noteikumi (Lik. kr. 1929. g. 156) un Saeimas likums (Lik. kr. 1929. g. 245) šādu stāvokli sankcionē arī uz priekšu: miertiesneši paliek VII amatu grupā un viņu atalgojums atbilst 6. ierēdņu katēgorijas atalgojumam. Beidzot, 1929. g. 21. decembra Saeimas likums par pensijām (Lik. kr. 1929. g. 246) pensionēto tiesu darbinieku VII grupu tieši pielīdzina 6. katēgorijai.

Tā kā 1925. g. 7. jūlija noteikumi (Lik. kr. 1925. g. 133) atrāva miertiesnesi no sagrupējuma ar zemāku atalgojumu (izmeklēšanas tiesnesis, vecākā notāra palīgs, zemes grām. nod. priekšn. palīgs) un pārcēla viņu uz sagrupējumu ar augstāku atalgojumu (apgabaltiesas prokurora biedrs, svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesis) un tā kā zemākais sagrupējums, kuŗā miertiesnesis līdz 1925. g. atradās, atalgojuma ziņā palika agrākā, t. i. 7. katēgorijas stāvoklī, bet miertiesnesis, samērā ar 1923. g. atalgojuma ziņā izcēlās par vienu ierēdņu katēgoriju, t. i. no 1925. g. saņēma VII grupas atalgojumu, kuŗš atbilst ierēdņu 6. katēgorijai, tad šis apstāklis deva vienai daļai kredita rīkotāju iemeslu turēties ieskatā, ka ar 1925. g. noteikumiem miertiesneša amats grupā ir paaugstināts.

Šā ieskata labā parasti tiek minēta šāda argumentācija. Izslēdzot ar 1923. g. 1. aprīli tiesu resora amatus no valsts dienesta amatu saraksta, miertiesneši no valsts dienesta amatu 7. katēgorijas (alga Ls 230) pārvietoti tiesu resora amatu XI grupā ar tādu pat (Ls 230) atalgojumu. Šajā gadījumā miertiesneši nav nedz pazemināti, nedz paaugstināti, jo šajā jautājumā ievērojams nevis grupas kārtas numurs, bet atalgojuma lielums (sal. Lik. kr. 1925. g. 150, 4. p.; 1929. g. 190, 11. p.), kas palicis negrozīts. Paaugstināšana amatu grupā izdarīta nākamā amatu pārkārtojumā. No 1923. g. 1. aprīļa līdz 1925. g. 1. aprīlim miertiesnesi atalgoja pēc XI grupas — vienādi ar izmeklēšanas tiesnesi, vecākā notāra palīgu, zemes grām. nod. priekšnieka palīgu ar Ls 230 mēnesi; ar 1925. g. 1. aprīli tikko uzskaitītās amatpersonas dabū vietu VIII grupā (ar algu Ls 260); turpat vajadzēja būt tad arī miertiesnešiem, ja tos domāts būtu atstāt agrākā stāvoklī; ja nu miertiesnešu VIII grupā nav, bet tie pārcelti uz VII grupu (ar algu Ls 300), tad miertiesneša amata paaugstināšana grupā ir notikusi. 1929. g. noteikumi (Lik. kr. 1929. g. 156) šajā jautājumā nekādu pārgrozījumu neienes.

Aprādītā argumentācija tomēr nepārlicina un tuvāks minēto atalgojuma noteikumu apsvērumš liek šaubīties par to, vai ar 1925. g. 1. aprīli būtu notikusi miertiesnešu amata paaugstināšana amatu grupā.

Ja par miertiesneša stāvokli spriež pēc amatu sagrupējumiem, kādos miertiesnesis ir atradies, tad jāievēro, ka 1920. gadā miertiesnesis ir bijis kopā ar apgabaltiesas prokurora biedri, svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesi (III katēg. ar algu 800 rub.); 1921. g. — 1923. g. kopā ar izmeklēšanas tiesnesi, vecākā notāra palīgu, zemes grām. nod. priekšnieka palīgu (7. katēg. ar algu 7100 rub.); 1923. g. — 1925. g. — kopā ar tām pašām amatpersonām (XI grupa ar algu Ls 230); 1925. gadā — atkal kopā ar apgabaltiesas prokurora biedri, svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesi (VII grupa ar algu Ls 300). Ja ievēro algas stāvokļa grozišanos attiecībā pret citām tiesnešu grupām, tad 1921. gadā miertiesnesis tiek degra dēts, jo viņa vietu VI katēgorijā pirmo reizi ieņem Senāta virssekretārs,

bet miertiesnesis tiek pazemināts uz VII katēgoriju kopā ar izmeklēšanas tiesnesi, vecākā notāra palīgu, zemes grām. nod. priekšnieka palīgu; 1923. gadā no 8 tiesnešu amatu katēgorijām iztaisa 12 grupas, izdalot atalgojuma ziņā tiesu palātas priekšsēdētāju, tiesu palātas prokuru, tiesu palātas departamenta priekšsēdētāju un Senāta vīrssekretāru, katru atsevišķā grupā; ar katēgoriju saskaldīšanu sīkākās grupās miertiesneši tiek vēl tālāki atbīdīti no grupu sākuma, bet pie dabiskās diferences starp katēgoriju resp. grupu algām (diference divām blakus katēgorijām no 1. līdz 8., 1921. gadā: 600—1400 rub.; 1923. gadā: Ls 10 — Ls 40; tiesnešu grupām 1923. gadā: Ls 10 — Ls 60), šāda grupu pavairošana jūtamī atsaucās uz darbinieka algas stāvokli, mākslīgi degradējot to. Jau tas vien, ka 1923. g. noteikumi pārceļ Senāta vīrssekretāru no 6. katēgorijas, kur tas bija kopā ar apgabaltiesas prokurora biedri un svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesi, uz atalgojuma ziņā labāku IX grupu, radot tādējādi starp agrākām 5. un 6. katēgorijām vēl vienu īpašu grupējumu, nostāda zemāk par viņu stāvošos grupējumus (agrākās 6. un 7. katēgorijas) nelabvēlīgākā stāvoklī algas diferencu ziņā. Ja nebūtu notikusi katēgoriju saskaldīšana grupās, un 1923. g. noteikumu nepārprotami izdarītais tiesu darbinieku algas pielikums būtu sadalīts starp atsevišķiem amatu grupējumiem katēgorijās, tad pie faktiski ieturētās diferences starp katēgorijām (starp 1. un 2. — Ls 30; 2. un 3. — Ls 60; 3. un 4. — Ls 60; 4. un 5. — Ls 60; 5. un 6. — Ls 40; 6. un 7. — Ls 20) miertiesnešu atalgojums pēc 7. katēgorijas būtu iznācis Ls 270, t. i. vairāk nekā ierēdņu 7. katēgorijā (Ls 230). Teikto ievērojot, jāatzīst, ka arī 1923. g. noteikumi miertiesneša amata stāvokli atalgojuma ziņā attiecībā pret citām tiesnešu grupām ir degradējuši.

Ar 1925. g. noteikumiem par valsts darbinieku atalgojumu (Lik. kr. 1925. g. 133) tiesu darbinieki tāpat tiek izslēgti no vispārējām valsts darbinieku amatu katēgorijām, un tiesnešu amati, pēc atalgojuma, tiek sadalīti atsevišķās deviņās grupās, pie kam miertiesneši ierindoti VII grupā. Tā tad ar 1925. g. noteikumiem miertiesneši atalgojuma ziņā pārcelti no XI grupas, kuŗa atalgojuma ziņā bija līdzīga 7. katēgorijai, VII grupā. Vai šāda pārcelšana no XI grupas resp. 7. katēgorijas VII grupā būtu uzskatāma par paaugstināšanu katēgorijā, resp. grupā, likumdevējs nenorāda ne minētos atalgojuma noteikumus, ne instrukcijā pie tiem (Lik. kr. 1925. g. 150). Spriežot pēc tā, ka tiesnešu amatu grupu atalgojumu apmēri, izņemot trīs zemākās grupas (VII, VIII un IX), nav saskaņoti ar vispārējās amatu katēgorijās paredzētiem algu apmēriem, jāatzīst, ka likumdevējs par kādu tiesnešu amatu grupu, no vienas puses, un vispārējo amatu katēgoriju, no otras puses, savstarpēju salīdzināšanu vai pielīdzināšanu nav nemaz domājis. Šādam atzinumam nerunā pretim instrukcijas 4. pants (Lik. kr. 1925. g. 150), kuŗā paredzēts speciāls gadījums, kad tiesu darbinieks pāriet uz vispārējās katēgorijas amatu otrādi. Tā kā tiesnešu amatu grupu un vispārējo amatu katēgoriju savstarpīgās attiecības likumā nav noteiktas, tad instrukcijas izdevēji bija spiesti šāda darbinieka agrākā un jaunā amata salīdzināšanai un viņa izdienas normēšanai izvīrīt jaunu principu — atalgojuma apmēru, kuŗš pašā likumā nav paredzēts. Taisni tas apstāklis, ka 1929. g. pensiju likums (Lik. kr. 1929. g. 246) tur par vajadzīgu sevišķi ar likuma autoritāti deklarēt, ka tiesu darbinieku VII, VIII un IX amatu grupas pielīdzināmas 6., 7. un 8. katēgorijai, per argumentum e contrario norāda, ka 1925. g. noteikumi šādu pielīdzinājumu nesatur.

Tā tad tas vien, ka miertiesnešu atalgojums 1925. gadā pret 1923. g. atalgojumu ir pacelts taisni par vienu katēgoriju, ja salīdzina tiesu darbinieku amatu grupas ar vispārējām ierēdņu katēgorijām, nevarētu būt par pamatu tam, lai atzītu, ka miertiesneša amats ir paaugstināts katēgorijā resp. grupā 1925. g. noteikumu (Lik. kr. 1925. g. 133) 8. panta nozīmē. Miertiesneša amata stāvoklis atalgojuma ziņā ir apsveģams vienīgi attiecībā pret pašu tiesu darbinieku amatu sagrupējumiem un to atalgojumu apmēriem. Šajā ziņā nevarētu teikt, ka ar 1923. g. noteikumiem miertiesnešu stāvoklis atalgojuma ziņā nebūtu grozījies ne uz labo, ne uz ļauno pusi vienīgi tādēļ, ka tie saņēma

tās pašas 7. katēgorijas algu (Ls 230); taisni attiecībā pret citām tiesu darbinieku grupām viņu stāvoklis, saskaņā ar augšā teikto, ir pasliktinājies, un atalgojuma ziņā viņi ir degradējuši. Tāpat attiecībā pret amatu sagrupējumu viņu stāvoklis bija pasliktinājies jau 1921. gadā, kad tie no 3. katēgorijas jaunā amatu pārgrupēšanā pārnesti nevis 6. katēgorijā, kur palika viņu grupas biedri—apgabaltiesas prokurora biedrs un svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesis, bet uz zemāko, 7. katēgoriju. Ja nu 1925. g. noteikumi ir tikai restaurējuši agrāko stāvokli, pārnesot miertiesneša amatu atpakaļ agrākā sagrupējumā (kopā ar apgabaltiesas prokurora biedri un svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesi), kurā tas atradās no paša sākuma, un tikai izlīdzinājuši agrāk pielaistās degradācijas atalgojuma ziņā, tad jāšaubās, vai šāda amata stāvokļa restaurēšana no atalgojuma likuma viedokļa ir uzskatāma par amata paaugstināšanu grupā 1925. g. noteikumu 8. panta nozīmē. Tā kā 1925. g. noteikumi, kā speciāls likums, šaubu gadījumā iztulkojami restriktīvi, tad iztrūkstot pašā likumā tuvākiem norādījumiem jautājuma atrisināšanai, jāpieņem, ka miertiesneša amata pārvietošana 1925. gadā no tiesu resora amatu XI grupas uz VII grupu nesatur amata paaugstināšanas pazīmes.

Aiz aprādītiem apsvērumiem Senāts, izklausījis virsprokurora atzinumu, — nolemj: atzīt, ka jautājums izšķirams noraidoši.

1931.

1. 1931. gada 13. martā. Senāta virsprokurora 1930. gada 27. janvāra priekšlikums № 40, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu par bērnu piespiedu atņemšanas kārtību no vecākiem un nodošanu audzināšanai patversmē. (L. № 4/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora biedra atzinumu, Senāts atrod: 1928. g. 13. aprīlī izdotā likumā par sociālo apgādību (Lik. kr. 1928. g. 73) ievietots šāda satura pants (31. p.): „ja 4. pantā paredzētie tuvinieki izmanto bērnus noziedzīgiem vai nemorāliskiem nolūkiem, pašvaldībai vai Tautas labklājības ministrijai ir tiesība ierosināt miertiesā šo bērnu atņemšanu un nodošanu audzināšanai patversmē vai, izņēmuma gadījumos, privātā mājā uz šo tuvinieku rēķina, ja pēdējie ir maksāt spējīgi“.

Šis pants vēlāk (Vald. Vēstn. 1930. g. 225. num.) papildināts (Latv. Rep. Satv. 81. p. kārtībā) ar šāda satura otro daļu: „Ja Tautas labklājības ministrijai ienāk ziņas, ka personas, kas pieņēmušas svešus bērnus apgādībā un audzināšanā, slikti apietas ar tiem, vai arī ka vecāki nelietīgi izlieto pret saviem bērniem vecāku varu, ministrijai ir tiesība vispusīgi pārbaudīt šo bērnu dzīves apstākļus un vajadzības gadījumā piemērot šā likuma 31. panta noteikumus“.

Līdz ar to ievietots likumā par sociālo apgādību šāda satura jauns 31. p.: „Gadījumos, kad ierosina lietu par vecāku varas izbeigšanu uz civillikumu 228. panta pamata, kā arī gadījumos, kad personas, kuŗas pieņēmušas svešus bērnus apgādībā un audzināšanā, slikti ar tiem apietas, Tautas labklājības ministrijai ir tiesība līdz tiesas galīgam spriedumam cietušos bērnus nekavējoties atņemt viņu vecākiem vai pieņēmējiem, uzņemoties pagaidām bērnu apgādību 31. p. nosacītā kārtībā un veidā“.

Savā priekšlikumā tieslietu ministrs aizrāda, ka augšā aprādītie sociālās apgādības likuma noteikumi atrodas pretrunā ar spēkā esošiem procesuāliem likumiem (Kriminālproc. lik. 39. p. 1. pk.) un satur vecāku varas ierobežojumus, kādus neparedz Latvijas civillikumi (III sēj. 228. p.) un arī Civillikuma X sēj. 179. p., kādēļ lūdz Senāta Apvienoto sapulci „noskaidrot minēto likumu pretrunas“.

Apsverot priekšā celto jautājumu, izklausījis virsprokurora biedra atzinumu un ievērojot: ka, saskaņā ar Civīlprocesa likuma 9.—10. p. un Kriminālprocesa likuma 16. (12.) p., visām tiesu iestādēm lietas jāizsprīež pēc pastāvošo likumu tiešā jēguma, bet ja gadītos nepilnība, neskaidrība vai pretrunība likumos, spriedums jāpamato uz likumu vispārējās izpratnes; ka tādēļ pretrunas, ja tādas rastos šo jaunizdoto likumu piemērojot, jānoskaidro un jāsaskaņo, ievērojot augšā izteiktos procesuālā likuma pamatprincipus un lietas apstākļus, tām tiesu iestādēm, kuŗu izspriešanai padotas konkrētās lietas, bet ja šīs tiesu iestādes augšā aprādīto likumu nepareizi iztulkotu un piemērotu, pēdējo lēmumi revidējami no attiecīgām augstākām tiesām instanču kārtībā, un ka, tādējādi, visi jautājumi par bērnu piespiedu atņemšanas kārtību no vecākiem un nodošanu audzināšanai patversmē, kuŗi rastos sakarā ar augšā minētā likuma par sociālo apgādību (31.—31. p.) piemērošanu, izšķījami no tiesu iestādēm,

apsverot katra konkrēta gadījuma īpatnējos apstākļus un pamatojot savu spriedumu uz likumu vispārējo izpratni, — Senāts nolēmj: paskaidrot, ka pretrunas, kuŗas rastos sakarā ar likuma par sociālo apgādību 31.—31¹. p. piemērošanu, izšķiramas no tiesu iestādēm, saskaņā ar Civilprocesa likuma 9.—10. p. noteikumiem.

2. 1931. gada 13. martā. Izāka P. pārsūdzība par Tiesu palātas 1930. g. 28. februāra lēmumu, ar kuŗu atstāta bez caurskatīšanas viņa sūdzība par Zvērinātu advokātu padomes 1930. g. 29. janvāra lēmumu par viņa neuzņemšanu zvērinātu advokātu skaitā. (L. № 6/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Tiesu palāta ar savu 1930. g. 28. februāra lēmumu atstājusi bez caurskatīšanas Izāka P. sūdzību par Zvērinātu advokātu padomes 1930. g. 29. janvāra lēmumu, ar kuŗu noraidīts aiz neformāliem iemesliem viņa lūgums uzņemt zvērinātu advokātu skaitā. Tiesu palāta pamato savu lēmumu uz to, ka lūdzējam esot tiesība Zvērinātu advokātu padomes lēmumu pārsūdzēt tikai tad, ja viņa lūgums tiktu atraidīts aiz formāliem iemesliem, — pie tam Tiesu palāta iziet no tā, ka šajā ziņā esot pēc analogijas piemērojami noteikumi par privātdavokātiem (proti, Tiesu iek. lik. 338., 345. p.), — kā arī uz to, ka, pēc 307. p. satūra, uzņemšana zvērinātu advokātu skaitā pilnīgi atkarājoties no Zvērinātu advokātu padomes. Savā sūdzībā par Tiesu palātas lēmumu P. atrod, ka Zvērinātu advokātu padomei vispār neesot tiesības pamatoties uz „neformāliem“ iemesliem, un ka 338., 345. p. neesot analogijas ceļā attiecināmi uz zvērinātiem advokātiem.

Izklausījusi virsprokurora biedra atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Kaut arī Tiesu iek. likums neparedz Tiesu palātas lēmumu pārsūdzamību jautājumā par lūgumiem uzņemt zvērinātu advokātu skaitā, tomēr Senāts atzīst par vajadzīgu lietu skatīt cauri uzraudzības kārtībā pēc 172. p. 1. pk. Saskaņā ar 306. p. 2. teik., lūgumam uzņemt zvērinātu advokātu skaitā jāpieliek visi dokumenti, kas vajadzīgi pierādījumam par to, ka lūdzējs apmierina nosacījumus, kādus prasa iestāšanās zvērinātu advokātu skaitā. Zvērinātu advokātu padome, taisot lēmumu par lūguma apmierināšanu vai atraidīšanu: 1) lūko cauri minētos dokumentus, un 2) apsver visas ziņas, kuŗas tā atzīst par vajadzīgām. Lūguma atraidīšanas iemesli, kuŗi pamatojas uz dokumentiem, attiecināmi uz „formāliem“ iemesliem (sk. 338. p. 1. pk.). No tā izriet, per argumentum e contrario, ka lūguma atraidīšanas iemesli, kuŗi pamatojas nevis uz dokumentiem, bet gan uz „ziņām“, uzskatāmi taisni par „neformāliem“ iemesliem, kādi tomēr, tāpat kā „formālie“ iemesli, var noderēt par lūguma atraidīšanas pamatu netikvien attiecībā uz privātdavokātiem, bet arī uz personām, kuŗi vēlas iestāties zvērinātu advokātu skaitā. Tā tad, pretēji P. domām, Zvērinātu advokātu padome varēja savu lēmumu pamatot arī uz neformāliem iemesliem, proti, uz viņas ievāktām vai no citiem avotiem saņemtām ziņām. Tāpat, pretēji sūdzētāja domām, Tiesu palātai bija pietiekošs pamats, jautājumā par Zvērinātu advokātu padomes lēmumu (ar kuŗu lūgums atraidīts aiz neformāliem iemesliem) pārsūdzamību, piemērot 345. p. paredzētos noteikumus par privātdavokātiem. Šajā ziņā 338. p., kā arī 307. p., paredz, ka attiecīgā iestāde tāpat: 1) lūko cauri iesniegtos dokumentus, un 2) apsver arī visas par vajadzīgām atzītās ziņas. Tā tad lūgumu caurskatīšanas kārtība, kā attiecībā uz privātdavokātiem, tā arī uz zvērinātiem advokātiem, ir pilnīgi identiska, kas pats par sevi jau dod iespēju šajā ziņā piemērot analogiju (sk. Privātlīk. iev. XXI p.).

Ja nu 345. p. pielaiž vienīgi tādu lēmumu pārsūdzamību, kuŗi pamatoti uz „formāliem nosacījumiem“, tad tas, — per argumentum e contrario, — izslēdz lēmumu pārsūdzamību, kuŗi pamatojas uz „neformāliem nosacījumiem“. Tas, pēc šo pēdējo

būtības, ir saprotams jau pats par sevi. Tā tad, tā paša 345. p. noteikumi piemērojami arī zvērinātiem advokātiem. Tāpēc jāatzīst, ka arī Zvērinātu advokātu padomes lēmumi, ar kuriem atraidīti lūgumi uzņemt zvērinātu advokātu skaitā atraidīti aiz neformāliem iemesliem, nav pārsūdzami Tiesu palātai. Likums piešķir tiesām tiesību — bez dokumentiem — ievērot arī „visas ziņas“ tiklab Zvērinātu advokātu padomei — par zvērinātiem advokātiem, kā 332., 333. p. minētām tiesu iestādēm — par privātadvokātiem, un lieto pie tam pilnīgi analogiskas frazes: lūkot cauri dokumentus un apsvērt visas ziņas. Abos gadījumos, personas uzņemšana zvērinātu advokātu skaitā, vai atļauja personai būt par „advokātu tieslietās“, atkarājas no minēto iestāžu brīvā ieskata (307., 338. p.). Tā tad likums šajā ziņā nemaz nešķižo profesionālās pašvaldības iestādes (zvērinātu advokātu padomes) funkcijas — no attiecīgo tiesu iestāžu (332., 333. p.) funkcijām. Tādēļ P. aizrādījumam uz Latvijas valsts iekārtu, kā demokrātiskas valsts, nav izšķirotas nozīmes runā esošā gadījumā. P. minētais 303. p., pēc šā panta ieņemtās vietas un tā sakara ar iepriekšējiem pantiem (295.—302. p.), attiecas vienīgi uz lēmumiem, kuŗos Zvērinātu advokātu padome uzliek zvērinātiem advokātiem (vai to palīgiem) disciplinārus sodus, bet nemaz neprejudicē jautājumam par lēmumu pārsūdzamību, kuŗi notiek uz turpmāko pantu (306.—309. p.) pamata.

Aiz aprādītiem iemesliem, neatrodot pārsūdzētā Tiesu palātas lēmumā nepareizu rīcību vai pretrunu likumā noteiktai kārtībai, Senāts nolēmj: Izāka P. sūdzību atstāt bez ievēribas.

3. 1931. gada 13. martā. Jēkaba Ī. pārsūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1930. g. 12. aprīļa lēmumu, ar kuŗu atstāta bez caurskatīšanas viņa sūdzība par Latgales apgabaltiesas nodaļu kopsapulces 1930. g. 3. janvāra lēmumu. (L. № 11/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Zilbers; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Iztiesājot Edes Gēriņš apsūdzību pēc Akc. sodu lik. 36. p., Krustpils iecirkņa miertiesnesis nebija pielaidis Jēkabu Ī. par apsūdzētās aizstāvi aiz tā iemesla, ka ar likumīgā spēkā nākušo Latgales apgabaltiesas kopsapulces lēmumu Jēkabs Ī. izslēgts no privātadvokātu saraksta, kā nespējīgs vest svešas lietas, vajadzīgo zināšanu trūkuma dēļ.

Par šādu miertiesneša rīcību Ī. iesniedza sūdzību Latgales apgabaltiesai, un pēdējā, lūkojusi cauri to nodaļu kopsapulcē, atstāja Ī. sūdzību bez ievēribas. Par apgabaltiesas kopsapulces lēmumu Ī. iesniedza sūdzību Tiesu palātai, aizrādot, ka apgabaltiesa rīkojusies nepareizi, lūkojot cauri uzraudzības kārtībā, kopsapulcē, viņa sūdzību, kuŗu tas iesniedzis procesa kārtībā 2. kriminālnodaļas caurskatīšanai. Bez tam, kopsapulces lēmums esot nepareizs arī pēc būtības, jo izslēgšana no privātadvokātu skaita neatņemot izslēgtam Tiesu iek. lik. 349. p. paredzētās tiesības.

Tiesu palātas departamentu kopsapulce atstāja bez caurskatīšanas Ī. sūdzību aiz tā apsvēruma, ka Tiesu palātas kopsapulce šajā pat jautājumā jau skatījusi cauri citu Ī. sūdzību uzraudzības kārtībā un ar 1930. gada 28. februāra lēmumu atzinusi, ka personas, kas izslēgtas no privātadvokātu skaita, nav pielaižamas vest svešas lietas arī Tiesu iek. lik. 349. p. paredzētos gadījumos un pie šāda ieskata palāta turoties arī šajā gadījumā. Bez tam, palāta norādījusi, ka Latgales apgabaltiesas 2. kriminālnodaļas lēmums, ar kuŗu Ī. sūdzība nodota šās tiesas nodaļu kopsapulces caurskatīšanai, bijis pārsūdzams instanču kārtībā, ko Ī. neesot darījis.

Senātam iesniegtajā sūdzībā Ī. atkārtu savus agrākos norādījumus un piemetina, ka 1930. gada 28. februāra sēdē viņš neesot lūdzis palātu izšķirt jautājumu par viņa tiesībām uzstāties par aizstāvi, bet lūdzis tikai saukt miertiesnesi Lūkinu pie disciplināras atbildības.

Lūkojot cauri lietas materiālus un izklausījusi virsprokurora biedra atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Saskaņā ar Kriminālproc. lik. 175. un 182. p., pārsūdzības par miertiesneša spriedumiem un lēmumiem var iesniegt lietā dalību ņemošās personas, puses, vai viņu likumīgi pilnvarnieki (Kriminālproc. lik. 49. p.). Bet par tādu pilnvarnieku nevar būt personas, kas neapmierina nepieciešamos nosacījumus privātheadvokātiem un kužām ar tiesas lēmumu aizliegts turpmāk vest svešas lietas (Tiesu iek. lik. 349. p. un Civilproc. lik. 57. p. 9. pkts). Miertiesnesis konstatējis, ka ar apgabaltiesas kopsapulces lēmumu Ī. izslēgts no privātheadvokātu skaita un viņam noliegts turpmāk nodarboties ar svešu lietu vešanu vajadzīgo zināšanu trūkuma dēļ, kādēļ miertiesnesim bija likumīgs pamats nepielaist Ī. par pilnvarnieku Edes Gēriņas apsūdzības lietā, un Ī., kā lietā dalību neņēmušai personai, arī nebija tiesības kriminālprocesa kārtībā iesniegt pārsūdzību par miertiesneša spriedumu. Atstājot bez caurskatīšanas Ī. iesniegto sūdzību par miertiesneša lēmumu nepielaist viņu par Gēriņas aizstāvi, Latgales apgabaltiesas 2. krimināl-nodaļa rīkojusies saskaņā ar Kriminālproc. lik. 175. un 182. p. Bet, saskatot Ī. rakstā sūdzību par miertiesneša nepareizu rīcību un skatot cauri šādu sūdzību tiesas nodaļu kopsapulcē, apgabaltiesa rīkojusies saskaņā ar Tiesu iek. lik. 172. un turpm. pantiem, jo tuvākā uzraudzība par visām personām, kas pieder pie apgabaltiesas, izņemot priekš-sēdētāju, pieder apgabaltiesas kopsapulcei.

Šī uzraudzība, kā redzams no Tiesu iek. lik. 173. p., izdarāma tiklab sakarā ar lietām, kas ienāk noteiktā kārtībā uzraudzības iestādes caurlūkošanai, kā arī uz sūdzību, ziņojumu un paziņojumu pamata, kas šai iestādei iesniegts, tāpat uz prokuratūras amatpersonu priekšlikumiem un citu ziņu pamata. Tiesu iek. lik. 172., 173., 174. un turpm. panti, runājot par augstākās iestādes uzraudzību un tiesību atcelt padotās iestādes vai amatpersonas lēmumus un rīkojumus, izskaidrot tai pielaisto nepareizību, spert soļus, lai atjaunotu traucēto kārtību un saukt vainīgos pie atbildības, — nenodibina kādu jaunu civil- un kriminālprocesa likumos neparedzētu tiesāšanas kārtību privātinteresu aizsardzībai, bet sargā vienīgi tiesu iestāžu darbībai noteikto likumīgo kārtību publisku interešu labā un katra uzraudzības iestādei ienākusi ziņa, neatkarīgi no tā, vai tā ienākusi kā sūdzība, prokurora priekšlikums, ziņojums u. t. t., dod šai iestādei likumīgu pamatu aplūkot padotās iestādes vai amatpersonas darbību, vai tā atbilst likumā noteiktai kārtībai. Tādēļ arī Latgales apgabaltiesas un Tiesu palātas kopsapulcēm arī neatkarīgi no Jēkaba Ī. lūguma bija likumīgs pamats apsvērt jautājumu, vai Krustpils iecirkņa miertiesnesis rīkojusies pareizi, nepielaizot Ī. par Gēriņas pilnvarnieku miertiesā vest viņas apsūdzības lietu pēc Akc. sodu lik. 36. p. un šo jautājumu viņas izšķirušas pareizi, saskaņā ar Tiesu iek. lik. 349. p., Kriminālproc. lik. 49. p. un Civilprocesa lik. 57. p. 9. pkta nosacījumiem, pie kam palāta lūkojusi cauri Ī. sūdzību arī pēc būtības, kā redzams no viņas lēmuma satura, kužam neatbilst rezolūtivā daļa atstāt bez caurskatīšanas.

Aiz aprādītiem apsvērumiem, Senāts, vadoties no Tiesu iek. lik. 172. p., nolemj: Jēkaba Ī. sūdzību atstāt bez ievēribas.

4. 1931. gada 13. martā. Rīgas apgabaltiesas 1930. gada 22. novembra iesniegums, pārņest Rīgas apgabaltiesas 4. civilnodaļas lietu № 834/30. g., Agnezės Mitts un Karitas Veidners prasībā pret Elmāru Zērvaldu, uz citu apgabaltiesu. (L. № 20/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Kalacs; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: no Rīgas apgabaltiesas 4. civilnodaļas 1930. gada lietas № 834 par Agnezės Mitts un Karitas Veidners prasību pret Elmāru Zērvaldu par izlikšanu no dzīvokļa, redzams, ka minētā lieta iesūtīta apgabaltiesai ar atbildētāja apellācijas sūdzību par Rīgas 1. rajona ires valdes spriedumu un ka apgabaltiesa

1930. gada 19. novembrī nolēmusi šo lietu stādīt priekšā Senātam ar lūgumu to nodot citai apgabaltiesai izspriešanai, pie kam lēmums pamatots ar to, ka sakarā ar šīs lietas caurskatīšanu Rīgas apgabaltiesā varētu tikt apšaubīta šās tiesas bezpartējība, jo vienas no prasītājam un proti Karitas Veidners vīrs ir Rīgas apgabaltiesas vecākais tiesamatu kandidāts, bet atbildētājs ir tās pašas tiesas loceklis.

Skatot cauri apgabaltiesas iesniegumu, jāievēro: pēc Civīlprocesa lik. 39. (32.) un 203. p., prasība iesniedzama un izspriežama tai tiesai, kuŗas iecirknī resp. apgabālā atbildētājam ir dzīves vieta. Uz šā principa pamatojas visi civīlprocesa noteikumi par teritoriālo piekritību un katrs izņēmums no šā principa ir sevišķi un noteikti uzrādīts pašā likumā. Atbildētājs gan var zināmos Civīlprocesa lik. 207. un 211. p. paredzētos gadījumos, kad prasība iesniegta teritoriālā ziņā nepiekritīgā tiesā, lūgt tiesu lietu nodot citai tiesai, kuŗas apgabālā viņam ir pastāvīga dzīves vieta, bet pašai tiesai, kuŗas pārziņā lieta atrodas, likums nedod tiesību pēc sava ieskata bez likumā paredzētiem iemesliem pārnest lietu uz citu tiesu vai ierosināt augstākā tiesā jautājumu par šādu pārņemšanu. Tikai tiesnešu atstatīšanas un noraidīšanas gadījumos lieta ar augstākās tiesas lēmumu var tikt izņemta no vienas tiesas izspriešanas un nodota citai tās pašas pakāpes tiesai, bet arī vienīgi tad, ja visi tiesneši katrs atsevišķi ir sevi atstatījuši vai no pusēm tikuši noraidīti aiz likumīgiem iemesliem, kuŗi paredzēti Civīlprocesa lik. 292. (195.) un 667. p. Šajā gadījumā, kā redzams no Rīgas apgabaltiesas 4. civīlnodaļas lietas № 834, neviens no minētās tiesas locekļiem nav sevi atstatījis, nedz arī ticis no prāvniekiem noraidīts, bet atbildētājs, kuŗa dzīves vieta ir Rīgas apgabaltiesas apgabālā, pieteicot lūgumu lietu nodot izspriešanai citai apgabaltiesai nav minējis itin nekādus iemeslus kādēļ viņš to vēlas, turpretim apgabaltiesa, apspriežot jautājumu par minētās lietas nodošanu iztiesāšanai citai apgabaltiesai, minējusi tādus motīvus, kādi nav paredzēti civīlprocesa likumos lietu pārņemšanai no vienas tiesas uz otru. Tādus lietas apstākļos Rīgas apgabaltiesas 4. civīlnodaļas lūgums atzīstams par nepamatotu un noraidāmu.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, izklausījis virsprokurora biedra atzinumu, nolemj: Rīgas apgabaltiesas lūgumu atstāt bez ievēribas.

5. 1931. gada 14. aprīlī. Senāta virsprokurora 1930. g. 16. augusta priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu par tiesas uzlikto naudas sodu izpildīšanu pie aktīvā kaŗa dienesta kaŗavīriem. (L. № 14/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors B. Nagujevskis; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Lūkojīs cauri lietu, Senāts atrod: uzstādītais jautājums, kā redzams no sarakstes, ierosināts sakarā ar to, ka Vidzemes Artilērijas pulka un Latgales Artilērijas pulka komandieris bija atteikušies izpildīt Rīgas apgabaltiesas spriedumus Pēteru Uiba, Ernesta Ikala un Pēteru Purniņa apsūdzības lietās, kuŗās kaŗavīriem uzliktais naudas sods bija pārvērsts arestā, pamatojot šādu atteikšanos uz kaŗa tiesu pārvaldes priekšnieka 1928. g. 16. oktobra apkārtrakstu. Minētā apkārtrakstā kaŗa tiesu pārvaldes priekšnieks, sakarā ar dažu kaŗaspēka daļu priekšnieku pieprasījumiem, vai saskaņā ar 1928. g. 7. augusta kaŗa disciplīnas reglamenta 111. p. noteikumiem (Lik. kr. 1928. g. 180) var piedzīt no obligātoriskā aktīvā dienesta kaŗavīriem viņam uzliktos naudas sodus, resp. vai uzliktie naudas sodi tagad vēl atvietojami ar arestu, — aizrāda, ka pirms jaunā kaŗa disciplīnas reglamenta izdošanas bija paredzēti divi uzlikto naudas sodu piedzišanas veidi no obligātoriskā dienesta kaŗavīriem un proti — piedzišana ar atvilkumiem no kaŗavīru algas un piedzišana no kaŗavīriem piederošās mantas. Saskaņā ar kaŗa disciplīnas reglamenta 111. pantu, obligātoriskā dienesta kaŗavīriem uzliktais naudas sods ar atvilkumiem no algas nav vairs piedzenams, kādēļ atliek vienīgi iespēja uzlikto naudas sodus piedzīt no kaŗavīriem piederošās mantas. Saņemot izpildu rakstu, kaŗa

priekšniekam, ja notiesātais obligātoriskā dienesta kaŗavīrs soda naudu labprātīgi nesamaksā, jānoskaidro, vai naudu nevar piedzīt no kaŗavīra mantas, kas atrodas kaŗaspēka daļā, pie kam, izdarot šādu piedzišanu, stingri jāpieturas pie Civilproc. lik. norādītās kārtības (968. un turpm. p.). Gadījumā, ja kaŗavīram viņa dienesta vietā nekādas mantas nav, kaŗa priekšniekam izpildu raksts jānosūta policijai kaŗavīra agrākā dzīves vietā, vai tur, kur kaŗavīram atrodas kāda manta, uzdodot policijai noskaidrot notiesātā mantas stāvokli un izdarīt naudas soda piedzišanu. Ja policija paziņo, ka notiesātam norādītā vietā nekādas mantas nav vai tās nebija pietiekoši visas soda naudas piedzišanai, priekšniekam izpildu raksts jāglabā līdz kaŗavīra atlaišanai no aktīvā dienesta. Pārvērst uzlikto naudas sodu arestā, resp. disciplinārestā, vai izpildīt spriedumā noteikto arestu soda naudas nesamaksas gadījumā kaŗa priekšnieks nevar, jo 1928. g. kaŗa sodu lik. 39. p. (Lik. kr. 1928. g. 156) tādu naudas soda atvietošanu ar arestu obligātoriskā dienesta kaŗavīriem, kamēr tie atrodas aktīvā kaŗa dienestā, neparedz. Šādos gadījumos šiem kaŗavīriem uzliktais naudas sods paliek neizpildīts līdz viņu atvaļināšanai no aktīvā kaŗa dienesta. Paturot pie sevis izpildu rakstu, kaŗa priekšniekam tikai jāpaziņo attiecīgai tiesu iestādei, ka piedzišana apturēta saskaņā ar kaŗa disciplīnas reglamenta 111. p. Atvaļinot šos kaŗavīrus no aktīvā kaŗa dienesta, neizpildītais izpildu raksts nosūtāms līdz ar pārējiem dokumentiem attiecīgam kaŗa apriņķa priekšniekam (instr. par kaŗavīru atvaļināšanu 27. p.) nodošanai policijai atvaļinātā kaŗavīra jaunā dzīves vietā attiecīgai rīcībai. Šādos gadījumos iespējama arī spriedumā noteiktā aresta soda, naudas nesamaksas gadījumā, izpildīšana, saskaņā ar Sodu lik. 59. p. noteikumiem, pie kam šajā pēdējā pantā noteiktais termiņš — viens mēnesis — skaitāms no kaŗavīra atvaļināšanas dienas. Aprādītā kārtība attiecināma arī uz gadījumiem, kad jaunā kaŗa disciplīnas reglamenta spēkā stāšanās brīdī (1928. g. 30. augustā) no obligātoriskā dienesta kaŗavīriem, saskaņā ar tiesu iestāžu izpildu rakstiem, piedzīta tikai daļa no uzliktiem viņiem naudas sodiem, tādos gadījumos pārējās daļas piedzišana, ja to nav iespējams izdarīt no kaŗavīra mantas, tāpat atliekama līdz notiesātā kaŗavīra atvaļināšanai no aktīvā dienesta. Bet gadījumā, ja obligātoriskā dienesta kaŗavīrs pēc šā dienesta izbeigšanās pāriet virsdienestā, — no viņa pienākošās soda naudas piedzišana sākas līdz ar pirmās algas izmaksu viņam, kā virsdienesta kaŗavīram, pieturoties pie vispārējiem noteikumiem par atvilkumu izdarīšanu no kaŗavīru algas (kaŗa discipl. regl. 111. un 113. p.).

Nepiekrītot sakarā ar augšā minēto kaŗa tiesu pārvaldes priekšnieka apkārtrakstu kaŗa resora ievestai praksei attiecībā uz tiesas uzliktā naudas sodu izpildīšanu pie obligātoriskā aktīvā kaŗadienesta kaŗavīriem, Rīgas apgabaltiesa savā 1930. g. 1. septembra rīcības sēdes lēmumā aizrāda, ka Kaŗa sodu lik. 60. p. (1869. g. kaŗa lik. kop. XXII gr.) paredz naudas soda pārvēršanu kaŗavīra maksātnespējas gadījumā arestā un ka tam apstāklim, ka minētais Kaŗa sodu lik. 60. p. grozīts 1925. g. redakcijā (V. V. 1925. g. 168. num.) un 1928. g. redakcijā (V. V. 1928. g. 156. num.) ar speciālu 39. p., kuŗš uzskatāms kā minētā kaŗa sodu lik. 60. p. atvietojums, kā arī 1928. g. izdotam kaŗa disciplīnas reglamentam (V. V. 1928. g. 182. num.), nevar būt saistošas nozīmes, jo neviens no minētiem pārgrozījumiem nav saskaņojams ar Krimināproc. lik. noteikumiem (228., 974. un 976. p.), kuŗos ir runa par tiesas spriedumu nekavējošu izpildīšanu un pielaižamiem izņēmumiem no šā likuma nosacījuma, kādi noteikumi ir spēkā un varētu tikt grozīti vienīgi likumā paredzētā kārtībā.

Apsverot uzstādīto jautājumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod, ka pie tā izšķiršanas ir jāievēro: saskaņā ar kaŗa disciplīnas reglam. 111. p. 1. d. (V. V. 1923. g. 138. num.), visi zaudējumi un naudas sodi, kas uzlikti, kā pamatsodi, aktīvā kaŗa dienestā stāvošām personām, piedzenami galvenā kārtā ar atvilkumiem no kaŗavīru algas kārtībā, kāda noteikta Civilproc. lik. 1084.—1089. p. Pārstrādājot kaŗa disciplīnas reglamentu un izdodot to 1928. g. likuma redakcijā (V. V. 1928. g. 182. num.), naudas soda izpildīšanas kārtība attiecībā uz obligātoriskā dienesta kaŗavīriem tika grozīta, noteicot, ka no pēdējiem aktīvā dienesta laikā no algas nekādus naudas sodus vai privātzaudējumus

piezīt nevar, bet no šo personu algas var atvilkt tikai zaudējumus valstij par labu (kaŗa disciplīnas regl. 111. p. II d.). Šādu grozījumu kaŗa resors atradis par vajadzīgu izdarīt, ievērojot to, ka obligātoriskā dienesta kaŗavīriem piešķirto atalgojumu (kareivjiem Ls 6, bet instruktoriem Ls 8) par tādu viņu parastā nozīmē uzskatīt nevarēja, bet šis atalgojums gan uzskatāms kā neliels pabalsts visnepieciešamāko vajadzību apmierināšanai (ziepju, zābaku smēres, diegu u. t. l. priekšmetu iegādāšanai). Līdz ar minēto kaŗa disciplīnas reglamentu pārgrozījumu tika ievesti 1928. gadā pārgrozījumi arī Kara sodu likumos (V. V. 1928. g. 156. num.), noteicot šo likumu jaunizdotā 39. pantā, ka, ja notiesātam aktīvā dienesta kaŗavīram nav līdzekļu viņam uzliktās soda naudas samaksai un šo soda naudu nevar piedzīt ar likumīgiem atvilkumiem no viņa algas (sk. 1928. g. kaŗa disciplīnas regl. 111. p. II d.), tad, atlaižot tādu kaŗavīru no dienesta, atlikušā naudas soda daļa pārvēršama arestā pēc Sodu lik. 59. p. noteikumiem. Tādējādi, ar 1928. g. kaŗa disciplīnas reglamentu (111. p. II d.) un 1928. g. Kara sodu lik. 39. p. stāšanās likumīgā spēkā tikusi atcelta tā naudas soda izpildīšanas kārtība pie obligātoriskā aktīvā dienesta kaŗavīriem, kuŗa agrāk bija paredzēta Kara sodu lik. 60. p. (bij. Kriev. lik. kop. XXI. gr.) un kuŗa saskaņēja ar civīlresorā pieņemto praksi (t. i. nekavējoša aresta soda izpildīšana pie tiem kaŗavīriem, kuŗi naudas sodu nespēja samaksāt). Uz šādu agrākās naudas soda izpildīšanas kārtības grozīšanu pamudinājis īsais kaŗadienesta laiks, kuŗam jābūt izmantotam intensīvai kaŗavīru apmācībai, bet agrākā naudas soda izpildīšanas kārtība jūtami traucētu šīs apmācības normālo gaitu. Tādēļ arī saprotams, ka kaŗa resora un vēl vairāk valsts interesēs bija pēc iespējas nepieļaut tādu stāvokli, kad lielāks skaits kaŗavīru tiktu atrauts no apmācības, lai aktīvā dienesta laikā izpildītu pie viņiem uzlikto naudas sodu atvietojošo arestu par vispārējiem noziedzīgiem nodarījumiem, izdarītiem līdz iesaukšanai kaŗa dienestā. Sakarā ar augšā izteikto radusies nepieciešamība saskaņot kaŗa sodu likumus un kaŗa disciplīnas reglamentu ar pastāvošiem kriminālproc. likumiem, jo šo pēdējo likumu 974. p. nosaka, ka tiesas spriedums nododams izpildīšanai nekavējoties pēc viņa stāšanās likumīgā spēkā, bet Kriminālproc. lik. 976. p., noteicot, kādos gadījumos ir pieļaujami izņēmumi no šā nosacījuma par sprieduma nekavējamu izpildīšanu, neparedz starp šiem gadījumiem notiesātā obligātorisku kaŗa dienestu kā iemeslu likumīgā spēkā gājušā sprieduma izpildīšanas apturēšanai.

Izšķīrot ierosināto jautājumu, Senāts atrod, ka pašreizējos apstākļos tas atrisināms, izejot vienīgi no likuma piemērošanas pēc analogijas. Ja pēc kaŗa disciplīnas reglamenta 111. p. II. d. no aktīvā obligātoriskā dienestā esošiem kaŗavīriem nekādas naudas sodus vai privātzaudējumus no viņu algas piedzīt nevar, tad gadījumos, ja notiesātam aktīvā obligātoriskā kaŗa dienesta kaŗavīram nav citu, izņemot kaŗavīra algu, līdzekļu soda naudas samaksai, šis naudas sods, saskaņā ar Kara sodu lik. 39. p., pārvēršams arestā pēc Sodu lik. 59. p. noteikumiem tikai pēc šo kaŗavīru atvaļināšanas no obligātoriskā aktīvā kaŗa dienesta, līdz kādam laikam sprieduma izpildīšana ir apturama, piemērojoties Kriminālproc. lik. 976. p. 6. pktam. Kaŗa klausības izpildīšana ir viens no svarīgākiem un atbildīgākiem pilsoņa pienākumiem, kas prasa no valsts daudz līdzekļu un ja, pēc Kriminālproc. lik. 976. p. 6. pk., vispāri notiesātiem, svarīgu ģimenes un saimniecisko apstākļu dēļ, spriedumu izpildīšana ir apturama, kamēr nav izbeigusies atlikšanai par pamatu esoši apstākļi, tad jo vairāk obligātoriskā aktīvā dienesta kaŗavīriem ir tiesības uz šādu sodu izpildīšanas atlikšanu.

Ievērojot visu augšā izteikto un pievienojoties kaŗa tiesu pārvaldes priekšnieka 1928. g. 16. oktobra apkārtrakstā minētiem apsvērumiem, Senāts, izklausījis virsprokurora biedra atzinumu, — nolemj: izskaidrot, ka tiesas uzliktais naudas sods, — ja notiesātam aktīvā obligātoriskā kaŗa dienesta kaŗavīram, pie kuŗa šis naudas sods izpildāms, nav citu, izņemot kaŗavīra algu, līdzekļu soda naudas samaksai, — pārvēršams arestā pēc Sodu lik. 59. p. noteikumiem, bet tikai pēc kaŗavīra atvaļināšanas no obligātoriskā aktīvā kaŗa dienesta, līdz kādam laikam tiesas spriedums apturams, piemērojoties Kriminālproc. lik. 976. p. 6. pk. noteikumiem.

6. 1931. gada 14. aprīlī. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1930. gada 15. oktobra ziņojums jautājuma izšķiršanai: kā jāsaprot Kurzemes zemnieku likuma 133. p. vārdi: „prot rakstīt“. (L. № 16/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: Kurz. zemn. lik. 133. p., lietojot izteicienu „prata rakstīt“ (buģe umel pišaķ), tuvāk nepaskaidro, vai ar šo apzīmējumu domāts tāds zemnieks-testātors, kas tiktāl rakstīt spējīgs, ka pats var savu testāmentu uzrakstīt, jeb tāds, kuŗš prot parakstīt tikai savu vārdu. No 133. p. salīdzinājuma ar 134. p. un no tā, ka pēdēji minētais pants atļauj rakstisku testāmentu sarakstīt arī ne pašam testātoram, bet citai personai, mēdz taisīt atzinumu, ka rakstiskā testāmenta formas minimums ir testatora paraksts (pie diviem lieciniekiem), kādēļ arī tāds Kurzemes zemnieks, kuŗš prot rakstīt tikai savu vārdu, ir spējīgs sastādīt rakstisku testāmentu, kāda viņa spēja izslēdz iespēju taisīt mutisku testāmentu, un tie uz 133. p. pamata atzīstami par nederīgiem.

Šāds uzskats par Kurzemes zemnieku mutisko testāmentu nederīgumu aiz tā iemesla, ka testātors pratis parakstīt savu vārdu, nav uzskatāms par pareizu aiz šādiem apsvērumiem.

Par zemnieku rakstiskiem testāmentiem runā Vidz. zemn. lik. 1013. p. un Kurz. zemn. lik. 134. p. Abu likumu minētie noteikumi radušies apmēram vienā laikā (Vidz. zemn. lik. 1013. p. atbilst 1819. g. Vidz. zemn. lik. 429. p.) un abos likumos paredzēti kā mutiski, tā rakstiski testāmenti. Neticami, ka likumdevējs, kuŗš Vidzemē ar šaubām izturas pret svešu personu rakstītiem testāmentiem tādiem testātoriem, kuŗi paši neprot rakstīt vai rakstītu lasīt, Kurzemē, turpretim, tajā pašā laikā spiestu testātoru uzticēties svešas personas uzrakstītam testāmentam vienīgi tāpēc, ka testātors ir spējīgs dot savu parakstu zem tā. Jau tas vien spiež 133. p. interpretējumā atraisīties no 134. p. un iztulkot 133. p. saturu patstāvīgi pēc šā panta iekšējā satura un nozīmes. Šā panta gramatiskais saturs pats par sevi nedod pamata pieņemt, ka par rakstīt pratēju uzskatāms arī tāds, kuŗš prot tikai savu vārdu rakstīt. Bunge atzīmē, ka šajā pantā ir domātas personas, kuŗas „des Schreibens kundig gewesen“ (Bunge, Das Kurländische Privatrecht, 531. p.). Šādā izteicienā nekādi nevar iespiest personas, kuŗas no rakstīšanas vairāk neprot, kā tikai savu vārdu parakstīt. Pēc sava loģiska satura 133. p. nosaka ierobežojumu testāmenta formas brīvā izvēlē, kādēļ ierobežojošie izteicieni iztulkojami šaurā nozīmē, un tādēļ vien jau nav pamata izteicienu „prot rakstīt“ iztulkot tik plaši, ka zem tā paietu personas, kas faktiski rakstīt neprot.

Neatkarīgi no teiktā, jāievēro, ka zemnieku testāmentus, kā Vidzemē, tā Kurzemē likumdevējs vispāri ir nostādījis privilēģētā stāvoklī. Šādu testāmentu atzīšanai par derīgiem likums pēc gara un mērķa prasa tikai pilnu pārliecību par to, ka testāments visās savās daļās iziet no testātoru un noteikti satur pēdējā gribu (Sen. spried. 23/81). Likumā paredzētās formālītātes nepieder pie testāmenta esenciālām sastāvdaļām, bet tām ir vienīgi testāmentu autenticitātes pierādījuma nozīme; Kurz. zemn. lik. 126.—139. p. paredzētās formālītātes ir domātas ne kā solemnitātes forma, bet tikai kā pierādījumi tam, ka testāments satur testātoru pēdējo gribu (Sen. spried. 28/386; bij. Kriev. Sen. spried. 05/36). Tādēļ likumu interpretējot, šaubu gadījumā saudzīgākai un taisnīgākai vārda nozīmei dodama priekšroka pret bargāko (favor testāmenti); saskaņā ar šo, iztulkojumam, pēc kuŗa testāments tiek uzturēts spēkā, dodama priekšroka pret pretēju iztulkojumu (Sen. spried. 29/495).

No aprādītiem apcerējumiem izriet, ka 133. p. interpretācijā jāietur viedoklis, kuŗš būtu vissaudzīgākais pret zemnieka testēšanas brīvību un nenostādītu zem atcelšanas draudiem plašu aprindu mutiskos testāmentus ar to, ka testātoru ieskaita 133. pantā paredzētos „rakstīt pratējos“ tādēļ vien, ka viņš ar lielām pūlēm

kaut kur un kaut kad ir parakstījis savu vārdu. Tādēļ 133. p. minētie vārdi „prot rakstīt“ ir iztulkojami šaurākā nozīmē, pavedot zem rakstītpratējiem vienīgi personas, kuŗas tiesām rakstiski prot izteikt savas domas.

Aiz aprādītiem apsvērumiem, Senāts, izklausījis virsprokurora biedra atzinumu, nolemj: atzīt, ka Kurz. zemn. lik. 133. pantā ar izteicienu „prot rakstīt“ jāsaprot „personas, kuŗas rakstiski prot izteikt savas domas“.

7. 1931. gada 12. maijā. Viktora Šlēziņa sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumu, ar kuŗu atstāta bez caurskatīšanas viņa, Šlēziņa, sūdzība par Latgales apgabaltiesas kopsapulces 1930. g. 27. septembra lēmumu par tiesību atņemšanu viņam uzstāties visās lietās Latgales apgabaltiesas robežās. (L. № 22/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: Dagdas iecirkņa miertiesnesis ar 1930. g. 22. septembra rakstu ziņojis Latgales apgabaltiesai, ka Viktors Šlēziņš apmeties uz dzīvi Dagdā un nodarbojoties ar nelegālu advokātūru: sastādot par atlīdzību visāda veida rakstus tiesu iestādēm, dodot padomus tiesu lietās un uzstājoties tiesu sēdēs. Nolūkā apiet Tiesu iekārtas likuma 349. p. noteikumus, Šlēziņš saņēmis no vairākām personām pilnvaras mantu un darišanu pārvaldīšanai (Tiesu iekārtas likuma 314. p.) un uz šo pilnvaru pamata vedot neaprobežotā skaitā arī civillietas. Uzstājoties tiesā, Šlēziņš izturoties ļoti nepieklājīgi, ierodoties tiesā iereibušā stāvoklī, nepieceloties kājās tiesnesim ienākot un sludinot spriedumus, prāvnieku un publikas klātbūtnē pēc nelabvēlīga viņam sprieduma asi kritizējot miertiesneša rīcību, lietojot dažos gadījumos pat miertiesnesi tieši aizskarošus vārdus. Tāpat pret Viktoru Šlēziņu ierosinātas arī divas lietas pēc Sodu lik. 161. p. Atrodot iesniegto ziņojumu par pamatotu un izlietojot Tiesu iekārtas lik. 349. p. paredzētās tiesības, apgabaltiesas nodaļu kopsapulce savā 1930. g. 27. septembra sēdē nolēmusi aizliegt pilsonim Viktoram Šlēziņam uzstāties kā aizstāvim krimināllietās un kā pilnvarniekam civillietās Latgales apgabaltiesas rajonā, par ko paziņot apgabaltiesas nodaļām un apgabaltiesas padotiem miertiesnešiem. Viktora Šlēziņa pārsūdzību par minēto apgabaltiesas nodaļu kopsapulces lēmumu Tiesu palātas departamentu kopsapulce atstājusi bez caurskatīšanas, atrodot, ka privātpersonām, kuŗām uz Tiesu iekārtas likuma 349. p. aizliegtā uzstāšanās tiesā, nav atzīstamas tiesības iesniegt pārsūdzību Tiesu palātai par šādiem apgabaltiesas lēmumiem, jo apgabaltiesas nodaļu kopsapulču lēmumi var tikt pārsūdzēti no minētām personām vienīgi Tiesu iek. lik. 338. p. un 344. p. 3. un 4. pk. paredzētos gadījumos, par kuŗiem šē nav runas.

Par minēto Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumu Viktors Šlēziņš savukārt iesniedzis pārsūdzību Senātam, kuŗā, atrodot šo Tiesu palātas lēmumu par nepareizu, lūdz to atcelt un uzdot skatīt cauri viņa sūdzību pēc būtības, vai arī atcelt uzraudzības kārtībā Latgales apgabaltiesas 1930. g. 27. septembra lēmumu.

Noklausījusies virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod, ka viņai konkrētā gadījumā jāizšķir jautājums par to, vai privātām personām (par kādu uzskatāms šajā gadījumā Viktors Šlēziņš) ir tiesības pārsūdzēt instanču kārtībā apgabaltiesas nodaļu kopsapulces lēmumus, kuŗi taisīti attiecībā uz viņām Tiesu iekārtas lik. 349. p. kārtībā, aizliedzot uzstāties tiesā. Tiesu iekārtas likuma 349. p. noteic, ka lietās, kas iztiesājamas pie miertiesnešiem, pielaižamas lietu vešanā par pilnvarniekiem arī tādas personas, kuŗām nav 331.—347. p. minētās apliecības svešu lietu vešanai, bet ne vairāk par trīs lietām gadā vienas apgabaltiesas apgabala robežās. Iekams šīs personas pielaiž pie lietas iztiesāšanas, tiesnesis noprasa, vai viņas jau nav svešas lietas vedušas tajā gadā apgabaltiesas robežās un ja vedušas, tad cik reizes. Par nepatiesu izteikumu šajā ziņā vainīgi sodāmi pēc 1903. g. Sodu likumu 161. panta. Ja miertiesnesis atzīst, ka kāda no augšminētām personām neapmierina nepieciešamos nosacījumus

privātdavokātiem, tad viņš par to stāda priekšā apgabaltiesai, ar kuŗas lēmumu tādai personai var aizliegt vest lietas apgabaltiesas apgabala robežās. Neatkarīgi no tā, minētām personām piemērojami arī Tiesu iekārtas likuma 344.—346. p. Tiesu iekārtas likuma 349. pantā nav paredzētas nekādas tiesības pārsūdzēt minētos apgabaltiesas lēmumus Tiesu palātai un Senātam instanču kārtībā. Šādas tiesības nav atrisināmas arī no Tiesu iekārtas likuma 344.—345. p., kā to pamatoti norāda Tiesu palāta.

Tiesu iekārtas likuma 345. p., atsaucoties uz tā paša likuma 338. p., aizrāda, ka vienīgi pret 338. p. minētiem apgabaltiesu lēmumiem, tāpat pret lēmumiem, kas norādīti 344. p. 3. un 4. pktā, pielaižamas divu nedēļu laikā privātpersonu sūdzības un prokuratūras protesti; šīs sūdzības un protesti skatāmi cauri Tiesu palātā, kuŗa tās izspriež galīgi. Pret Tiesu palātas lēmumiem par personām, kuŗas vēlas būt, kā arī kuŗas pie viņas pastāv kā advokāti, minētās sūdzības un protestus var iesniegt tajā pašā termiņā Senāta Apvienotai sapulcei.

Tiesu iekārtas likuma 349. pants tādējādi piešķīris apgabaltiesām diskrecionāru varu aizliegt privātām personām vest svešas lietas apgabaltiesas apgabala robežās, visos gadījumos, kad viņa aiz neformāliem iemesliem atzīst šādu personu uzstāšanos tiesā par nevēlamu, un šādi lēmumi, kuŗus taisot tiesai nav jāuzrāda motivēti apsvērumi, tādēļ arī pēc būtības nemaz nevar tikt iztirzāti instanču kārtībā (sal. bij. Krievijas Senāta Apvienotās sapulces 1880. g. lēmumu № 60).

Atstājot tādēļ Viktora Šlēziņa sūdzību par augšminēto Latgales apgabaltiesas nodaļu kopsapulces lēmumu bez caurskatīšanas, Tiesu palāta pareizi iztulkojusi minētā likuma nosacījumus, kādēļ Viktora Šlēziņa sūdzība atstājama bez ievēribas, Senāts nolemj: Viktora Šlēziņa sūdzību atstāt bez ievēribas.

8. 1931. gada 9. oktobrī. Senāta virsprokurora 1931. g. 9. maija priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumus: 1) vai tiesība uz ģimenes piemaksu par bērniem ir tikai tām valsts darbiniecēm, kuŗas patstāvīgi apgādā savus bērnus, jeb šādas tiesības ir arī tām darbiniecēm, kuŗas piedalās bērna apgādāšanā Privātlīk. 199. p. (1928. g. lik. red.) un lik. par laul. 56. p. noteiktos apmēros; 2) vai apstākļi, ka māte bērnus apgādā resp. piedalās bērnu apgādāšanā, jāpārbauda iestādei ex officio jeb pēc analogijas ar Instr. 25. p. šo priekšnoteikumu var uzskatīt par pastāvošu, kamēr netiek pieteikts pretējais. (L. № 29/31.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: saskaņā ar noteikumiem par valsts darbinieku atalgojumu (Lik. kr. 1929. g. 156) 14. p., valsts darbiniekam, resp. darbiniecei ir tiesība saņemt ģimenes piemaksu, ja viņš apgādā ģimenes locekļus. Tā tad svarīgi ir tikai, lai valsts darbinieks, resp. darbiniece apgādātu savu bērnu, bet noteikumi nemaz neprasa, lai darbinieks patstāvīgi apgādātu ģimenes locekļus, un ģimenes piemaksa nav nostādīta atkarībā no viena vai otra vecākā mantas stāvokļa. Vienīgi Civillīk. 199. p. (1928. g. redakcijā) nosaka, ka pirmā kārtā uz tēvu krīt pienākums gādāt par bērniem, bet tas pats pants sākumā un beigās norāda, ka arī mātei jāgādā par bērnu uzturēšanu samērā ar saviem līdzekļiem; arī lik. par laul. 56. p. nosaka, ka abiem vecākiem jā rūpējas par bērnu uzturēšanu. Ja abi vecāki dzīvo kopā ar bērniem un māte ir valsts darbiniece, tad jāpieņem, ka tos ienākumus, kuŗus tā saņem kā atalgojumu valsts dienestā, viņa izlieto kopējā ģimenes saimniecībā visām ģimenes vajadzībām, to starpā bērnu uzturēšanai. Tādā gadījumā māte piedalās bērnu apgādāšanā, jo noteik. 14. p., kā jau augšā minēts, nemaz neprasa, lai māte patstāvīgi, vai vienīgi no algas vai ģimenes piemaksas bērnu apgādātu, un ģimenes piemaksas apmērs nav tik liels, lai vienīgi ar to varētu segt izdevumus par bērna uzturēšanu. Izšķīroša nozīme ir tam apstāklim, kā arī kaut daļa no mātes algas kopā ar ģimenes piemaksu

tiktu izlietota kopējām ģimenes vajadzībām, jo kopējās ģimenes vajadzībās ietilpst arī bērnu apgādāšana. Še nebūtu vajadzīga arī kaut kāda pārbaudīšana no valsts iestāžu puses, vai māte bērnu apgādā vai nē, un pietiktu ar to, ko paredz instrukcijas 25. p. (Lik. kr. 1929. g. 190), t. i. māte atzīstama par apgādnieci un viņai ir tiesība uz ģimenes piemaksu, saskaņā ar piezīmes pie noteik. 17. p. ierobežojumiem, par bērniem, kamēr nav paziņots pretējais. Gadījumā, ja vecāki dzīvo šķirti, neatkarīgi no tā, vai viņu laulība šķirta vai nē, vairs nepastāv kopēja ģimene un nav arī kopējas ģimenes saimniecības. Pastāv jau katra vecāka atsevišķa saimniecība un savus ienākumus kā tēvs, tā arī māte izlieto savām saimniecības vajadzībām. Ja bērni atrodas pie mātes un viņas audzināšanā, tad lai arī tēvs maksātu kaut kādas summas vai arī citādi dotu līdzekļus bērnu uzturēšanai, tomēr arī mātes — valsts darbinieces alga tiktu zināmā mērā izlietota bērnu apgādāšanai un līdz ar to mātei būtu tiesības uz ģimenes piemaksu; tikai katrā atsevišķā gadījumā būtu jāpārbauda, vai bērni atrodas mātes audzināšanā. Ja bērni atrastos tēva audzināšanā, tad, ievērojot, kā, saskaņā ar Civillik. 199. p., uz tēvu krit galvenā kārtā pienākums rūpēties par bērnu uzturēšanu, šajā gadījumā māte varētu pretendēt uz ģimenes piemaksu par bērniem vienīgi tajā gadījumā, ja viņa ar saviem līdzekļiem faktiski piedalītos bērnu apgādāšanā, tikai šajā gadījumā būtu jāpārbauda vai māte faktiski (ne patstāvīgi) apgādā bērnus.

Ievērojot šos apsvērumus, Senāts nolēmj: paskaidrot, ka: 1. uz ģimenes piemaksu par bērniem ir tiesība visām tām valsts darbiniecēm, kuŗas piedalās bērnu apgādāšanā, un 2. a) ja vecāki dzīvo kopā, uzskatāms par pastāvošu priekšnoteikumu, ka māte piedalās bērnu apgādāšanā, kamēr nav pieteikts pretējais, b) ja vecāki dzīvo šķirti un bērns nedzīvo pie mātes — valsts iestādei ex officio jāpārbauda, vai māte faktiski arī piedalās bērna apgādāšanā.

1932.

1. 1932. gada 12. februārī. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1930. g. 9. decembra ziņojums jautājuma izšķiršanai: vai valsts atbild par summām, kuņas tiesu izpildītājs piedzinis no parādnieka un piesavinājies. (L. № 2/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausījīs virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: no pozitīvā likuma noteikumiem izriet, ka likums nodibina tiesu izpildītāja materiālu atbildību par nolaidībām sprieduma izpildīšanā (Civīlproc. lik. 953. p.), kā arī vispār par jeb kuņam nodarītiem zaudējumiem, kuņas rada viņa nepareiza vai pretlikumīga rīcība, pie kam atlīdzība par zaudējumiem izmaksājama, pēc tiesas sprieduma, no tiesu izpildītāja iemaksātās drošības naudas, bet ja izrādītos, ka tās nepietiek, tad no pārējās tiesu izpildītāja mantas (Tiesu iekārt. lik. 254. [331.] p.). Likumā paredzētā drošības nauda (Tiesu iekārt. lik. 227., 228. p.) taisni domāta, lai novērstu to summu izšķērdēšanu vai piesavināšanu, kuņas var atrasties tiesu izpildītāja rokās tiesas spriedumu izpildot (likumdošanas motīvi pie Tiesu iekārt. lik. 228. [302.] p.); spriežot pēc bij. Krievijas Senāta prakses (Senāta C. k. d. spried. № 893—72. g.; № 104—75. g.), iespēja segt zaudējumus no drošības naudas radīta taisni privātpersonu interesēs.

Tomēr šādi noteikumi par tiesu izpildītāja atbildību neizšķir jautājumu, vai valsts atbild par summām, kuņas tiesu izpildītājs spriedumu izpildot piedzinis no parādnieka un piesavinājies vai izšķērdējis. Šis jautājums paceļas visos tajos gadījumos, kad ar likumu nodibināta tiesu izpildītāja atbildība vairs nesniedz pietiekošu garantiju zaudējumu segšanai, un cietušie tiecās darīt valsti atbildīgu par viņas aģenta rīcību, izejot no tā, ka spriedumu izpildot tiesu izpildītājs izdara valsts varas funkcijas, un privātpersonām parasti pret savu gribu šai varai tiesu izpildītāja personā jāuztic sava manta. Jautājums par valsts atbildību par tiesu izpildītāja rīcību ar privātpersonu mantu spriedumu izpildot neatrod tiešu atbildi nedz likumā nedz tiesu praksē. Tādēļ jautājuma atrisināšanai jāpiegriežas apcerējumiem par to, vai un kādā mērā valsts vispār atbild par amatpersonu darbības aktiem, kuņi izdarīti šīm amatpersonām rīkojoties kā valsts varas orgāniem un kuņu sekas — zaudējumu iestāšanos — privātpersonas nebija spējīgas nedz aizkavēt nedz novērst.

Latvijas likumdošana šajā jautājumā vispār nav izteikusies. Arī bij. Krievijas likumi, kuņi ar 1919. g. 5. dec. Tautas Padomes likumu pārņemti Latvijā, nesatur nekādas principiāla rakstura noteikumus par valsts atbildību. Vadošos principus šajā jautājumā ir izstrādājis bij. Krievijas Senāts, izejot no likuma vispārējās izpratnes. Ilggadīgā praksē bij. Krievijas Senāts izveda principu par valsts neatbildību par ierēdņu rīcību, kuņu tie izdarījuši, rīkojoties kā publiskas varas orgāni (Senāta spried. № 62—78. g.; № 80—89. g.; № 14—87. g.; № 98—93. g.). Pie šāda principa bij. Krievijas Senāts konsekventi pieturējās līdz pašam pēdējam savas darbības laikam, un ja Senāta prakse beidzamā laikā uzrādīja zināmu evolūciju par labu paplašinātai valsts atbildībai, tad tikai tajā ziņā, ka zināmus publiskas varas aktus Senāts bija tuvinājis valsts saimniecības

aktiem, principā arvien vēl uzsverot, ka valsts neatbild par ierēdņu izdarītiem publiskas varas aktiem (sal. Senāta spried. № 68—1914. g.; № 13—1913. g.).

Turpretim pavisam citādi nostājās bij. Krievijas Senāta prakse tad, kad jautājums grozījās ap valsts varai uzticētu un ierēdņu piesavinātu vai izšķērdētu mantu. Šajā virzienā bij. Krievijas Senāta prakse nodibinājusi (sākot ar 1892. g. spried. № 52), ka valsts vispār atbild par ierēdņu piesavinātu un izšķērdētu mantu, ja privātpersonas bija spiestas uz likuma vai valdības rīkojuma pamata to uzticēt valsts iestādēm vai amatpersonām. Sakarā ar mantojuma apsardzības lietā miertiesneša izdarīto summu izšķērdēšanu bij. Krievijas Senāts šādi pamato savu atzinumu par valsts atbildību: „..... Jārēķinās ar tādu likuma nodibinātu stāvokli, kuŗā privāto personu manta, neatkarīgi no pēdējo gribas, nonāk valsts varas pārziņā; tāds stāvoklis nevar neradīt ciešu pārliecību par to, ka manta aizsargāta no jebkādam nejaušībām; kas attiecas uz amatpersonām, kuŗas tieši izdara rīcību ar mantu, tad tās ir vienīgi likumā norādītie izpildītāji, kādēļ tiesas saistību attiecības par mantu nenodibinās starp privātpersonām, bet gan tieši ar pašu valsts varu, kuŗa amatpersonas nostādījusi tādā stāvoklī, ka privātpersonām neatliek nekas cits, kā padoties amatpersonu rīkojumiem; padoties likuma nodibinātai kārtībai, privātpersonai jābūt pārliecinātai, ka neatkarīgi no amatpersonai piešķīramās uzticības, no privātpersonas valdīšanas pagaidām izņemtā manta nonāk stāvoklī, kuŗš pilnīgi nepielaiž jebkādas bažas par mantas likteni; ... valsts varai ir pietiekoši līdzekļu izdarīt patiesu mantas apsardzību un šīs varas prestižs uzliek valstij pienākumu atbildēt par amatpersonu rīcību ar mantu“. (Senāta I un kas. dep. spried. № 52—92. g.; salīdz. ar Senāta C. k. d. spried. № 56—1901. g.)

Izejot no augšā minētiem apcerējumiem un saskaņā ar tajos minētiem apsvērumiem arī jāizšķir jautājums par valsts atbildību par tiesu izpildītāja piesavinātu vai izšķērdētu privātpersonu mantu. Tiesu izpildītāja uzdevums ir vispārības interesēs piespiedu kārtā valsts vārdā izpildīt tiesu spriedumus prasības lietās vai apsardzības lietās apsargāt mantu, par kuŗu pagaidām nav likumiski leģitimēta rīkotāja. Abos gadījumos privātas personas ir piespiestas uz likuma pamata tiesu izpildītājam nodot un uzticēt vai nu savu vai svešu mantu. Ar viņam nodoto un uzticēto mantu tiesu izpildītājam jārikojas likumos paredzētā kārtībā kā valsts organam un valsts ierēdnim. Ja nu valsts, bez šaubām, atbild par mantu, kuŗu tā saņem uz līgumu pamata, kuŗus labprātīgi pēc savas vēlēšanās ar valsti tās leģitimēto pārstāvju personā slēdz privātpersonas, tad vēl vairāk valstij jāatbild par tādas mantas drošību resp. neaizskaramību (Unverzehrtheit, сохранность), kuŗa valsts organa vai amatpersonas rīcībā un pārziņāšanā pārgājusi bez un pat pretēji privātpersonas gribai un kuŗa pazudusi valsts organa vai amatpersonas vainas dēļ, t. i. sakaŗā ar viņu nelikumīgo rīcību, darbību vai darbiem. Šajā ziņā valsts atbildība ir katēgoriska, jo vainīgo amatpersonu priekšniecība nevar valstij noņemt atbildību ar to, ka uzrāda pierādījumus par pienācīgas rūpības ieturēšanu amatpersonu izvēlē un uzraudzībā par tām (sal. arī paskaidrojumus (5. sēj. 509. l. p.) pie Kr. civillikumu 1899. g. projekta 5. grām. 1074. p.).

Aiz aprāditiem iemesliem atzīstot, ka jautājums izšķīrāms apstiprinoši, Senāts nolēmj: atzīt, ka jautājums ir izšķīrāms apstiprinoši.

2. 1932. gada 12. februārī. Senāta Administratīvā departamenta 1931. gada 19. novembra ziņojums jautājuma izšķīršanai, vai kara resora XVIII—XX katēgoriju brīva līguma darbiniekiem, kas atlaisti no dienesta amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas dēļ alga izmaksājama par vienu mēnesi uz priekšu saskaņā ar likuma par algas izmaksu apsardzības resora darbiniekiem iestāžu likvidēšanas vai amata skaita samazināšanas gadījumos 4. p. (Lik. kr. 1922. g. 77) un noteikumu par civildienestu 62. p. (Lik. kr. 1927. g. 172) vai par trim mēnešiem uz priekšu saskaņā ar likumu par dienesta gaitu armijā un flotē 438. p. (Lik. kr. 1930. g. 192). (L. № 8/32).

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts a t r o d: 1930. gada 2. decembrī Saeimā pieņemts „likums par dienesta gaitu armijā un flotē“, kas publicēts likumu krājumā 1930. g. 192. Minētā likumā, starp citu, atrodas XVI daļa ar virsrakstu „Kaŗa resora brīva līguma darbinieki“, kuŗā (417.—439. p.) ir runa par personām, kas pieņemtas kaŗa resora dienestā uz brīva līguma, ārpus aktīvā kaŗa dienestā stāvošiem kaŗavīriem, tādu štāta amatu pildīšanai kaŗa resorā, kuŗus dažādu apstākļu dēļ nav iespējams aizvietot ar kaŗavīriem (turpat 417. p.). Turpmākais 419. pants noteic, ka tie brīva līguma darbinieki, kas pieņemti štāta amatu pildīšanai (418. p.) dalāmi: valsts ierēdņos un valsts kalpotājos un tie savā darbībā, kā arī attiecībā uz to pieņemšanu un atlaišanu no dienesta pa daļai padoti noteikumiem par civildienestu (Lik. kr. 1927. g. 172), kas vairākkārt uzsvērts turpmākos pantos (421., 427., 431., 434.—436. p.), bet pa daļai tie padoti arī noteikumiem, kuŗi piemērojami aktīvā dienesta kaŗavīriem (422., 429.—430. p.). Tā minēto likumu 422. pants noteic, ka par brīva līguma darbiniekiem dienesta gaitas saraksti jāved pēc kaŗa resorā pieņemtā parauga, 429. p. 1. pkts noteic, ka atalgojums šādiem darbiniekiem izmaksājams pēc amatu katēgorijām kaŗa resorā, tāpat arī medicīniskas palīdzības un pabalstu ziņā, kā arī atvaļinājumu piešķiršanas ziņā tie pielīdzināti kaŗavīriem (429. panta 3. un 4. pkts un 430. pants.).

Attiecībā uz algas izmaksu minētiem brīva līguma darbiniekiem amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas dēļ šajā likumā („likums par dienesta gaitu armijā un flotē“) ievietots speciāls 438. pants, kas noteic: „Amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas gadījumā brīva līguma darbinieku atlaiž no dienesta ar algas izmaksu par 3 mēnešiem uz priekšu“. Ievietojot šādus noteikumus, minētais likums („likums par dienesta gaitu armijā un flotē“) līdz ar to pats devis norādījumus, kuŗi nesašķan ar likuma par civildienestu 62. pantu. Minētais civildienesta likuma pants paredz, ka civilresora darbinieki amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas gadījumā saņem atalgojumu par trim mēnešiem uz priekšu vienīgi tad, ja tie ir I—XVII katēgoriju darbinieki, turpretim XVIII—XX katēgoriju darbinieki tādā gadījumā saņem atalgojumu tikai par vienu mēnesi uz priekšu. Līdzīgi noteikumi par algas izmaksu apsardzības resora brīva līguma darbiniekiem arī pastāvēja spēkā līdz minētā 1930. gada 2. decembra likuma izdošanai, proti „likums par algas izmaksu apsardzības resora darbiniekiem iestāžu likvidēšanas vai amatu skaita samazināšanas gadījumos“ (Lik. kr. 1922. g. 77), kāda likuma 4. pants noteic, ka minētiem apsardzības resora darbiniekiem tādos gadījumos bija maksājama alga pēc likuma noteikumiem par civildienestu. 1930. g. 2. decembra likums šajā ziņā, kā jau minēts, ievēdis jaunus noteikumus, pasvītrotot šā likuma jau minētā 438. pantā, ka visiem kaŗa resora brīva līguma darbiniekiem amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas gadījumā alga izmaksājama par trim mēnešiem uz priekšu, pielīdzinot līdz ar to arī XVIII—XX katēgorijas darbiniekus pārējiem (I—XVII kat.), kuŗi jau baudīja šādu tiesību saskaņā ar likumu par civildienestu un augšā minētā 1922. g. 24. marta likuma (Lik. kr. 1922. g. 77) 4. panta norādījumu pamata.

Lai gan 1930. gada 2. decembra likumā par dienesta gaitu armijā un flotē in fine nav tiešu aizrādījumu, ka ar šā pēdējā likuma izdošanu ir atcelts agrākā 1922. g. 24. marta likuma par algas izmaksu apsardzības resora brīva līguma darbiniekiem 4. pants, tad ievērojot tomēr, ka šajā pēdējā likumā (Lik. kr. 1930. g. 192) 438. pantā ir runa par to pašu priekšmetu, par kuŗu bija runa arī agrākā — 1922. g. 24. marta likumā (Lik. krāj. 1922. g. 77), un sekojot principam *lex posterior derogat legi priori* jāatzīst, ka pēdējais likums atvieto agrāko. Tādēļ arī nevar būt šaubu, ka visiem apsardzības resora brīva līguma darbiniekiem, saskaņā ar lik. par dienesta gaitu armijā un flotē 438. panta nosacījumiem, amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas gadījumos alga izmaksājama par trim mēnešiem uz priekšu, kā tas expressis verbis izteikts pašā minētā likumā.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: atzīt, ka kara resora XVIII—XX katēgoriju brīva līguma darbiniekiem, kas atlaisti no dienesta amata likvidēšanas vai darbinieku skaita samazināšanas dēļ, alga izmaksājama saskaņā ar likuma par dienesta gaitu armijā un flotē 438. panta tiešiem nosacījumiem.

3. 1932. gada 11. martā. Rīgas 4. iecirkņa miertiesneša 1931. g. 11. maija iesniegums piekritības strīda izšķiršanai starp tiesu iestādēm un Finanču ministriju, Augusta Ritterberga prasībā pret Krievu-Āzijas bankas bij. Rīgas nodaļas mantu par Ls 668. (L. № 4/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Kalacs; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: no lietas redzams, ka Augusts Ritterbergs 1925. gada 30. novembrī iesniedzis finanču ministra ieceltai Krievu-Āzijas bankas likvidācijas komisijai lūgumu atmaksāt viņam minētās bankas Rīgas nodaļā iemaksāto noguldījumu 27894 cara rubļu 64 kap. apmērā. Likvidācijas komisija pieprasījusi no viņa bankas tekošā rēķina grāmatīņas oriģinālu un kad viņš to nosacītā laikā nebija iesniedzis, 1928. gada 4. jūnijā nolēmusi pretenziju noraidīt. Ritterbergs tad 1930. gada 16. aprīlī iesniedzis Rīgas pilsētas 4. iecirkņa miertiesnesim prasību pret Krievu-Āzijas bankas bijušās Rīgas nodaļas mantu ar lūgumu piedzīt no tās viņam par labu 27894 rub. 64 kap., bet pēc 1920. gada 18. marta likuma Ls 371,92 ar procentiem no 1917. gada 1. janvāra un tiesāšanās izdevumus. Tiesā kā atbildētājas aizgādnis uzstājies Rīgas pilsētas bāriņu tiesas ieceltais atbildes došanai šajā lietā zvēr. advokāts A. Jakovļevs. Miertiesnesis ar savu 1930. gada 30. jūnija spriedumu prasību apmierinājis, piespriežot parāda summu Ls 371,92 ar procentiem no 1920. gada 16. aprīļa, un, pēc pārsūdzības termiņa notecēšanas, 1930. gada 12. septembrī izdevis izpildu rakstu. Tiesu izpildītājs šo izpildu rakstu piesūtījis Finanču ministrijai izpildu rakstā minēto summu ieturēšanai no Krievu-Āzijas bankas bij. Rīgas nodaļas mantas naudas summām un izpildu nodokļa izmaksas. Finanču ministrijas Saimniecības departaments, atrodot, ka Augusta Ritterberga prasības lieta ar Krievu-Āzijas bankas bij. Rīgas nodaļas mantu ir piekritīga nevis tiesas iestādei, bet gan viņam — Saimniecības departamentam, 1930. gada 16. decembrī griežies pie Rīgas apgabaltiesas prokurora ar № Bk/bl. 3. rakstu, kurā Civilprocesa likuma 55. un 240. p. paredzētā kārtībā ierosinājis piekritības strīdu, aizrādot, starp citu, ka nedz 1924. g. 31. jūlija likums (Lik. kr. 1924. g. 124), nedz 1925. gada 12. marta instrukcija (Lik. kr. 1925. g. 58) neparedz likvidējamo akciju banku kreditoru prasību apmierināšanu tiesas ceļā, ka likvidācijas komisija Ritterberga prasību savā laikā skatījusi cauri un noraidījusi, ka pēc 1927. g. 6. septembra noteikumu 4. p. (Lik. kr. 1927. g. 148) pārpalikušās pēc likvidācijas nobeigšanas summas iemaksājamas Finanču ministrijas Valsts saimniecības departamenta depozītā un ka 10 gadu laikā neizņemtās summas pāriet Latvijas valsts īpašumā.

Rīgas pilsētas 4. iecirkņa miertiesnesis, saskaņā ar viņam no prokurora piesūtīto Valsts saimniecības departamenta ierosinājumu, minēto lietu iesniedzis Senāta Apvienotai sapulcei piekritības strīda izšķiršanai saskaņā ar Civilprocesa likuma 241. p.

Skatot cauri šo strīdu un izklausījusi virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Akciju sabiedrības izbeigšanās gadījumos ieceltās likvidācijas komisijas uzdevums ir noskaidrot sabiedrības mantības aktīvo un pasīvo sastāvu, realizēt likvidējamo mantību, apmierināt visus kreditorus un sadalīt atlikumu uz akcijām (lik. par akciju biedrībām un paju sabiedrībām 10². un 10³. p. Lik. kr. 1924. g. 124, 1925. g. 12. marta instrukcijas 9., 10., 14., 15., 17. un 19. p. Lik. kr. 1925. g. 58, Lik. kr. 1927. g. 151, Lik. kr. 1929. g. 186). Likvidācijas komisija darbojas saskaņā ar likuma, sabiedrības statūtu un 1925. g. 12. marta instrukcijas noteikumiem (instrukcijas 1. p., bij. Kriev. civillik.

2188. p.) kā likvidējamās sabiedrības pilntiesīga pārstāve, un viņas lēmumi, kas taisīti viņas kompetences robežās, ir obligātoriski likvidējamai sabiedrībai, turpretim attiecībā uz sabiedrības kreditoriem likvidācijas komisija kā sabiedrības pārstāve nevar taisīt obligātoriskus lēmumus, un kreditori, ja viņi nav apmierināti ar likvidācijas komisijas lēmumiem viņu prasību lietās, var tos apstrīdēt tiesas kārtībā. Likums un instrukcija gan uzliek likvidācijas komisijai par pienākumu uzaicināt pieteikties likvidējamās sabiedrības kreditorus, bet nesatur noteikumus par sekām tādos gadījumos, kad kreditors savu prasību nemaz nav pieteicis, vai kad viņa pieteikto prasību likvidācijas komisija atraidījusi. Trūkstot šādiem noteikumiem likumā, jāatzīst, ka šādiem gadījumiem nekādu sevišķu sekmu nav un ka kreditors nezaudē tiesību realizēt savu prasību tiesas ceļā vispārējā noilguma laikā. Šo atzinumu pastiprina tas apstāklis, ka no kopējās likvidācijā iegūtās naudas jāatskaita, starp citu, summas strīdīgu prasību nomaksei un tikai atlikums pēc visu sabiedrības saistību apmierināšanas sadalāms uz akcijām (bij. Kriev. civillik. 2188. p., instrukcijas 17. p.), kādēļ strīdīgu prasību summas nevar izmaksāt akcionāriem, kamēr prasības ar galīgu tiesas spriedumu nav noraidītas.

Šajā gadījumā Krievu-Āzijas bankas kreditora Augusta Ritterberga pieteikto prasību minētās bankas likvidācijas komisija ar savu 1928. g. 4. jūnija lēmumu bija noraidījusi, kādēļ šī prasība kā strīdīga starp prasītāju Ritterbergu un atbildētāju Krievu-Āzijas banku, t. i. tās likvidācijas komisiju piekrita tiesas izšķiršanai kā ikviens strīds par civiltiesībām.

Finanču ministrijas Valsts saimniecības departamenta pienākumi attiecībā uz akciju un paju sabiedrību likvidāciju noteikti 1925. g. 12. marta instrukcijas 2., 4., 8., 11., 18. un 20. pantā un not. par likvidējamo bij. Krievijas akciju banku un to nodaļu kreditoru prasību nokārtošanu (Lik. kr. 1925. g. 58, 1927. g. 151, 1928. g. 210 un 1929. g. 186) un saskaņā ar tiem viņa uzdevums ir izsludināt finanču ministra lēmumu par attiecīgas sabiedrības likvidāciju, stādīt priekšā finanču ministram apstiprināšanai likvidācijas komisijas lēmumus, iesniegt finanču ministram likvidācijas komisijas ziņojumus par sabiedrības mantas stāvokli līdz ar bilanci un pēc likvidācijas nobeigšanas pieņemt savā depozītā Latvijas bankā pārpalikušās summas, kuņas pienākas akcionāriem. Nedz minētie noteikumi, nedz cits kāds likums nepiešķir Finanču ministrijas Saimniecības departamentam izšķirt strīdus jautājumus, kas cēlušies starp likvidējamo akciju vai paju sabiedrību un tās kreditoriem, bet šādi strīdi, uz Civilprocesa lik. 1. p. pamata, piekrīt tiesu iestāžu izšķiršanai. Pamatojoties uz sacīto, Senāts nolēmj: atzīt, ka lieta piekrīt tiesu iestāžu izšķiršanai.

4. 1932. gada 8. aprīlī. Senāta Administratīvā departamenta 1931. g. 19. novembra ziņojums jautājuma izšķiršanai: vai apgabaltiesas reģistrācijas nodaļas lēmumi peļņu nesošo biedrību (kooperatīvu) reģistrēšanu, slēgšanu un statūtu izlabošanu ir pārsūdzami Tiesu palātas Civildepartamentā vai Senāta Administratīvā departamentā. (L. № 6/32.)

Sēdī vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: lietas par kooperatīvu reģistrēšanu izšķiramas nevis pēc likuma par administratīvām tiesām, bet pēc speciāla likuma, kas ievietots Civilproc. lik. 1460⁶².—85. p. Šis likums paredz vispār tikai sūdzības, instanču kārtībā, par reģistrāciju atraidošiem lēmumiem, pie kam apgabaltiesas lēmums, ar kuņu reģistrācija atraidīta, pārsūdzams iesniedzot par to blakus sūdzību Tiesu palātai (Civilproc. lik. 1460⁶⁷. p.). Šī pati kārtība piemērojama arī tad, ja tiktu atraidīts lūgums par kooperatīvu statūtu grozīšanu un papildināšanu (t. i. izlabošanu; Civilproc. lik. 1460⁷⁴. p.). Tomēr, ievērojot to, ka likums par kooperatīvu sabiedrību reģistrāciju attiecas uz publiskām tiesībām, jāatzīst, ka, saskaņā ar Tiesu iek. lik. 174. pantu, Tiesu palātai jāpārbauda, uzraudzības kārtībā, arī tādi zemākās instances lēmumi, ar kuriem reģistrācija (t. i. statūtu grozījumi un papildi-

nājumi) pielaista, un proti, tiktālu, ciktālu ar šādiem lēmumiem būtu pārkāptas publisko raksturu tiesības. Kas attiecas uz kooperatīvu slēgšanu, tad jāievēro, ka pēc 1927. g. 16. jūnija lik. par koop. sab. revīzijām (Lik. kr. 124.) 21. p., ja revīzija atklāj likumu vai statūtu pārkāpumus organizācijās (1. p. 7. p. „a“), koop. revīzijas padome var ierosināt to slēgšanu tiesas ceļā; saskaņā ar 1928. g. 12. apr. noteik. par koop. sabiedrību u. t. t. likvidāciju pēc slēgšanas ar tiesas lēmumu (Lik. kr. 77) 1. panta koop. sabiedrību slēgšanas ierosinājumus skata cauri un izlemj apgabaltiesas reģistrācijas nodaļa. Par apgabaltiesas lēmumu pārsūdzēšanas kārtību nupat minētie likumi un noteikumi nerunā; tāpēc, pēc analogijas (Civīlproc. lik. 11. [9.] p.), jāpiemēro 1919. g. 5. sept. noteikumu par koop. sab. u. t. t. (Lik. kr. 126) 7. p. 2. d. 2. teik., kāds paredz blakus sūdzēšanas kārtību par apgabaltiesas lēmumu, ar kuŗu lūgums par koop. sabiedrības reģistrāciju atraidīts. Tādējādi arī apgabaltiesas lēmumi par kooperatīvu slēgšanu pārsūdzami Tiesu palātai. Ievērojot sacīto, Senāta Apvienotā sapulce nolēmj: atzīt, ka apgabaltiesas reģistrācijas nodaļas lēmumi par peļņu nesošo biedrību (kooperatīvu) reģistrēšanu, slēgšanu un statūtu izlabošanu pārsūdzami Tiesu palātas Civīldepartamentā.

5. 1932. gada 8. aprīlī. Privātdavokāta Jāņa O. pārsūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1932. g. 27. janvāra spriedumu viņa, O., disciplinārlietā. (L. № 16/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors J. Kalacs; atzinumu dod virsprokurors A. Čariņonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: privātdavokāts Jānis O. iesniedzis Senāta Apvienotai sapulcei pārsūdzību par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1932. g. 27. janvāra spriedumu, ar kuŗu apstiprināts Rīgas apgabaltiesas nodaļu kopsapulces 1931. g. 13. novembra spriedums, kas soda viņu disciplinārā kārtā ar aizliegumu izpildīt advokāta pienākumus uz trijiem mēnešiem. Sūdzētājs paskaidro, ka pārsūdzību viņš iesniedz uz Tiesu iekārtas likumu 60. p. 3. punkta un 345. p. pamata un ka Tiesu palāta, taisot savu spriedumu, pielaidusi šādus likuma pārkāpumus: 1) Tiesu palātai neesot bijis likumīga pamata apstiprināt apgabaltiesas spriedumu, jo tas esot taisīts nelikumīgā sastāvā, kuŗā no visiem 43 apgabaltiesas locekļiem piedalījušies tikai 10 tiesneši, lai gan pēc Tiesu iekārtas lik. 102. p. kopsapulcē lietu izspriešot vajadzējis piedalīties divām trešdaļām no visu apgabaltiesas tiesnešu skaita, jeb vismaz, pēc analogijas ar minēto likumu 302. p., ne mazāk kā pusei no tiesas locekļu kopskaita, 2) Tiesu palāta pārkāpusi Tiesu iekārtas lik. 344. p., jo lietā neesot konstatēts neviens disciplināri sodāms fakts un pārsūdzētā sprieduma motīvos esot minēta tikai prezumpcija, it kā viņš sava klienta Zariņa lietas nebūtu vedis pietiekoši kārtīgi, un 3) Tiesu palāta pārkāpusi Civīlprocesa lik. 1. p., Vietējo civīllik. 3380.—3383. p. un Tiesu iekārtas lik. 344. p., jo aprēķins, kas viņam pēc apgabaltiesas lēmuma bijis jānodod klientam Zariņam 7 dienu laikā, attiecoties vienīgi uz viņam kā advokātam pienācīgo honorāru, kuŗu viņš no klienta varot likumīgā kārtā aizturēt, kādēļ viņa rīcība, kā pamatota uz pastāvošā likuma par aizturēšanas tiesībām, varot piekrist gan civīl-tiesas, bet nevis disciplinārtiesas izspriešanai. Aiz šiem iemesliem O. lūdz Senātu Tiesu palātas departamentu kopsapulces spriedumu šajā lietā atcelt un lietu izbeigt.

Lūkojot cauri Tiesu palātas disciplinārlietu par privātdavokātu Jāni O. un pēdējā pārsūdzību Senāta Apvienotā sapulcē, izklausījusi virsprokurora atzinumu, atrod:

Sūdzētājs nepareizi atsauca uz Tiesu iekārtas lik. 60. p. 3. punktu un 345. p. kā uz pārsūdzības pamatu. Saskaņā ar Tiesu iekārtas lik. 345. un 214. p. lietās, kuras disciplinārtiesāšanas kārtībā izspriedusi apgabaltiesa, pielaižamas sūdzības Tiesu palātai, pie kam pēdējā, kā otrās instances disciplinārtiesā, izspriež tās galīgi un par viņas spriedumiem sūdzības un protesti nav pieļaujami. Tikai personas, kas pastāv kā advokāti pie Tiesu palātas un attiecībā uz kuŗām Tiesu palāta disciplinārlietas izspriež kā pirmā

instance, minētās sūdzības var iesniegt Senāta Apvienotai sapulcei. Sūdzētājs O., kā redzams no lietas, ir privātdavokāts pie Rīgas apgabaltiesas, kādēļ Tiesu palātas spriedums, ar kuŗu apstiprināts minētās apgabaltiesas kā pirmās instances disciplinārtiesas spriedums viņa lietā, ir galīgs un nav pārsūdzams Senātā.

Ievērojot tomēr, ka privātdavokāta O. sūdzībā minēti aizrādījumi, itin ka Tiesu palāta, taisot savu spriedumu, pārkāpusi likumā noteikto kārtību, Senāts atzīst par vajadzīgu lietu skatīt cauri uzraudzības kārtībā uz Tiesu iekārtas lik. 172. p. 1. pkta un 174. p. pamata.

Nepamatots ir sūdzētāja aizrādījums, ka apgabaltiesas spriedums šajā lietā esot taisīts nelikumīgā sastāvā. Tiesas sastāvu disciplinārlietu iztiesāšanā noteic, pretēji sūdzētāja aizrādījumam, nevis Tiesu iekārtas lik. 302. p., jo tas attiecas vienīgi uz zvērīnāto advokātu padomes sastāvu disciplinārlietu caurskatīšanā, bet gan minēto likumu 80. un 102. p., saskaņā ar kuŗiem tiesu kopsapulcēs gan jāpiedalās visiem tiesnešiem, bet neatliekamam lietu un jautājumu izšķiršanai sēdes var noturēt arī mazākā sastāvā par divi trešdaļām no visa tiesnešu skaita, pie kam minimālais tiesas sēdes sastāvs nevar būt mazāks par trim tiesnešiem, ieskaitot priekšsēdētāju. Atzīt, kādas lietas un kādi jautājumi skatāmi cauri neatliekami, atkarājas no tiesas ieskata un likums neuzliek viņai par pienākumu atzīmēt šādu viņas ieskatu protokolā vai spriedumā. Tādējādi apgabaltiesa, atzīstot sūdzētāja disciplinārlietu par neatliekamu un izšķirot to mazākā sastāvā par divi trešdaļām no visu tiesnešu skaita, nav pielaidusi nekādu likuma pārkāpumu. Tiesu palātas departamentu kopsapulce, skatot cauri lietu, ir konstatējusi, ka privātdavokāts O. nav pietiekoši kārtīgi vedis sava klienta Zariņa lietas, jo nav devis viņam nedz norēķinu, nedz aprēķinu par naudas summām, kas piespriestas Zariņam par labu un atrodas O. rīcībā, un nav izpildījis Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 10. septembra lēmumu, ar kuŗu viņam uzlikts pienākums dot Zariņam aprēķinu 7 dienu laikā, bet ignorējot tiesas lēmumu, aprēķinu devis Zariņam tikai 1931. g. 28. oktobrī.

Šādu privātdavokāta O. rīcību Tiesu palāta atzinusi par nepareizu un sodāmu disciplinārā kārtībā, bet apgabaltiesas viņam piespriesto sodu par pareizi piemērotu, kādēļ apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumu. Neatrodot Tiesu palātas spriedumā nekādu nepareizu rīcību, vai likumā noteiktas kārtības pārkāpumu, Senāts nolemj: privātdavokāta Jāņa O. pārsūdzību atstāt bez ievēribas.

6. 1932. gada 6. maijā. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1932. g. 21. marta ziņojums jautājuma izšķiršanai par to, vai likuma par darba laiku 17. panta papildinājuma (Lik. kr. 1930. g. 194) pirmā rindkopa ir uzskatāma par šā paša likuma 17. panta 1922. g. redakcijas (Lik. kr. 1922. g. 74) autentisku iztulkojumu. (L. № 21/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš; atziņumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: 1922. g. likums par darba laiku (Lik. kr. 1922. g. 74) 17. pantā nosaka: „Virsstundu darbs atalgojams sekošos apmēros: pirmās 2 stundas vismaz 500/0 augstāk, turpmākās un pusdienas laiks vismaz 1000/0, svētdienas darbs vismaz 750/0 augstāk nekā kārtējās darba stundas. Pie stundu un virsstundu atalgojuma aprēķināšanas strādniekiem, kuŗi saņem mēneša vai pusmēneša atalgojumus, mēnesī skaitāmas 25 darba dienas“. 1930. g. papildinājums likumā par darba laiku (Lik. kr. 1930. g. 194) savā pirmā rindkopā nosaka: „Kārtējās darba stundas atalgojumu aprēķina dālot iepriekš norādītā kārtā izrēķināto vai noligto dienas algu fiziska darba strādniekiem ar 8, bet garīga darba strādniekiem ar 6 vai, 2. p. piezīmē paredzētā gadījumā, ar 8“.

Autentisks iztulkojums ir viens no likuma tiešā jēguma noskaidrošanas gadījumiem, kad pats likumdevējs, likuma neskaidrības vai nepareizas piemērošanas dēļ,

ir spiests nodibināt likuma isto izpratni ar speciālu likuma normu. Autentiska iztulkojuma nozīmi neiegūst katra norma, kuŗa paskaidro citas normas saturu, bet vienīgi tāda, kuŗa izdota ar nolūku izskaidrot citu normu. Pastāvošo tiesību normas vispār atrodas loģiskā sakarībā, savstarpīgi cita citu papildinot, attīstot, ierobežojot, tādējādi cita citu izskaidrojot. Vispārīgie noteikumi par normu iztulkojumu taisni prasa tādas sakarības atklāšanu un nodibināšanu, lai nāktu pie normas satura pareizas izpratnes. Turpretim autentisks iztulkojums ir saistošs neatkarīgi no viņa pareizības vai nepareizības, kā likumdošanas akts, ar vēlāka likuma spēku pret agrāko likumu. Tādēļ jaunizdotās normas iekšējā sakarība ar agrāko normu, viņu savstarpējā loģiskā papildināšanās vēl nav izšķirošs moments, lai jaunizdoto normu uzskatītu par agrākās normas autentisku iztulkojumu. Izejot no tā, ka princips par to, ka likumam piešķirams atpakaļējs spēks vienīgi tad, ja tas likumā minēts vai pašā likumā noteikts, ka viņš ir agrākā likuma pastiprinājums un izskaidrojums, ir spēkā arī Latvijā, jāatzīst, ka jaunizdotā normā noteikti jāizpaužas likumdevēja nolūkam vienīgi pastiprināt un izskaidrot jau pastāvošo normu.

Šādu noteikti izpaustu nolūku nav iespējams saskatīt 1930. g. papildinājumā pie lik. par darba laiku 17. panta (Lik. kr. 1930. g. 194). Šā likuma pirmā rindkopa taisni ievieto 17. pantā jaunu noteikumu par to, kā aprēķināt kārtējas darba stundas atalgojumu, kāds noteikums pirms tam neietilpa 17. pantā (1922. g. redakcijā), jo tajā bija runa tikai par dienas algas aprēķināšanu mēneša vai pusmēneša atalgojumiem. Katrā ziņā, pirms 1930. g. papildinājuma izdošanas, ne 17. pantā (1922. g. red.) bija meklējama atbilde uz jautājumu, kā no dienas algas aprēķināms kārtējās darba stundas atalgojums. Ja nu ar 1930. g. papildinājumu likumdevējs taisni 17. pantā ielicis noteiktu atrisinājumu šim jautājumam, tad, iztrūkstot tuvākam norādījumam pašā likumā, šāds atrisinājums ir gan uzskatāms par 17. panta satura papildinājumu, bet ne agrākā satura autentisku iztulkojumu.

Ievērojot minētos apsvērumus un uzklaušijis virsprokurora atzinumu, Senāts nolemj: atzīt, ka jautājums izšķirams noraidoši.

7. 1932. gada 11. oktobrī. Rīgas notāru Kristapa Sumberga, Jāņa Krūklānda un Jāņa Purgaļa sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1931. g. 30. septembra lēmumu, attiecināt Tiesu iekārtas likuma 171. pantu uz notāriem. (L. № 18/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklaušijis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: pēc Tiesu iek. lik. 246. p. 1864. g. redakcijā (tagad 171. p.), aizliegums tiesu resora amatpersonām ieņemt citus amatus tika attiecināts vienīgi uz amatiem tiesu un citos resoros un sabiedriskā dienestā. Pēc Notār. nolik. 5. p. par notāriem var iecelt tikai personas, kas neieņem amatus valsts vai sabiedriskā dienestā. Turpretim, ar 1931. g. 11. februāra likumu (Lik. kr. 42) Tiesu iek. lik. 171. p. tika pārgrozīts un papildināts tajā ziņā, ka nevienai „tiesu resora amatpersonai“ nav tiesības ieņemt amatu nekādā privātā, ne kooperatīvā, ne valsts vai valsts autonomā, ne arī pašvaldību saimnieciskā uzņēmumā. 1931. g. 11. februāra likums par notāriem nerunā. Tā tad rodas jautājums, vai Notār. nolik. 5. p. būtu uzskatāms par ipso jure pārgrozītu vai papildinātu ar minēto 1931. g. 11. februāra likumu. Šā jautājuma izšķiršana atkarājas no tā, vai notāri pieskaitāmi pie „tiesu resora amatpersonām“, par kuŗām runā Tiesu iek. lik. 171. p. (kā savā 1864. g., tā arī savā 1931. g. redakcijā), jeb nē. Šajā ziņā Tiesu iek. likums (sk. 8. p. un 9. p.) noteikti šķiro: 1) „Tiesu resora amatpersonas“, par kuŗām vien minēts I—VIII sadaļās, un 2) personas „kas pastāv pie tiesu iestādēm“, par kādām personām minēts IX sadaļā. Uz pirmo katēgoriju attiecināti kā tiesneši un tiesu kanceleju sekretāri un viņu palīgi (62.—64. p.), to skaitā arī Senāta virssekretārs 28.—30. p., tā arī prokuratūras amatper-

sonas (65.—76. p.). Uz otro katēgoriju attiecināti tiesu izpildītāji, zv. advokāti, privātadvokāti, tiesu amatu kandidāti un notāri (223.—366. p.). Noteikumi par „tiesu resora amatpersonu“ iecelšanu, apstiprināšanu, atļaišanu, pārceļšanu, atvaļinājumiem, viņu tiesībām un uzraudzību par viņām u. t. t. (17.—21., 31.—41., 130.—222. p.) attiecināti, kā pēc sistēmas tā arī pēc satura, taisni tikai uz „tiesu resora amatpersonām“ vien, turpretim noteikumi par tiem pašiem priekšmetiem attiecībā uz personām, kas „pastāv pie tiesu iestādēm“, ievietoti IX sadaļā, bet sevišķi attiecībā uz notāriem (saskaņā ar 366. p.) Notār. nolikumā. Runā esošais 171. p., kas ievietots VII sadaļā par „tiesu resora amatpersonu tiesībām“, tā tad attiecināms vienīgi taisni uz minēto tiesu resora amatpersonu katēgoriju, bet ne uz personām, kas tikai „pastāv pie tiesu iestādēm“. Tas apstākļi vien, ka pēc Tiesu iek. lik. 9. p. „pie tiesu iestādēm“ pastāv arī „kancelejas“, par kurām IX sadaļa nemaz nemin, vēl nenozīmē, it kā kancelejas darbinieki, sekretāri (t. i. virsssekretāri un viņu palīgi), nebūtu „tiesu resora amatpersonas“. Šajā ziņā noteikti jāšķīro: kanceleja kā iestāde, kas ieiet tiesu sastāvā, no vienas puses, un tās štātos noscītās amatpersonas (62. p. 1. teikums), no kurām „sastāv“ kancelejas, proti, sekretāri, t. i. virsssekretārs un viņa palīgi, no otras puses (62. p.) pretēji „kancelejas darbiniekiem“ (62. p. 2. teikums). Nupat minētās amatpersonas (sekretāri u. t. t.) bez šaubām pieskaitāmas pie „tiesu resora amatpersonām“ un nekad nepieder pie „personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm“. No tā, ka dažas personas, kas „pastāv pie tiesu iestādēm“, ierindotas valsts dienestā (piem., kancelejas darbinieki, tiesas izpildītāji un tiesas ziņneši, tiesu amatu kandidāti: Tiesu iek. lik. 9. p. 1., 2., 4. pk.), neizriet, ka arī pārējie, turklāt minētās personas (zvērīnāti un privāti advokāti un notāri: Tiesu iek. lik. 9. p. 3., 4. pk.) būtu pieskaitāmi valsts amatpersonām un pie tam it kā taisni „Tiesu resora amatpersonām“. Minētais likums noteikti pasvītro „algotos“ amatus, un tā tad nedomā tādus amatus, kuri pat būtu valsts amatī, bet tomēr nebūtu algoti. Šāda izšķirība minētā likumā tieši izriet no likuma teksta, stādot likuma pirmo rindkopu pretīm otrai rindkopai, kuŗa iesākas ar vārdiem: „citu algotu amatu ieņemšanai . . .“. Tā tad, pirmā rindkopa attiecināma taisni uz algotiem amatiem, bet ne uz nealgotiem amatiem. Bez tā, no likuma trešās rindkopas redzams, ka likums domā vienīgi „tiesu amatpersonas un par prokuratūras amatpersonām“, t. i. magistratūru un prokuratūru, bet nevis „tiesu amatpersonas“ vispār, jo likums minētā vietā nelieto terminu „tiesu resora amatpersonas“, un ar to pats dod likuma pirmās rindkopas noteikumu interpretācijai noteiktu virzienu. Ja arī Sodū likumi uzskata notārus par „dienestpersonām“ (piem., 636., 672., 674. p.), tad tam izšķīrošas nozīmes nav, jo ar to pasvītots tikai tas, ka no Sodū likuma viedokļa notāri būtu pielīdzināmi „dienestpersonām“. Bet ar to nemaz nav prejudicēts jautājums par to, uz kādām personām būtu attiecināms 1931. g. 11. februāra likums. Tā kā 1931. g. 11. februāra likums pieturas pie tās pašas terminoloģijas, kā pats pamatpants (Tiesu iek. lik. 171. p.), kas ievietots taisni VII sadaļā par „Tiesu resora amatpersonām“, tad jau tāpēc vien minēto likumu nevar attiecināt uz pilnīgi citā, IX sadaļā minētām „personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm“. Tā tad, pretēji tiesnešiem, prokuratūras amatpersonām un kancelejas amatpersonām, notāri, tāpat kā, piem., advokāti, nav pieskaitāmi pie „tiesu resora amatpersonām“, bet gan tikai pie „personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm“. Ja nu 1931. g. 11. februāra likums paplašinājis Tiesu iek. lik. 171. p. paredzēto aizliegumu „tiesu resora amatpersonām“ ieņemt blakus amatus (likuma 3. daļa pat runā tikai par „tiesu amatpersonām“) un ja notāri pie tiesu amatpersonām taisni nepieder, un ja, beidzot, likums par notāriem vispār nemin un Notār. nolik. 5. pantu atstājis negrozītu, tad 1931. g. 11. februāra likums, kā speciāls un izņēmuma likums, nav iztulkojams paplašināti un, pretēji tā tiesam saturam, nav attiecināms arī uz notāriem, nerunājot nemaz par tiem Saeimā, apspriežot likumu, dotiem aizrādījumiem uz likumdeveja tiešo nolūku.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: atzīt, ka 1931. g. 11. februāra likums neattiecas uz notāriem.

8. 1932. gada 11. oktobrī. Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1932. g. 2. marta ziņojums jautājuma izšķiršanai par to, ar kādu zīmognodevu apliekams īres līgums, kas, pēc 1924. g. 16. jūnija likuma par telpu īri spēkā stāšanās, noslēgts uz nenoteiktu laiku. (L. № 19/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Senāta Apvienotā sapulce gan savā 1930. g. 12. aprīļa spriedumā (1. № 10.) atzinusi, ka īres līgumi, kuŗos termiņš nav noteikts, nav apliekami pēc rīk. par zīmognod. 25. p. kā beztermiņa līgumi. Šāds Senāta spriedums ir bijis nepilnīgs, jo ar to netika izšķirts pozitīvais jautājums par to, ar kādu tad zīmognodevu būtu apliekams īres līgums, kuŗā termiņš nav noteikts. Senāta Apvienotās sapulces spriedumi nestājas likumīgā spēkā līdzīgi Senāta departamentu spriedumiem. Tāpēc, principā, nav izslēgts, ka Senāta Apvienotā sapulce varētu, no jauna apspriežot runā esošo jautājumu, nākt pie cita atzinuma.

Pēc rīkoj. 43. p. 1. pk. (1928. g. red.) ar 0,5% proporcionālo zīmognodevu apliekami līgumi par nekustamas mantas atdošanu beztermiņa vai termiņa nomā. Par „nomu“ šajā ziņā jāsaprot netikai noma šaurākā izpratnē, bet arī īre. Tas izriet jau no tā vien, ka citādi būtu jāatzīst, ka īres līgumi nebūtu vispār apliekami ar zīmognodevu, jo citās vietās rīkojums sevišķi par īres līgumiem nerunā. Minētais 43. p. 1. pkts ievests (kā 43. p. 2. pkts) ar 1921. g. 17. septembra rīkojumu par zīmognodokli (Lik. kr. 165). Tā tad šis likums iznācis jau pēc 1920. g. 15. oktobra pag. noteik. par dzīvokļu īri (Pap. lik. kr. 90.). Jau tāpēc vien nav pamata domāt, ka likumdevējs nebūtu minēto 43. p. attiecinājis arī uz īres līgumiem, kas padoti minētiem pagaidu noteikumiem. Krievu nolik. par zīmognodevu 51. p. (1. pk.) paredzēja, ka ar 0,5 lielo proporcionālo zīmognodokli apliekami, starp citu, līgumi par nekustamu mantu lietošanu, nemaz neminot sevišķi par termiņa un beztermiņa „nomas“ līgumiem. Tā tad 43. p., viņa 1921. g. redakcijā, paredz pilnīgi jaunu normu, kuŗā tika sevišķi vēl aizrādīts uz beztermiņa nomas līgumiem plašākā izpratnē, t. i. arī uz beztermiņa īres līgumiem, nešķirojot tos it kā atkarīgi no tā, vai tie padoti tajā laikā jau spēkā esošam likumam par telpu īri jeb nē. To pašu normu patur negrozīti arī 1928. g. 16. jūnija likums par pārgroz. un papild. rīkoj. par zīmognod. (43. p. 1. pk.), neskatoties uz 1924. g. 16. jūnija likumu par telpu īri. Ja nu rīkoj. par zīmognodevu (1928. g. red.) savā 25. p. 2. teik. tāpat runā par beztermiņa līgumiem, kuŗos paredzēti periodiski maksājumi, tad nav pamata hipotezei, it kā 43. p. 1. pk. saprastu jēdzienu „beztermiņa līgums“ citādi nekā vispārējais 25. p. Tāpēc 43. p. 1. pktā minētie „beztermiņa“ īres līgumi taisni jāapliek, kā beztermiņa līgumi, pēc 25. p. paredzētiem noteikumiem, t. i. no 10 gadu maksājumu kopsummās. Īstenībā, nedz 1920. g. pag. noteik. (4. p.), nedz 1924. g. 16. jūnija likums par telpu īri nekādu pārgrozījumu, zīmognodevu aprēķināšanas ziņā, nevar ienest; tas apstāklis, ka pēc minētiem likumiem pašam izīrētājam nav tiesības vienpusīgi atkāpties no līguma, taisni pastiprina īres līguma, kā beztermiņa līguma, raksturu 25. p. 2. teikuma izpratnē, jo — attiecībā uz izīrētāju — īres līgums katrā ziņā nav „termiņa“ līgums un tāpēc apliekams 25. p. 2. teik. aprādītā kārtībā. Neatkarīgi no tā, īrniekam katrā laikā tiesība, uzteicot „beztermiņa“ īres līgumu, to vienpusīgi pārtraukt, jo lik. par telpu īri 31., 32. p. īrniekam nav piemērojami un CL. 4104. p. attiecībā uz īrnieku nav uzskatāms par atceltu. Arī pirms minētā likuma spēkā stāšanās kontrahenti varēja vienoties par to, ka izīrētājam nebūtu tiesības uzteikt beztermiņa īres līgumu, bet uzteikšanas tiesības piešķirt vienīgi īrniekam. Nevar būt šaubas, ka tāds īres līgums tomēr bija jāapliek 1921. g. 17. decembra rīkoj. par zīmognod. (Lik. kr. 165) 25. p. 2. teik. paredzētā kārtībā.

Ievērojot pašā likumā (rīk. 25. p. 2. teik.) noteikto zīmognodevas aprēķināšanas kārtību, nav nekāda pamata griezties pie likumu analogijas, jo tāda būtu vietā tikai attiecīgo noteikumu trūkuma dēļ (CL. ievad. XXI. p.). It sevišķi nav pamata it kā analogijas ceļā piemērot rīkoj. 29. p. Šis 29. p. paredz gadījumu, kad līguma summa (tā

tad ne termiņš) būtu nenoteikta, bet būtu iespējams noteikt tikai kaut kādu līguma summas daļu; 29. p. zīmējas, piem., uz piegādājumu līgumiem (sk. kr. zīmognod. lik. 38. p., kas tieši min par piegādi), kādus līgumus slēdzot, parasti nav iespējams noteikt līguma galīgo summu, bet tā varētu „noskaidroties“ (sk. 29. 1. pk.) tikai vēlāki. Tāpēc vēlākie zīmognodevas maksājumi arī nosaukti par „papildu“ zīmognodevu. Turpretim, 25. p. 2. teikums iziet nevis no summas nenoteiktības, bet gan no laikmeta nenoteiktības, kamēr summas vienība (mēneša, vai gada īres maksa) ir pilnīgi noteikta jau no līguma noslēgšanas momenta. Īres summas vienība, piem., mēneša īre, nekad nav uzskatāma par līguma summas „daļu“, par kādu, pēc 29. p., tiek atzīmēta tā summa, kuŗu varētu noteikt 29. p. paredzētā piegādāšanas līgumā. Ja beztermiņa īres līgumiem domātu piemērot 29. p., tad 25. p. 2. teikums būtu pilnīgi lieks, jo, tulkojot 29. p. tik plaši kā to attiecinātu arī uz līgumiem, kuŗos nenoteiktība zīmējas vienīgi uz laikmetu (un tikai netieši uz līguma maksājumu kopsummu), tad zem 29. p. varētu pavest jau visus beztermiņa līgumus. Ja arī beztermiņa īres līgumos maksājumu kopsumma nav vēl zināma, slēdzot līgumu, tad tikai tāpēc vien, ka pats laikmets vēl galīgi nav zināms. Turpretim, no 29. p. viedokļa, laikmets nespēlē nekādu lomu, bet nenoteiktība attiecas vienīgi uz līguma summu un izpildīšanas veidu (piem., uz piegādājamo preču daudzumu u. t. t.). Tā tad, nenoteiktība pēc 25. p. 2. teik., no vienas puses, un pēc 29. p., no otras puses, principā krasi atšķiras savā starpā un tāpēc vien jau atkrit iespēja piemērot analogiju, runā esošo jautājumu izšķirot it kā piemērojoties 29. pantam.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolēmj: atzīt, ka beztermiņa īres līgumi aplikami ar zīmognodevu saskaņā ar rīkoj. par zīmognod. 25. p. 2. teikumu.

9. 1932. gada 11. oktobrī. Senāta virsprokurora 1932. g. 9. maija priekšlikums tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu par to, vai Finanču ministrijai, kā uzraudzības iestādei par akciju sabiedrībām, ir tiesība konstatēt un apliecināt: a) ka akciju sabiedrība no formālās puses likumīgi nodibināta un atzīta kā juridiska persona, un b) kādas personas ir sabiedrības, kā juridiskas personas, pārstāvji. (L. № 23/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dcd virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausijīs virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: savā 1932. g. 9. maija rakstā Senāta virsprokurors līcis Senāta Apvienotās sapulces izspriešanai tieslietu ministra 1932. g. 4. maija rakstā minēto jautājumu par to, vai Finanču ministrijai, kā uzraudzības iestādei par akciju sabiedrībām, ir tiesība konstatēt un apliecināt, a) ka akciju sabiedrība no formālās puses likumīgi nodibināta un atzīta kā juridiska persona, un b) kādas personas ir akciju sabiedrības kā juridiskas personas pārstāvji. Savā rakstā tieslietu ministrs aizrāda, ka pēc likuma Finanču ministrijai piekritot uzraudzība par akciju sabiedrībām kā attiecībā uz statūtu noteikumu izpildīšanu, tā arī attiecībā uz akciju sabiedrību bilanču un gada pārskatu izsludināšanu, ka ļoti bieži Finanču ministrijai uz tiesu pieprasījumu esot jākonstatē, pēc Finanču ministrijā iesniegtiem akciju sabiedrību pilnsapulču protokoliem, akciju sabiedrību valžu sastāvs un jāizsniedz izziņas par akciju sabiedrību un to organu likumīgo pastāvēšanu, un ka, noteikumu trūkuma dēļ par uzraudzības robežām, praksē esot radušās šaubas par to, vai Finanču ministrijai ir tiesība uzraudzības kārtībā konstatēt, ka zināmas akciju sabiedrības darbībā vai rīcībā no ārējās puses būtu ieraugāmi likuma vai statūtu pārkāpumi, un izdot attiecīgu apliecinību. Stājoties pie priekšā likto jautājumu izšķiršanas, Senāts atrod, ka tie jāformulē tā: Vai Finanču ministrijai tiesība no sevis izdot apliecinības par to, vai akciju sabiedrība likumīgi nodibināta un kāds ir akciju sabiedrības likumīgs organu sastāvs.

Nevar būt šaubu, ka likums piešķir Finanču ministrijai uzraudzības tiesības par viņas pārziņā esošām akciju sabiedrībām (Latg. c. l. 2153. p. 1. piez.). Šādas Finanču ministrijas uzraudzības tiesības vispirms izriet jau no Latvijā vēl pastāvošās koncesiju

sistēmas: sk. 2140. p. 2. teik., 2189. u. turpm. p.; 1917. g. 10. marta likuma 1. p. par nekavējošu akciju sabiedrību sastādīšanas atvieglināšanu u. t. t. (Lik. kr. 388. p.), 1923. g. 6. oktobra noteik. jaunu akciju sabiedrību dibināšanai (V. V. 223. num.). Bez tā, likums uzliek akciju sabiedrībām par pienākumu iesniegt Finanču ministrijai atklātus norēķinus, proti, gada pārskatus līdz ar pilnsapulču protokolu norakstiem, pie kam slēguma bilance un peļņu un zaudējumu rēķins jāizsludina attiecīgā oficiālā periodiskā izdevumā (1923. g. 9. novembra lik. ar vēlākiem pārgrozījumiem: Lik. kr. 23./150; 29./221; 31./17). Sevišķa uzraudzība piekrīt Finanču ministrijai par kredītiestādēm (1930. g. 16. janvāra noteikumi: (Lik. kr. 21), un 1931. g. 13. janvāra noteikumi: (Lik. kr. 9), tā tad arī par akciju bankām. Tādējādi Finanču ministrijas rīcībā atrodas visi dati un ziņas par katras akciju sabiedrības darbību un tās organu (sevišķi arī valžu) sastāvu. Tāpēc Finanču ministrijai ir iespējams par šādiem datiem un ziņām izsniegt tiesu un administratīvām iestādēm attiecīgas izziņas, t. i. apliecināt tos faktiskos datus un ziņas, kuŗi atrodas Finanču ministrijas rīcībā. Uz savas uzraudzības funkciju pamata Finanču ministrijai arī tiesība atcelt un grozīt akciju sabiedrību, sevišķi komercbanku, organu rīcību vai lēmumus, ciktālu tie attiecas uz akciju sabiedrības darbību, bet tomēr nevis galīgi un nevis ar saistošu spēku pašiem akcionāriem. Piešķirot Finanču ministrijai uzraudzības tiesības, ar to vēl nav teikts, ka Finanču ministrijai būtu tiesība izdot minētām iestādēm vai privātpersonām apliecības, konstatējot tajās to, ka zināmi organi „likumīgi pastāv“, t. i. vai organi tikuši likumīgi ievēlēti un it sevišķi kāds, no vairākiem, tajā pašā akciju sabiedrībā ievēlētiem, organa sastāvs būtu atzīstams par likumīgu, un vai vispār akciju sabiedrība būtu no formālās puses atzīstama par likumīgi nodibinātu. Atzinums jautājumā par akciju sabiedrības likumīgo pastāvēšanu vai par viena valdes sastāva likumīgo pastāvēšanu, pretēji otras valdes sastāvam, zīmējas jau uz tīri juridiska jautājuma izspriešanu pēc būtības, kas būtu izšķirams vienīgi izklausot arī attiecīgo ieinteresēto personu (piem., kas apstrīdētu likumību) paskaidrojums. Šādas funkcijas pieder tomēr vienīgi tiesām, bet nevis administratīvām iestādēm, kāda ir Finanču ministrija (Senāta Administratīvā departamenta spriedums 31/1765.). Finanču ministrijas uzdevums šajā ziņā ir tikai apliecināt zināmus faktus, kas tieši izrietētu no viņas rīcībā esošiem dokumentāriskiem datiem un ziņām. Taisīt no tiem juridiska rakstura atzinumus un ar to tad izšķirot un prejudicējot starp ieinteresētām personām strīdus par akciju sabiedrības dibināšanas likumību vai par ievēlēta organa viena sastāva likumīgu ievēlēšanu un tā paša organa otra sastāva nelikumīgu ievēlēšanu un par savu atzinumu šādos jautājumos izdot apliecības valsts iestādēm vai privātpersonām, ietu pāri par Finanču ministrijai piešķirtām funkcijām, jo šādi strīdi, kā strīdi par civiltiesībām, piekrīt vienīgi civiltiesām (Latg. civillik. 2138. p. 2158. p., 1. piezīm. pielik. 8. p. piezīm.; Civīlproc. lik. 1. p.; kr. Senāta spried. 79./236, 86./17, 95./6; Apv. sap. 04./28; Senāta Civīlā kasācijas departamenta spriedums 25./75).

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolēmj: atzīt, ka tieslietu ministra priekšā liktais jautājums izšķirams noraidoši.

10. 1932. gada 8. novembrī. Senāta virsprokurora 1932. g. 2. septembra priekšlikums tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu par sodu termiņu aprēķināšanas kārtību tajos gadījumos, ja tiesas spriedumā notiesātam ir paredzēts ieskaitīt sodā iepriekšējā apcietinājumā pavadīto laiku. (L. № 31/32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Gubens; atzinumu dod virsprokurors A. Charitonovskis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: atsaucoties uz Tiesu iek. lik. 185. p., tieslietu ministrs griezies pie Senāta virsprokurora ar priekšlikumu celt priekšā Senāta Apvienotās sapulces izšķiršanai jautājumu, kā aprēķināms soda laika ilgums tajos gadījumos, kad sodā ieskaitīts iepriekšējā apcietinājumā pavadītais laiks. Šā jautājuma noskaidrošanu Tiesu iek. lik. 185. p. kārtībā ministrs pamato

ar to, ka likumā neesot tiešu norādījumu šā jautājuma izšķiršanai, kas radot spriedumus izpildošās iestādēs domstarpības un neskaidribu soda laika ilguma aprēķināšanā notiesātiem.

Jautājums izšķirams pēc šādiem apsvērumiem.

Kriminālproc. lik. 972. (955.) p. uzliek spriedumu izpildītājiem pienākumu cieši turēties pie tiesas sprieduma. Tā tad sprieduma izpildīšanai jānotiek tā, kā tas noteikts sprieduma rezolūtīvā daļā; tiesas spriedumu un viņa rezolūtīvo daļu pēc to pasludināšanas nedrīkst pēc būtības grozīt nedz tiesa, nedz sprieduma izpildītājs. No aprādītā jāatzīst, ka ja tiesa notiesātam piesprietā sodā ir ieskaitījusi iepriekšējā apcietinājumā pavadīto laiku (visu vai daļu) un spriedums stājies likumīgā spēkā, tad piesprietais sods ir izpildāms tikai tajā apmērā, kāds ir palicis pēc tam, kad no piesprietā soda atskaitīts iepriekšējā apcietinājumā pavadītais laiks.

Ieskaitot notiesātam piesprietā sodā visu vai daļu no laika, kuŗu viņš pavadījis iepriekšējā, līdz tiesas spriedumam, apcietinājumā, tiesa ar to pašu ir atzinusi, ka daļa no soda mēra, kāds, pēc tiesas pārliecības, atbilda notiesātā vainas lielumam, jau uzskatāma par izciestu ar to, ka līdz tiesas spriedumam notiesātais jau atradies iepriekšējā apcietinājumā. Šādos gadījumos spriedumu izpildīt attiecībā uz notiesātā personisko atbildību nozīmē izpildīt pie viņa to soda laiku, kāds viņam pēc sprieduma vēl atliek faktiskai izciešanai, t. i. tajā apmērā, kāds ir atlicis pēc ieskaitītā laika atskaitīšanas no piesprietā soda mēra. Tā tad, lai noteiktu soda laika ilgumu, kāds jāizpilda pie notiesātā, kuŗam ieskaitīts sodā iepriekšējā apcietinājuma laiks, piesprietais soda mērs ir samazināms ar sodā ieskaitīto laiku un atlikusē, aprādītā kārtā aprēķinātā soda daļa tad arī būs tas soda laiks, kas notiesātam vēl jāizcieš, t. i. pie viņa jāizpilda.

Kas attiecas uz jautājumu, kā izdarāma sodā ieskaitītā laika atskaitīšana no spriedumā noteiktā soda mēra, tad 1903. g. Sodu lik. 22. p. gan nedod tiešu atbildi uz šo jautājumu un nav uzskatāms šajā ziņā par pilnīgi normatīvu mērauklu, tomēr tajā pašā laikā paredz dažus kritērijus soda laika ilguma aprēķināšanai, jo nosaka, ka soda ilgumu aprēķinot, mēnesi skaitāmas trīsdesmit dienas, bet dienā — divdesmit četras stundas. Jautājums par pārējo kalendārisko katēgoriju ilgumu un sadalījumu ir palicis atklāts, no kā jāatzīst, ka likumdevējs ir atstājis gadu kā kalendārisku vienību ar 365 vai 366 dienām; gada sadalīšana pudsgados, tomēr, ir tieši paredzēta likumā (pēc Sodu lik. 22. p. spaīdu darbu laiks nosakāms gadiem un ir arī paredzēta gadu un pusgadu sadalīšana mēnešos (pēc Sodu lik. 63. p., sodus saskaitot un ieskaitot, seši mēneši spaīdu darbi pielīdzināmi vienam gadam pārmācības nama). Tā tad mēnesis pie soda ilguma aprēķināšanas nav skaitāms kā kalendārisks laika sprīdis ar nevienādu, pēc kalendāriska sadalījuma atsevišķos mēnešos, dienu skaitu, bet gan ar vienmēr vienādu dienu skaitu, proti, trīsdesmit. Tā kā gadā, soda laika ilgumu aprēķinot, ir skaitāmas 365 vai 366 dienas, bet tajā pašā laikā mēnesim, soda laika ilgumu aprēķinot, ir fīngēts dienu skaits, proti, 30, un tā tad mēnesis kā kalendāriska katēgorija septiņos gadījumos no divpadsmit gadā — izņemot februāra mēnesi — ir par vienu dienu gaŗāks nekā mēnesis, kur ar to operē soda laika ilgumu aprēķinot kā ar formāli-juridisku katēgoriju, tad ar to pašu ir rasts pamats relatīvai nevienlīdzībai soda laika ilgumu aprēķinot atsevišķos gadījumos, — atkarībā no tā, vai sods noteikts gados vai mēnešos, jo, piemēram, tam, kuŗš notiesāts ar ieslodzījumu cietumā uz vienpadsmit mēnešiem, būs jāizcieš $30 \cdot 11 = 330$ dienas (t. i. mēnesī 30 dienas), bet tam, kas notiesāts ar ieslodzījumu cietumā uz vienu gadu, būs jāizcieš 365 vai 366 dienas (tas iznāk mēnesī caurmērā ap $30\frac{1}{2}$ dienas resp. divpadsmitais mēnesis faktiski turpinās 35 vai 36 dienas).

Ja soda laika ilgumu aprēķinot mēnesim ir fīngēts vienmērīgs dienu skaits, proti, 30, bet tajā pašā laikā gadā ir skaitāmas 365 vai 366 dienas, tad relatīvo nevienlīdzību soda laika ilguma aprēķināšanā nevarētu novērst citādi, kā arī gadam skaitot fīngētu dienu skaitu, t. i. 360, kas gan būtu konsekventi un novērstu sodu ilgumu aprēķināšanas aprādīto relatīvo nevienlīdzību, bet kam pastāvošos likumos, tomēr, nav pamatojuma.

No aprādītā atzīstams, ka, operējot iepriekšējā apcietinājumā pavadītā laika ieskaitīšanā sodā ar gadiem, mēnešiem un dienām, nolūkā aprēķināt soda ilgumu un izdarot attiecīgās aritmētiskās kalkulas (saskaitīšanu vai atskaitīšanu), pilns gads rēķināms kā kalendāriskis laika sprdis, bet mēnesi skaitāmas vienmēr 30 dienas (kaut arī attiecīgā mēnesim būtu 31 vai 28 resp. 29 dienas). Ka soda noteikšanā un arī sodu laika ilguma aprēķināšanā likums operē ar mēnesi gan ne kā ar kalendārisku, bet kā ar formālu katēgoriju, tas ir tieši redzams no likuma (Sodu lik. 22. p.) un tā kā tajā pašā laikā likums nav noliedzis gada sadalīšanu mēnešos (uz ko norāda Sodu lik. 63. p.), tad ir jāsecina, ka tur, kur mēnesis atskaitāms no gada vai diena no mēneša, gads, pēc aritmētikas likumiem, vispirms pārvēršams (sadalāms) mēnešos — t. i. 12, bet mēnesis — dienās, skaitot mēnesī 30 dienas, un attiecīgā (mēneša vai dienas) atskaitīšana izdarāma jau pēc aprādītā kārtā izdarītās gada pārvēršanas mēnešos resp. mēneša — dienās, kāda soda laika aprēķināšanas metode, kā allaž saudzīgāka ieslodzītiem, ir arī uzturama.

Aiz aprādītiem apsvērumiem Senāts nolemj paskaidrot: Ja notiesātam iepriekš sodā ieskaitīts iepriekšējā, līdz tiesas spriedumam, apcietinājumā pavadītais laiks (viss vai daļa), tad pie notiesātā izpildāmā soda ilguma noteikšanai spriedumā noteiktais soda mērs samazināms ar sodā ieskaitīto laiku. Operējot soda ilguma aprēķināšanā ar gadiem, mēnešiem un dienām un izdarot attiecīgās aritmētiskās kalkulas (saskaitīšanu vai atskaitīšanu), pilns gads rēķināms kā kalendāriskis laika sprdis, bet mēnesi skaitāmas trīsdesmit dienas, pie kam ja in casu mēnesis atskaitāms no gada vai diena no mēneša, gads iepriekš pārvēršams divpadsmit mēnešos, bet mēnesis — trīsdesmit dienās.

1933.

1. 1933. gada 14. februārī. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1932. g. 7. jūnija ziņojums jautājuma izšķiršanai par to, vai nosolītāja paziņojums tiesai par tiesības uz izolē iegūto nekustamo mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu un, apstiprinošā gadījumā, ar kādu īsti. (L. № 3/33.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora biedra atzinumu, Senāts atrod: 1930. g. 17. maijā Jānis Kalnietis, kā Ilūkstes apr. krājaizdevu sabiedrības „Kopkase“ pilnvarnieks, ieguvis publiskā izsolē E. Eduardam Brezinskim Ilūkstes apriņķa Sventes pag. piederošās „Litovki № 19“ mājas (hip. № 1377.). 1930. g. 16. jūnijā minētais Kalnietis un Konstantīns Striguns iesnieguši Latgales apgabaltiesai šāda satura „paziņojumu un lūgumu“: „Ar šo paziņoju, ka es, Kalnietis, kā krājaizdevu sabiedrības „Kopkase“ pilnvarnieks, izpildot sabiedrības valdes, padomes un revīzijas komisijas šā gada 25. maija lēmumu, visas tiesības uz iegūto nekustamo mantu cedēju no mums Strigunam. Uz izteiktā pamata lūdzam apgabaltiesu — ūtrupi apstiprināt un nekustamo mantu apstiprināt manā, Konstantīna Striguna, īpašumā“. Tālāk Striguns paskaidro, ka viņš pirkuma summu Ls 12.300 sedzīs tādējādi, ka uzņēmies uz sevīm parādu Valsts zemes bankai Ls 4054,28, krājaizdevu sabiedrībai „Kopkase“ iemaksājis daļu viņas prasības apmierināšanai Ls 5582,50 un iemaksājis apgabaltiesas depozītā Ls 2663,22, kopā Ls 12.300; bez tam Striguns paziņojis, ka viņš atsavināšanas, zīmog- un aktu nodevas tāpat iemaksājis apgabaltiesas depozītā. Sakarā ar šo Latgales apgabaltiesas ar 1930. g. 28. novembra lēmumu minēto immobilu nostiprinājusī Strigunam par labu. Līdz ar to apgabaltiesa ar atsevišķu tās pašas dienas lēmumu, ievērojot, ka minētais „paziņojums un lūgums“ nav apmaksāts ar zīmognodevu pēc rik. par zīmognodevu 39. p. 1. pkta, uziikusi Kalnietim un Strigunam zīmogsodu Ls 123 apmērā katram. Šo pēdējo lēmumu starp citu pārsūdzējuši Kalnietis un Striguns. Tiesu palāta šo sūdzību atstājusi bez ievēribas. Tiesu palāta atradusi, ka lūdzēju paziņojums taisni ietverot sevī pašu cesiju un tādēļ esot uzskatāms par civiltiesiska darījuma dokumentārisku fiksējumu, kāds dokuments esot apliekams ar zīmognodevu neatkarīgi no iesniegšanas tiesai (rik. par zīmognod. 1. p. 3. pk. un 16. p. 1. pk.). Šis cesijas akts attiecoties uz nekustama īpašuma pirkšanu-pārdošanu, proti, vairāksolišanā, kādu gadījumu taisni paredzot 39. p. 1. pk., bet nekādā ziņā nevarot atzīt šo rakstisko cesiju par aktu vai dokumentu, kas attiecoties uz līgumiem vai nosacījumiem par īpašuma vai lietošanas u.t.t. tiesībām uz kustamu mantu. Sakarā ar Kalnieša par šo lēmumu iesniegto kasācijas sūdzību Senāta Civilais departaments 1932. g. 1. jūnijā nolēmis lietu nodot Senāta Apvienotai sapulcei jautājuma izšķiršanai par to, vai nosolītāja paziņojums tiesai par tiesības uz izolē iegūto nekustamo mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu un, apstiprinošā gadījumā, ar kādu īsti.

Sakarā ar lietas apstākļiem un Tiesu palātas lēmumā minētiem motīviem Senāta Apvienotai sapulcei vispirms jāizšķir jautājums, vai apspriežamais „paziņojums“

tiešām sevi ietver likumīgā kārtā izdarīto prasījuma cesiju un, apstiprinošā gadījumā, vai šī cesija attiecas uz kustamu vai nekustamu mantu.

CL. 3467. p. nosaka: „Par tālāk došanas priekšmetu var būt visādi prasījumi, vienalga, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuriem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti prasījumi, kuriem vēl jāiestājas nākamībā, un pat tādi, par kuriem vēl nav zināms, vai tie iestāsies“.

No šā likuma nepārprotama satura izriet, ka arī no pirkuma līguma izrietošos prasījumus var cedēt, jo 3467. pants runā vispārīgi par līgumiem, kādēļ šis pants attiecas arī uz divpusīgiem līgumiem (CL. 3106. p.) un tā tad arī uz pirkuma līgumiem. Par to teorijā un priekškaŗa tiesu praksē arī nepastāv nekādas šaubas (sk. Erdmann, System des Privatrechts, IV, 187. lpp.; Cvingmaņa spried. kr. I, № 88; Zeuffert arķ. VIII, № 35, XI, № 32 un c.).

Jāpasvītro, ka likums pielaiž tikai prasījumu cesiju, kas arī sevišķi uzsvērts CL. 3470. pantā, pēc kuŗa pie cesijas uz personu, kuŗai dod tālāk, pāriet tikai prasījuma tiesība, bet ne tā līgumiska attiecība, no kuŗas viņa izriet. Tādējādi pircējs vai pārdevējs ar vienkāršu cesiju nevar panākt to, ka viņu vietā līgumā kā pircējs vai pārdevējs iestātos kāda trešā persona, uz kuŗu tad pārietu viss tas attiecību komplekss, kas kontrahentu starpā nodibinājies ar pirkuma līguma noslēgšanu; šādas sekas var iestāties tikai ar jauna līguma noslēgšanu, piedaloties arī parādniekam, jo šajā gadījumā uz trešo personu pāriet netikai kreditora prasījums, bet arī viņa pienākumi, kas, protams — bez parādnieka piekrišanas — nav iespējams, jo priekš parādnieka var būt no vislielākā svara, lai par viņa kontrahentu — pienākumu izpildīšanas ziņā — paliktu taisni tā persona, ar kuŗu viņš noslēdzis līgumu; citādi viņa stāvoklis tādas kreditoru maiņas dēļ varētu pasliktināties, ko likums, saprotams, pieļaut nevar.

Ja turpretim par pienākumu pāreju uz citu personu nav runas, tad parādnieks kreditora personas maiņai — principā, t. i. izņemot turpmāk minētos gadījumus — nevar pretoties; viņa intereses ar to necieš, jo viņam nevar būt svarīgi, vai viņam saistība jāizpilda cedentam vai cesionārijam pretim, bet gan ir tikai svarīgi, lai viņa kontrahents netiktu atsvabināts no tiem pienākumiem, kuŗus viņš uzņēmis pēc līguma. Citiem vārdiem, nav cedējama līgumiskas attiecības pasīvā, bet gan tikai tās aktīvā puse (sk. Zeufferta arķ. XIII, № 89.).

No šā principa likums pielaiž tikai CL. 3468. un 3469. pantos minētos izņēmumus, kas nosaka: „No 3467. panta noteikuma izņemami: 1) visi prasījumi, kuŗu izvešana saistīta, vai nu pēc pusu vienošanās vai uz likuma pamata, ar kreditora personu (3468. p.); 2) prasījumi, kuŗu priekšmetam, ja to izpildītu nevis istajam kreditoram, bet kādai citai personai, vajadzētu pilnīgi pārgrozīties, kā, piemēram, personisku pakalpojumu vai personisku servitūtu u. t. l. prasījumi (3469. p.)“. Šādi izņēmumi pilnīgi saprotami: darbinieka stāvoklis pie personiska pakalpojuma līguma nepaliek tas pats, bet gan pārgrozās, ja iepriekšējā darba devēja vietā iestājas cits; tas pats notiktu pie personiska servitūta cesijas, pie kuŗa, starp citu, ir svarīgi, kreditora mūža ilgums (sk. Erdmann, IV lpp. 187); pie 3468. pantā minētiem prasījumiem pieder, piemēr., vecāku alimentu prasījumi pret bērniem, kuŗi tik cieši saistīti ar kreditoru personu, ka tie uz citiem pāriet nevar.

Ir skaidrs, ka šie izņēmumi nav attiecināmi uz pirkuma līgumiem. Ja, piemēram, pircējs ir cedējis savu prasījumu par pirktās mantas nodošanu, tad pārdevējs nevarētu atsaukties uz 3468., 3469. pantu, jo no pārdevēja viedokļa ir pilnīgi irrelevants, vai viņš pārdoto mantu nodod A vai B; šajā gadījumā kreditora persona nespēlē nekādu lomu un prasījums paliek tas pats, kādēļ arī 3468., 3469. panti šajā gadījumā nav piemērojami (prezumējot, protams, ka cedents savus pienākumus parādniekam pretim ir izpildījis,

vai kā šos pienākumus viņa vietā izpilda cesionārs, stājoties cedenta vietā). Par šādas cesijas pielaižamību izteikusies arī tiesu prakse un literatūra („Das aus dem Kaufvertrag dem Käufer zustehende Recht konnte derselbe an den Kläger übertragen. Mittels der vom Kläger behaupteten Zession ist das gesamte Recht des Käufers aus dem Vertrag auf die Kläger übergegangen. Das folgt aus der Natur des in Rede stehenden Geschäftes, welches sich in ein reines Forderungsgeschäft auflöst, das durch Übergabe von der einen und Zahlung von der andern Seite getilgt wird, also kein weiteres wechselseitiges Verhältnis herbeiführt. Das Eintreten des Zessionars in die Verbindlichkeit des Zedenten, bare Zahlung zu leisten, war nach den über die Zahlung geltenden rechtlichen Grundlagen zulässig, da diese auch durch einen Dritten gechehen, und der Gläubiger deren Annahme nicht verweigern kann, wenn er nicht ein besonderes Interesse hat, dass sie durch den Schuldner selbst geschehe. Mit der bewirkten Verkündung der Zession ist der Schuldner [hier der Verkäufer“] ausschliesslich dem Zessionar zur Leistung verpflichtet worden, und da die Abtretung des Rechts auch die Abtretung der Klage enthält, so folgt, dass der Zessionar wegen der verweigerten Übergabe auf Erfüllung oder auch auf Auflösung des Vertrags und Entschädigung gegen den Schuldner klagen kann—Zeufferta arķ. VIII, № 35 (tāpat XI, № 32.); „Es kann der Käufer seine auf Tradition der Sache gerichtete Forderung abtreten“ — Mühlenbruch, Die Lehre von der Zession der Forderungsrechte, 311. lpp., kāda zinātnieka uzskats sevišķi svarīgs tādēļ, ka tas iespaidojis CL. 3467. panta redakciju — sk. Нольде, происхождение части текста действующаго Свода Гражд. Узаконений губерний Прибалтийских).

Tāpat pārdevējs var cedēt no pirkuma līguma izrietošo prasījumu par pirkšanas summas samaksu (Kr. Sen. Civ. kas. dep. spried. 1891. g. № 66 Beka lietā). Šie atzinumi izriet no augšā uzstādītā vispārējā principa par prasījumu cesijas pielaižamību, ja arī tie izriet no divpusīgiem līgumiem (sk. vēl Дербург, Обязат. право, Sokolovska tulk.: „Допускается также цессия требований, истекающих из двусторонних договоров, но при этом остается в силе право должника — debitor cessus — исполнить только при наличности предшествующаго или одновременнаго исполнения контрагента“; Sintenis, Das praktische gem. Zivilrecht, II., 808. lpp.; „Auch von gegenseitigen Obligationen kann immer nur die Forderung jedes Kontrahenten zediert werden, während die Verpflichtung daraus ihm verbleibt, so z. B. kann beim Kauf der Käufer seine Forderung in Betreff der gekauften Sache ebensowohl einem Dritten zedieren, wie der Käufer seine Forderung des Preises“; tādā pat nozīmē: Puchta, Vorlesungen über das heutige römische Recht, II, 139. lpp; Windscheid - Kipp, Lehrb. des Pandentenrechts, 8. izd., II sēj., 335. lpp., piez. 10.).

Ja tas tā, ja prasītājs var cedēt savu prasījumu par pirkšanas summas samaksu un pircējs savu prasījumu par mantas nodošanu, tad nevar būt šaubu par to, ka pie nekustamas mantas pārdošanas pircējs var arī cedēt savu prasījumu par formāla līguma noslēgšanu (pie labprātīgas pārdošanas) un par izolē pārdotā īpašuma apstiprināšanu uz viņa vārda, jo abi šie prasījumi ir pilnīgi analogi prasījumam par mantas nodošanu pie kustamas mantas pārdošanas. Tādējādi jāatzīst, ka izolē iegūtās prasījuma tiesības nodošana (ši tiesība taisni pastāv prasījumā apstiprināt immobilu uz ieguvēju vārda) citai personai ir pilnīgi pielaižama (prezumējot, protams, arī šinī gadījumā pirkšanas summas samaksu no cedenta vai cesionāra, kā tas konkrētā lietā arī noticis). Neatļaut šo prasījumu cesiju nozīmētu rīkoties tieši pretim augšā minētajam uz likuma dibinātam principam, ka visi no līgumiem izrietošie prasījumi ir cedējami, izņemot 3469., 3470. pantos minētie, pie kuriem apspriežamie prasījumi, kā augšā aprādīts, nepieder. Nevar arī teikt, ka ar šo prasījumu cesiju uz jaunu kontrahentu pārietu visas līguma attiecības, jo ar pirkšanas summas samaksu un pirkuma objekta nodošanu šīs attiecības patiesībā ir izsmeltas un pēc tam kādas

abpusīgas attiecības vairs vispār nepastāv, kādēļ 3476. p. nav pārkāpts. Jāpiezīmē, ka šajā jautājumā pie tā paša atzinuma ir nācis arī jau Kriev. Senāta Civ. kas. dep. Savā 1904. g. spried. № 37 Brudnicka lietā Senāts izteicies: „если таким образом перехода права собственности к покупщику (имения с публичного торга) — до взноса им всей покупной цены и укрепления за ним купленного имения надлежащею властью нет, то о двух переходах права собственности..... не может быть речи: при переуступке покупщиком с публичного торга до укрепления за ним купленного имения, следовательно, до перехода к нему права собственности, своих прав третьему лицу и укрепления, затем, этого имения за этим последнии совершается не два, а один переход права собственности — от прежнего владельца (должника) к этому третьему лицу, и этот один переход и подлежит только оплате крепостною пошлиною“. Šajā spriedumā Kr. Senāts tā tad atzinis par pielaižamu pircēja izsolē iegūto prasījumu cesiju trešai personai, neprasot, lai nekustama manta būtu pārvesta uz trešo personu ar īpašu atsavināšanas līgumu pēc nekustamas mantas apstiprināšanas pirmajam ieguvējam zemes grāmatās. Šis spriedums gan tieši attiecas tikai uz Polijas gub., bet vēlākos spriedumos Senāts to attiecinājis arī uz Balt. gub. Tā Kr. Senāts savā 1909. g. spriedumā Kučinska lietā (minēts Bukovska Civillik. izdev. II sēj., 1425. lpp.), izejot no sava 1907. g. № 60. sprieduma, kas, saskaņā ar Kr. lik. kop. X sēj. 1. d. 1509. p., noliedzis iespēju cedēt izsolē iegūtos prasījumus, paskaidro: „Решение 1907 г. № 60 основано не на общих суждениях, а на истолковании специального правила ст. 1509. т. X ч. I Св. зак., вследствие чего могло бы иметь применение за пределами действия общеимперского права лишь при условии, если бы соответствующее правило находилось и в местных законах; указанным решением не исключена возможность распространения на Прибалтийский край решения 1904 г. № 37, так как Сенат в действительности отверг применимость этого последнего решения только в губерниях общеимперского права; соображения же, изложенные в решении 1904 г. № 37, с необходимостью предполагают допустимость в царстве польском переуступки купленного с торгов имения до его укрепления за покупателем; надо признать, что подобная переуступка допустима и в Прибалт. крае, так как в ч. III Св. местн. указ. не имеется запретительного правила, которое бы сколько нибудь соответствовало ст. 1509 т. X ч. I Св. зак., и так как при наличности ст. 3859, 3860, 2919, 3831 и 3833 ч. III, к автентическому истолкованию по общеимперскому праву обращаться нет достаточного основания“. Līdzīgs uzskats izteikts arī Kr. Senāta spried. Īra lietā no 1910. g. 17. maija (sk. Bukovski, II, 1425. lpp.). Ievērojot visu sacīto un atrodot arī no savas puses, ka nav nekāda pamata piemērot (ārpus Latgales) X sēj. 1. d. 1509. p., Senāta Apvienotā sapulce atzīst, ka prasījumu tiesības par izsolē pārdoto nekustamu īpašumu ir cedējamas, ja pirkšanas summu cedents vai cesionārs ir samaksājis, un kā šāda tālāk došana nerunā pretīm Latvijā (izņemot Latgali) pastāvošiem likumiem. No šā viedokļa akts, kuŗā izpaužas šī cesija (konkrētā gadījumā cedenta un cesionāra „paziņojums“ par notikušo cesiju) nav apliekams ar proporcionālo zīmognod. pēc rik. par zīmognod. 39. p. 1. pkta vai 43. p. 3. pkta, kuŗos ir runa par rīcību ar nekustamu mantu, bet gan pēc rik. par zīmognod. 44. p. 7. pkta (1928. g. red.), kas attiecas uz kustamu mantu; apspriežamā gadījumā ir runa taisni par obligātorisku tiesību (prasījumu) tālāk došanu, bet tiesības, kaut arī to priekšmets būtu nekustama manta, pieskaitāmas taisni pie kustamas mantas (CL. 537. p.).

Jautājums par to, vai ar izsolē iegūto prasījumu cesijas pielaišanu netiek aizskārtas fiska intereses, nevar iespaidot apspriežamā jautājuma izšķiršanu tiesā. Ja no fiskāla viedokļa šis institūts būtu atzīstams par nevēlamu, tad tas būtu atceļams likumsdošanas kārtībā. Šādu viedokli savā laikā ieņēmis arī Kr. Senāts, kas, apspriežot 1852. gadā

savā Apvienotā sapulcē šo jautājumu un atzīstot, ka izsolē iegūto tiesību tālāk došana nav vēlama, tomēr pats nav atradis par iespējamu izšķirt šajā nozīmē šo jautājumu, bet no-
lēmīs „упомянутый вопрос подвергнуть постановлению в законодательном порядке“, pateicoties kādam ierosinājumam arī tika izdots X. sēj. 1. d. 1509. pants. Šā jautājuma ierosināšana likumdošanas kārtībā, protams, nebūtu bijusi vajadzīga, ja tas būtu izšķirams jau uz pastāvošo likumu pamata. Beigās jāaizrāda, ka pat nostājoties uz pretēja viedokļa, tas ir, atzīstot, ka apspriežamā cesija nav pielaižama un ka īstenībā cesijas formā ir noslēgts atsavināšanas līgums, nevarētu nākt pie cita gala atzinuma. Jo arī tādā gadījumā atsavināšanas objekts būtu nevis nekustama manta, bet gan notiktu tiesību pārdošana (CL. 3833.), un tā tad arī tādā gadījumā līguma priekšmets būtu kustama manta un šis līgums tādēļ būtu apmaksājams ar zīmognodevu pēc 44. p. 7. pkta.

Aiz visiem aprādītiem iemesliem Senāta Apvienotā sapulce nolemj: atzīt, ka nosolitāja paziņojums tiesai par tiesības uz izsolē iegūto nekustamo mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu pēc rik. par zīmognod. 44. p. 7. pkta.

2. 1933. gada 11. maijā. Zvērināta advokāta palīga Valdemāra D. sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1932. g. 17. decembra lēmumu, ar kuŗu apstiprināts Rīgas apgabaltiesas nodaļu kopsapulces 1932. g. 14. janvāra lēmums, attiecībā uz viņa, D., lūguma noraidīšanu atjaunot apliecību svešu lietu vešanai. (L. № 10/33.).

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurora v. i. F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: zvēr. adv. pal. Valdemārs D. 1933. g. 12. janvārī iesniedzis Senātam sūdzību, kuŗā lūdz atcelt uzraudzības kārtībā Tiesu palātas kopsapulces 1932. g. 17. decembra lēmumu. Ar šo lēmumu Tiesu palātas kopsapulce apstiprinājusi Rīgas apgabaltiesas nodaļu kopsapulces 1932. g. 14. janvāra lēmumu, ar kuŗu D. lūgums par apliecības atjaunošanu svešu lietu vešanai Rīgas apgabaltiesas miertiesās, īres valdēs, to apellācijas instancē, kā arī apgabaltiesas pamatnodaļās, atraidīts aiz diskrecionāriem iemesliem, kas tiesas kopsapulcei nākuši zināmi tikai 1932. gada janvārī. No lietas redzams, ka D. ar Rīgas apgabaltiesas nodaļas 1929. g. 26. septembra lēmumu pielaists pie svešu lietu vešanas minētai apgabaltiesai padotās miertiesās un to apellācijas instancē, bet ar 1930. g. 30. oktobra lēmumu arī apgabaltiesas pamatnodaļās. Apliecība lietu vešanai izdota viņam arī uz 1931. gadu.

Skatot cauri šo lietu un izklausījusi virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod, ka D. sūdzība skatāma cauri uzraudzības kārtībā uz Tiesu iek. lik. 174. (250.) panta pamata, pie kam šajā gadījumā — ja otrās instances lēmums izrādītos par nepareizu — nebūtu arī šķēršļu piemērot šā panta 2. pktu, jo tas nerunātu pretim Civil- vai Kriminālprocesa likumu nosacījumiem par augstākas iestādes varas un tiesību robežām un par kārtību, kādā lēmumi un rikojumi atceļami. Tomēr pēc lietas apstākļiem otrās instances lēmums uzskatāms par pareizu, kādēļ D. sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Gan no Tiesu iek. lik. 335. (406⁵.) un 344. (406¹³.) p. izriet, ka privātdokāts, kuŗam tikusi izdota 338. (406⁷.) pantā paredzētā apliecība, var zaudēt tiesību būt par advokātu — izņemot 346. (406¹⁵.) pantā paredzēto gadījumu — tikai tad, ja tiktu konstatēts disciplinārkārtībā, ka viņš darbojies nepareizi vai peļami 344. (406¹³.), vai arī tad, ja ar krimināltiesas spriedumu būtu nodibināts, ka, pretēji viņa paskaidrojumiem, bijuši šķēršļi, kādi paredzēti Civilproc. nolik. 348. (246.) pantā (sk. arī Kr. Sen. Apvien. sap. spried. 1881. g. № 2). Sacītais tomēr attiecināms tikai uz to likumā paredzēto privātdokāta nepareizo darbību, kuŗa izpaudusies pie lūguma iesniegšanas par aplie-

cības izdošanu vai arī tad, kad viņš jau darbojies kā privātdavokāts, t. i. tajā laikā, kad tiesai, kā uzraudzības iestādei, jau radusies iespēja kontrolēt privātdavokāta darbību un, vajadzības gadījumā, spert likumā paredzētos soļus viņa sodīšanai disciplinār- vai kriminālkārtībā. Turpretim nav pamata piemērot 335. un 344. pantu noteikumus arī tad, ja pēc pirmās apliecības izdošanas atklātos kādi apstākļi, kuŗi tiesai, apliecību izdodot, nebija zināmi un kuŗi būtu iespaidojuši tiesas lēmumu par pirmās apliecības izdošanu, ja tie tiesai būtu bijuši zināmi. Šādā gadījumā tiesai piešķirama tiesība revidēt savu agrāko lēmumu, jo tam var būt spēks tikai tiktālu, cik izrādās par pareizām un izsmeļošām tiesas rīcībā bijušās ziņas par lūdzēja personību. Konkrētā gadījumā apgabaltiesa atraidījusi lūdzēja lūgumu par apliecības atjaunošanu taisni tādēļ, ka viņai nākuši zināmi neformāli (vai diskrecionāri) iemesli, kuŗi viņai nebija zināmi pie pirmās apliecības izdošanas. Saskaņā ar izteikto jāatzīst, ka apgabaltiesai bija tiesība tā rīkoties un ka tādēļ arī Tiesu palāta, apstiprinot pirmās instances lēmumu, nav likumu pārkāpusi.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Valdemāra D. sūdzību atstāt bez ievēribas.

3. 1933. gada 12. decembrī. Senāta virsprokurora 1932. g. 16. decembra priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu: vai krīzes laika atvilkums (Lik. kr. 1932. g. 8) ņemams no kontrabandas lietās izmaksājamām gratifikācijām, ja gratifikāciju izpelnījusē darbība notikusi pirms 1932. g. 1. janvāra, bet lēmums par gratifikācijas piešķiršanu stājies likumīgā spēkā pēc 1932. g. 1. janvāra. (L. № 6/33).

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojīs cauri lietu, Senāts atrod: saskaņā ar noteikumiem par krīzes laika atvilkumiem no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma u t. t. (Lik. kr. 1932. g. 8) 20% atvilkumi izdarāmi, starp citu, arī no muižnieku darbinieku gratifikācijām kontrabandas lietās (7. pants), pie kam instrukcijas pie minētiem noteikumiem 21. pantā (Lik. kr. 1932. g. 20) paredzēts, ka „no algām un papildatlīdzībām, kas pienākas līdz 1932. g. 1. janvārim, kaut arī tās izmaksā vēlāk, atvilkumi nav izdarāmi“. Šādu noteikumu piemērošana praksē ir radījusi šaubas tajā ziņā, vai 20% atvilkums no gratifikācijām ir izdarāms tajās kontrabandas lietās, kuŗās gratifikācijas piešķiršana un izsniegšana gan notikusi pēc 1932. g. 1. janvāra, bet pati kontrabanda atklāta pirms 1932. g. 1. janvāra. Muitas lik. 1164. p. paredz, ka soda naudas par kontrabandu, kā arī summas, kas ieņemtas no pārdotām kontrabandas precēm un pārvadāšanas līdzekļiem, atvelkot izdevumus sakarā ar attiecīgām kontrabandas lietām, sadalāmas zināmā kārtībā, starp citu, 35% izdalāmi kā gratifikācija starp kontrabandas uzrādītājiem un turētājiem. Gratifikācija sadalāma ar īpašu muižnieka kopsēdes lēmumu (Muit. lik. 1165. p.) starp atklājējiem un tiem muitas uzraudzības, robežapsardzības un citu resoru darbiniekiem, kas tieši piedalījušies kontrabandas aizturēšanā, pie kam, ja kontrabandas preču atklāšanā un aizturēšanā piedalījušās vairākas personas, muižnieka, sadalot gratifikācijām izsniedzamās summas, vispirms noteicītās daļas tām personām, kuŗām šī tiesība ir piešķirta ar likumu (piem., Muit. lik. 1166. p. paredzētā gratifikācija uzrādītājam), bet pārējo summu sadala atkarībā no tā, kādā mērā katrs dalībnieks piedalījies un sekmējis kontrabandas atklāšanu un preču aizturēšanu. Lēmumi par naudas sadalīšanu izpildāmi tādos apmēros, kādos tiešām ienākušas gratifikācijām atskaitāmās summas. Saskaņā ar Muit. lik. 1056. p. finanču ministrs var, ievēribu pelnošos gadījumos, atdot ar muitas iestāžu lēmumiem atņemtās preces un pārvietošanas līdzekļus, kā arī atlaist vai samazināt uzliktos sodus. Tādējādi, kontrabandas uzrādītājiem un tvērējiem rodas iespēja saņemt gratifikāciju tikai tad, kad nauda faktiski ienākusi un ar attiecīgu lēmumu (Muit. lik. 1165. p.) sadalīta resp. piešķirta. Pirms tam soda nauda var nemaz neienākt, sodu var

pārvērst arestā (Muit. lik. 1057. p.; Kriminālproc. lik. 1047. p. I piel., vispār. piezīme 1929. g. red.), un sodu finanču ministrs var atlaist. Tāpat arī summas par precēm un pārvadāšanas līdzekļiem var neienākt, ja finanču ministrs izlieto Muit. lik. 1056. p. paredzētās tiesības. Ja uzrādītāja vai tvērēja iespēju saņemt gratifikāciju atvasinātu no kaut kādas viņu tiesības, kas it kā būtu nodibinājusies jau pašā kontrabandas atklāšanas momentā, tad nebūtu saprotama likumdevēja pārāk vienaldzīgā izturēšanās pret šādas iegūtas tiesības annullēšanu ar vienkāršu administratīvu aktu pēc Muit. lik. 1056. p. Tādēļ no minēto likumu noteikumu satura jānāk pie atzinuma, ka pati tiesība uz konkrētas gratifikācijas saņemšanu rodas tikai ar gratifikācijas summu faktiski ienākšanu un piešķiršanu, un muitnīcas lēmums (Muit. lik. 1165. p.) likumā tvērējiem un uzrādītājiem vispār paredzēto tiesību konkretizē un pārvērš reālā prasījumā. Piegriežoties no minēto apsvērumu viedokļa 1932. g. noteikumu prasījumam par 20% atskaitīšanu no papildatlīdzībām, kas „pienākas“ pēc 1932. g. 1. janvāra, jāatzīst, ka muitnīcu darbinieku, kā kontrabandas uzrādītāju un tvērēju, tiesībai uz konkrēti izmaksājamu gratifikāciju, par kuŗu var teikt, ka tā viņam „pienākas“, nav tieša sakara ar kontrabandas atklāšanas momentu, tā viņiem rodas kā „papildatlīdzība“ 1932. g. likuma 7. panta un instrukcijas 21. panta nozīmē tikai ar muitnīcas lēmumu pēc Muit. lik. 1165. p. Katrā ziņā par šādu „papildatlīdzību“ minēto 1932. g. likuma un instrukcijas pantu nozīmē nav pamata pieņemt iedomātas (teorētiskas) gratifikāciju summas, kuŗas līdz faktiskai piešķiršanai ar muitnīcas lēmumu var mainīties. Teikto ievērojot, Senāts, izklausījis virsprokurora atzinumu, nolemj: atzīt, ka jautājums izšķirams apstipriņoši.

4. 1933. gada 12. decembrī. Senāta virsprokurora 1933. g. 1. marta iesniegums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu, vai piespiedu izpildkārtībā dotie mīertiesneša spriedumi — uzraksti ir apliekami ar Civīlproc. nolik. 305. pantā paredzēto kancelejas nodevu Ls 0,50 apmērā. (L. № 17/33.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: izejot no tā, ka Civīlproc. nolik. 238. pantā paredzētais izpildu uzraksts uz akta pilnīgi atvieto izpildu rakstu, tiek izteiktas domas, ka izdodot izpildu uzrakstu ir piemērojams Civīlproc. nolik. 305. p. noteikums par kancelejas nodevas ņemšanu. Jautājuma izšķiršanā par to, vai ņemama kancelejas nodeva Civīlproc. nolik. 305. p. kārtībā no uzrakstiem uz aktiem piespiedu izpildīšanas kārtībā, Civīlproc. nolik. 305. p. ir jāiztulko sakarā ar Civīlproc. nolik. 983.—984. p. un šo pantu redakciju agrākā, 1914. g. izdevumā (Civīlproc. nolik. 201. p.; 854. — 855. p. — 1914. g. red. izd.). Agrākā šo pantu redakcija paredzēja: 201. pants — nodevas ņemšanu „par labu kancelejai“, 854. pants — par „pārrakstīšanu“ (за переписку), bet 855. pants — īpašu nodevu 20 kapeiku apmērā par „zīmoga piespiešanu“. 1921. gadā šo pantu izdarītie grozījumi (Lik. kr. 1921. g. 72) nav grozījuši pantu saturu pēc būtības: viņi gan atmetuši vārdus „par labu kancelejai“ un „par pārrakstīšanu“, tāpat pilnīgi atmetuši īpašu nodevu par zīmoga piespiešanu, bet pēc būtības šie panti tāpat kā agrāk nosaka nodevu par kancelejas darbu. 1924. g. grozījumi (Lik. kr. 1924. g. 204) skaŗ tikai šo pantu likmes. Tādējādi no minēto pantu satura ir jāatzīst, ka, lai ņemtu kancelejas nodevu, pamatā ir vajadzīgs kancelejas darbs. Turpretim izpildu uzraksts uz akta piespiedu izpildīšanas kārtībā jāizdara pašam mīertiesnesim (Civīlproc. nolik. 236. p.), tāpat kā uzraksts uz akta par lūguma noraidīšanu (Civīlproc. nolik. 237. p.). Abi uzraksti principā ir sekas no vienas un tās pašas mīertiesneša procesuālas darbības lūguma caurskatīšanā, un ja Civīlproc. nolik. 237. pants noraidīšanas gadījumā pavēl atdot lūdzējam atpakaļ visas nodevas, neminot par kancelejas nodevas ieturēšanu, tad tas ir pastiprinājums tam viedoklim, ka kancelejas nodeva par tiesneša rezolūciju vispār

nav ņemama, neatkarīgi no tā, vai šī rezolūcija atbilstu Civilproc. nolik. 236. vai 237. p. saturam, jo abos gadījumos nav nekāda kancelejas darba, bet tiesneša darbs tiek atliedzināts uz vispārējā pamata. Tādēļ un ievērojot: a) ka nodevu noteikumi, kā speciālas normas, nav iztulkojami paplašiņoši, b) ka pats akts ar izpildu uzrakstu uz tā nav uzskatāms nedz par izpildrakstu civilprocesa nolikuma nozīmē, nedz vispār par papīru, kuru izgatavo kanceleja, jāatzīst, ka Civilproc. nolik. 305. p. paredzētā kancelejas nodeva Ls 0,50 apmērā no loksnes nav ņemama par Civilproc. nolik. 238. pantā paredzēto izpildu uzrakstu uz akta, kas taisīts rezolūcijas veidā uz paša akta Civilproc. nolik. 236. p. kārtībā.

Teikto ievērojot, Senāts, uzklausījis virsprokurora atzinumu, nolēmj: atzīt, ka jautājums izšķirams noraidoši.

1934.

1. 1934. gada 7. martā. Tiesu palātas prokurora 1934. g. 3. februāra iesniegums ar izziņas materiāliem par šķirējtiesas priekšsēdētāja Kārļa Šilinga rīcību Salimona Steinga lietā. (L. № 12/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors F. Zilbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: nopratināts kā apsūdzētais parakstu iznīcināšanā uz šķirējtiesas sprieduma Salimona Steinga prasības lietā pret apdrošināšanas un transporta akc. sab. „Daugava“, apdrošināšanas sabiedrību „Rīgas Unions“, „Baltijas savstarpējo apdrošināšanas biedrību“ un savstarpējo apdrošināšanas biedrību „Iewish Lloid“, apsūdzētais Salimons Steings lūdza izmeklēšanas tiesnesi izdarīt izmeklējumu par dokumenta — Baltijas savstarpējās apdrošināšanas biedrības polises izņemšanu no minētās šķirējtiesas akts par kaiti viņam, Steingam. Pēc Steinga norādījuma, šo polisi no minētās akts varot būt izņēmis šķirējtiesas priekšsēdētājs, kas vispār bijis noskaņots par labu viņa pretiniekiem, partejiski izturējies šajā lietā un taisījis arī netaisnu spriedumu.

Norakstu no Steinga nopratināšanas protokola izmeklēšanas tiesnesis Kriminālproc. lik. 353. p. kārtībā nosūtījis Rīgas apgabaltiesas prokuroram, kuŗa uzdevumā izdarīto izziņu Tiesu palātas prokurors iesniedza Senāta Apvienotai sapulcei Kriminālproc. lik. 1032. p. 2. d. kārtībā, atrodot, ka lietas apstākļos saskatāmi norādījumi uz Sodū lik. 12. un 147. p. pazīmēm un ka virziena došana Steinga ziņojumam nepiekrītot prokurātūrai.

Sakarā ar šo iesniegumu, Senāta Apvienotai sapulcei vispirms izšķirams jautājums, vai kriminālvajāšana pret šķirējtiesniešiem, kas Civīlproc. nolik. 1488.—1521. p. kārtībā taisījuši apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu, izdarot Sodū lik. 147. p. paredzēto noziegumu, uzsākama vispārējā vai Kriminālproc. lik. 1031. pantā paredzētā kārtībā.

Meklējot atbildi uz šo jautājumu Senāta Apvienotā sapulce, izklausot virsprokurora atzinumu, atrod: Sodū lik. 147. p. ievietots Sodū lik. IX nodaļā, kuŗā paredzēti noziedzīgi nodarījumi valsts, valsts autonomo uzņēmumu un pašvaldību dienestā. Šis pants nosaka: „tiesnesis vai dienestpersona, ko likums pilnvarojis izspriest civilās vai administratīvās tieslietas vai lietas par kriminālu vai disciplināru atbildību, vai uzlikt administratīvu sodu, vai šķirējtiesnesis, kas taisījuši apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu, sodāmi“ u. t. t. Šādā kārtā, likumdevējs pielīdzina šķirējtiesnesi kriminālatbildības ziņā citām 147. pantā minētām dienestpersonām, pielīdzina šķirējtiesneša darbību citu minētā pantā minēto dienestpersonu darbībai, kā tas redzams no 147. pantā ieņemamās vietas Sodū likuma sistēmā IX nodaļā.

Kas ir dienestpersona Sodū likumu nozīmē, to norāda Sodū lik. 43. p. 2. d., kuŗa par dienestpersonu uzskata katru personu, kuŗa izpilda valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienesta pienākumus vai šā dienesta pagaidu uzdevumu. Tā paša panta 3. d. norāda, kādas personas pielīdzināmas dienestpersonām. Starp tām nav minēti šķirējtiesneši, kuŗu darbība norisinās saskaņā ar Civīlproc. nolik. 1488. līdz 1521. p., no kā secināms, ka šķirējtiesneši nav uzskatāmi par dienestpersonām valsts,

pašvaldību vai valsts autonomo uzņēmumu dienestā. Paliek jautājums, vai šķirējtiesneši nav uzskatāmi par personām, kas izpilda valsts dienesta pagaidu uzdevumu kā tiesneši.

Civilprocesa nolik. noteikumi par šķirējtiesu ievietoti Civilproc. nolik. trešās grāmatas ceturtā sadaļā otrā nodaļā. Trešā grāmatā paredzēti izņēmumi no Civilprocesa vispārējās kārtības, un šās grāmatas ceturtā sadaļa runā par samierināšanās kārtību. Samierināšanās kārtībai likums pieskaita izlīgumus (1477.—1487. p.) un šķirējtiesu (1488.—1521. p.). Šķirējtiesa ir viens no samierināšanās veidiem, kur samierināšanās noteikumu saturu nosaka nevis paši lietas dalībnieki vai viņu likumīgie pārstāvji, kā pie izlīguma, bet viņu izvēlētie starpnieki-šķirējtiesneši, izmeklējot lietas apstākļus pēc būtības, noskaidrojot to ar lietas dalībnieku sniegtiem pierādījumiem un uz ievāktu materiālu pamata taisot spriedumu pēc savas sirdsapziņas (1505. p.), pie kam šis spriedums nav pārsūdzams apellācijas kārtībā (1514. p.), bet anulējams vienīgi sevišķi 1518.—1521. p. paredzētā kārtībā. Šķirējtiesas spriedums izpildāms uz vispārējiem pamatiem pēc izpildu raksta, kuŗu izdod miertiesnesis vai apgabaltiesa, pēc piekritības, saskaņā ar Civilproc. nolik. 1517. un 1515. p. Tā paša nolikuma 1496. p. arī nosaka, ka lietas iztiesāšana valsts tiesā apturama, tiklīdz uzrādīts šķirējtiesas līgums. Tādējādi Civilprocesā paredzētās šķirējtiesas darbība un spriedumi, pēc to nozīmes un efekta, pilnīgi līdzinās valsts tiesas darbībai un spriedumiem, atvieto tos likumā paredzētā kārtībā, un šķirējtiesneši izpilda katrā konkrētā lietā tiesneša uzdevumus miertiesu un vispārējo tiesu darbību laukā. Tādēļ Sodu lik. 147. p. nosacījumus, kas kriminālatbildības ziņā pielīdzina šķirējtiesnesi valsts tiesnesim, pilnīgi attaisno Civilproc. nolik. 1488.—1521. p. noteikumi par šķirējtiesas darbības saturu, apjomu un nozīmi.

Kriminālproc. lik. III grāmatas pirmā sadaļā paredzēti izņēmumi no Kriminālprocesa vispārējās kārtības dienesta noziedzīgo nodarījumu vajāšanā, un šās izņēmuma kārtības piemērošanas pamatu noteic tas apstāklis, ka vainīgais pastrādājis tieši dienesta noziedzīgu nodarījumu, bet nevis tas, ka vainīgais, pastrādājot noziedzīgu nodarījumu, atradies valsts, pašvaldības vai valsts autonomā uzņēmuma dienestā. Saskaņā ar Sodu lik. 43. p. 2. d. līdz ar dienestā stāvošām personām un vienīgi ar tām par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem atbild arī tās personas, kuŗas izpilda dienesta pagaidu uzdevumus, nestāvot dienestā, vai tajā amatā, kuŗā stāvošai personai, normāli, piekrīt šādu pienākumu pildīšana. Ja Kriminālproc. lik. III grāmatas I sadaļas izņēmuma noteikumu piemērošanu nosaka darbības dienesta raksturs, bet nevis vainīgās personas dienesta stāvoklis, tad jāatzīst, ka šis dienesta stāvoklis nosaka tikai, saskaņā ar Kriminālproc. lik. 1028.—1031. p., tos varas organus, kuŗiem piekrīt kriminālvajāšanas ierosināšana, nodošana tiesai, lietas iztiesāšana. Tādēļ nav uzskatāms par izsmeljošu Kriminālproc. lik. 1031. p. minētais tiesu resora amatpersonu saraksts, pret kuŗām uzsāk kriminālvajāšanu Senāta Apvienotā sapulce par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem, un 1031. p. kārtība piemērojama arī gadījumos, kad šķirējtiesnesis pastrādājis Sodu lik. 147. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu, izpildot savus šķirējtiesneša pienākumus, kā pagaidu uzdevumu tiesneša darbības laukā.

Varētu rasties jautājums, vai Sodu lik. 43. p. 2. d. termins: „šā dienesta pagaidu uzdevumu“ — nebūtu saprotams tādā nozīmē, ka ar valsts, pašvaldības vai valsts autonoma uzņēmuma attiecīgās varas organa rīkojumu šo iestāžu dienestā nestāvošai personai būtu uzdots izpildīt uz laiku kādu minēto iestāžu kompetencē ietilpstošu darbību, kas tad arī būtu uzskatāma par dienesta pagaidu uzdevumu, un ja šādu rīkojumu nebūtu, tad nevarētu būt arī runas par dienesta pagaidu uzdevuma pildīšanu.

Šāds izejas punkts minētā jautājuma atrisināšanai liktos nepareizs, jo darbības dienesta raksturu nosaka nevis valsts varas organa rīkojums, bet likums, kuŗš pielaiž tādu darbību. Arī Sodu lik. 147. pants runā par personām, kuŗas likums, bet nevis kādas varas organs pilnvarojis izspriest lietas, protams, ievērojot zināmus noteikumus viņu darbības sākumam un kārtībai.

Civilproc. nolik. 1488.—1521. p. pilnvaro starpniekus-šķirējtiesnešus, ievērojot Civilproc. nolik. noteikumus viņu darbības sākšanai, izspriest civilstrīdu lietas līdzīgi valsts tiesām, pie kam šķirējtiesas darbības sākums pat aptur lietas gaitu valsts tiesā (1496. p.). Aprādītie apsvērumi attaisno atzinumu, ka nestāvot valsts, pašvaldības vai valsts autonoma uzņēmuma dienestā, bet stājoties pie sprieduma taisīšanas civilstrīda lietā, saskaņā ar Civilproc. nolik. 1488.—1521. p. nosacījumiem, šķirējtiesneši izpilda katrā konkrētā gadījumā, pagaidām, tiesneša dienesta uzdevumu tajā nozīmē, kādā par dienesta pagaidu uzdevumiem runā Sodū lik. 43. p. 2. d., bet taisot apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu pie šā uzdevuma izpildīšanas, izdara Sodū lik. 147. p. paredzēto dienesta noziegumu kā tiesneši, kādēļ arī kriminālvajāšana pret viņiem ierosināma tajā kārtībā, kāda noteikta kriminālvajāšanas ierosināšanai par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem un paredzēta Kriminālproc. lik. III grāmatas I sadaļā 1021. un turpm. pantos.

Lūkojot cauri Senāta Apvienotai sapulcei iesniegto prokuratūras jau izdarīto izziņu par Steinga sūdzībā minētiem apstākļiem, jākonstatē, ka tajā trūkst jebkādu norādījumu uz faktiem, kas pastiprinātu Steinga apgalvojumus. No izziņas materiāliem redzams tieši pretējais: proti, ka Steinga sūdzībā minētā polise nemaz nav tikusi iesniegta šķirējtiesai, un ka šķirējtiesas darbība noritējusi objektīvi, viņas protokoli vesti kārtīgi, no lietas dalībniekiem atzīti par pareiziem, kas redzams, starp citu, no paša Steinga pilnvarnieka zv. adv. Šmita izziņā dotiem paskaidrojumiem. Neatrodot lietā nekādus norādījumus uz kautkāda noziedzīga nodarījuma pazīmēm šķirējtiesneša rīcībā, Senāts, vadoties no Kriminālproc. lik. 1031. p., nolēmj: Salimona Steinga sūdzību atstāt bez sekām un izziņu izbeigt.

2. 1934. gada 25. aprīlī. Senāta Administratīvā departamenta 1931. g. 18. aprīļa ziņojums jautājuma izšķiršanai: kādā laikā iesniedzams lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu, ja spriedums galīgā veidā nav izgatavots Civilproc. nolik. 713. p. paredzētā laikā. (L. № 1/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors R. Alksnis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojot cauri lietu, Senāts atrod: jautājumu izšķirot, kad iesniedzams lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu, ir jāapsveŗ divi gadījumi: 1) kad spriedums nav gan izgatavots Civilproc. nolik. 806. (704.), 818. (713.) p. paredzētā laikā, bet tos izgatavo apellācijas vai kasācijas termiņa tecējuma laikā, un 2) kad spriedumu galīgā veidā izgatavo jau pēc pārsūdzības termiņa notecējuma.

Kas attiecas uz pirmo gadījumu, tad līdzšinējā tiesu prakse izšķirusi tā, kā, ja spriedumu izgatavo pārsūdzības termiņa tecējuma laikā, tad lūgums par termiņa atjaunošanu iesniedzams divu nedēļu laikā, skaitot no pārsūdzības termiņa izbeigšanās dienas. Šāda prakse ir atzīstama par pamatotu. Tā vispirms noteikti konstatē, kad lūgums iesniedzams, kādēļ partiem nevar rasties šaubas par to, kas un kad viņiem darāms. Otrkārt tā ir pareiza arī tajā ziņā, ka, pirms pārsūdzības termiņš nav notecējis, var pacelties vienīgi jautājums par apellācijas, vai kasācijas termiņa pagarināšanu, bet šie termiņi, saskaņā ar Civilproc. nolik. 956. (833.) p., nav pagarināmi, bet tikai atjaunojami. Varētu rasties šaubas, vai parts, kas ieradies Civilproc. nolik. 806. (704.), 818. (713.) p. paredzētā laikā tiesā, lai izlasītu spriedumu galīgā veidā un nav to varējis izdarīt sprieduma neizgatavošanas dēļ, būtu vēl spiests tālāk sekot sprieduma izgatavošanas gaitai. Bet pārsūdzības termiņa tecēšana ir noteikta ar likumu un ja parts ir nodomājis panākt pārsūdzības termiņa atjaunošanu aiz tā iemesla, ka sprieduma neizgatavošana noteiktā laikā atņēma viņam iespēju iesniegt pārsūdzību termiņā, tad vismaz pārsūdzības termiņa notecēšanas momentā partam ir gan pienākums noskaidrot stāvokli lietā un konstatēt, vai pārsūdzību ir iespējams sastādīt un vai ir iespējams panākt pārsūdzības termiņa atjaunošanu no-

kavētai pārsūdzībai, jo procesa vispārēja izpratne spiež uzskatīt partu kā aktīvi darbojušos pusi lietā līdz pat pārsūdzības termiņa notecēšanai, pretējais uzskats, t. i. tiesību atzīšana partam brīvi pēc sava ieskata noteikt dienu, kad viņš vēlas iepazīties ar spriedumu galīgā veidā, ja viņam likumīgā termiņā tāds nav ticis izgatavots, novestu pie nopietniem sarežģījumiem spriedumā noteiktās partu attiecībās, un šo attiecību brīvi iespējama kustināšana pēc ilgāka laika uz pēkšņi iesniegtas pārsūdzības pamata runātu pretīm procesa pamatnoteikumiem par tiesas sprieduma spēku un stabilitāti.

Ievērojot sacīto, lūgums par termiņa atjaunošanu, ja spriedumu galīgā veidā izgatavo apellācijas vai kasācijas termiņa tecējuma laikā, būtu iesniedzams saskaņā ar Civīlproc. nolik. 892. (779.) p. 2 nedēļu laikā no tās dienas, kad pasludināts tiesas lēmums, ar kuŗu atzīts, ka termiņš apellācijas sūdzības iesniegšanai palaists gaŗām, vai, kā to paskaidrojis Senāts vairākos spriedumos (1901 — № 68., 1907 — № 59.; 1929 — № 1348., № 685.), no apellācijas vai kasācijas termiņa notecēšanas dienas, kad par šo termiņa notecējumu nevar būt šaubas.

Attiecībā uz otru gadījumu, kad spriedums galīgā veidā izgatavots jau pēc apellācijas vai kasācijas termiņa notecēšanas dienas, — lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu iesniedzams arī tajā pašā likumā 892. (779.) p. norādītā laikā.

Tas izriet vispirms no tā, ka cita likuma nav un ka tiesai, kā arī prāvniekiem vienmēr jāturas pie noteikta likuma (Civīlproc. nolik. 11. un 12. p.).

Lietas gaita ir šāda:

Kad Civīlproc. nolik. 859. un 860. p. norādītais apellācijas vai kasācijas termiņš ir notecējis un par šo termiņa notecējumu nevar būt šaubas, — tad, — saprotams, nekāds tiesas lēmums par apellācijas vai kasācijas termiņa palaišanu nav vajadzīgs, kā to arī pareizi paskaidrojis Kriev. (1901. g. № 68; 1891. g. № 38.) un Latvijas Senāts (1929. g. № 1368. — Herberga lietā).

Tādēļ, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 892. (779.) p., lūgums par apellācijas vai kasācijas tiesības atjaunošanu iesniedzams 2 nedēļu laikā no tās dienas, kad notecējis apellācijas vai kasācijas sūdzības termiņš.

Šis termiņš likumā skaidri norādīts un tādēļ prāvniekiem arī noteikti skaidrs un viņiem jāievēro.

Šādam lūgumam ienākot priekšsēdētājs vispirms pieprasa noteiktas ziņas no kancelejas vai tiesas locekļa un liek priekšā isākā laikā izgatavot spriedumu galīgā veidā un tikai pēc tam, kad spriedums galīgā veidā izgatavots, noteic sēdes dienu lūguma par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu caurskatišanai, uzaicinot šajā sēdē abus prāvniekus.

Tiesa norādītā sēdē, par kuŗu paziņots prāvniekiem, izšķir jautājumu par termiņa atjaunošanu saskaņā ar Civīlproc. nolik. 894. (781.) p., bet, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 895. (782.) p., jaunais termiņš apellācijas vai kasācijas iesniegšanai skaitāms no tās pašas dienas, kad pašā sēdē pasludināts tiesas lēmums par apellācijas tiesības atjaunošanu, pie kam, saprotams, nekāds sevišķs paziņojums prāvniekiem par atjaunoto termiņu nav vajadzīgs, jo prāvnieki uzaicināti pašā sēdē.

Kaut gan saskaņā ar Kriev. un Latvijas Senāta spriedumiem (sk. 1901. g. № 68 un 1932. g. № 1590) tikai pēc sprieduma galīgā formā izgatavošanas, t. i. pēc pārsūdzības šķēršļu novēršanas dienas var skaitīt termiņu lūgumam par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu, — tomēr tāds atzinums atzīstams par maldīgu, jo tas ir pamatots uz 2 dažādu termiņu samaisīšanu: 1) termiņa par pašas apellācijas vai kasācijas sūdzības iesniegšanu, un 2) termiņa lūgumam par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu.

Pirmais termiņš (par pašas apellācijas vai kasācijas sūdzības iesniegšanu) tiešām atkarājas no sprieduma galīgā formā izgatavošanas; te termiņa tecējuma sākums atkarājas no pārsūdzības šķēršļu novēršanas dienas, jo, iekams sprieduma motīvi nav izgata-

voti, — nedz apellācijas nedz kasācijas sūdzības nevar būt iesniegtas un tādēļ arī šis termiņš nevar sākt tecēt iekams spriedums nav izgatavots galīgā formā.

Attiecībā uz otru termiņu turpretim jāaizrāda, ka lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu nemaz neatkarājas no sprieduma izgatavošanas dienas galīgā veidā, jo šis lūgums tikai aizrāda uz šķēršļu novēršanas nepieciešamību, t. i. uz to apstākli, ka likumiskais termiņš sprieduma galīgā veidā izgatavošanai nav ievērots, un aizrāda priekšsēdētājam, ka viņam vispirms uzraudzības kārtībā (Tiesu iek. lik. 175. [251.] p.) jāspēž zināmi soļi, lai novērstu šķērslī. Šis lūgums, kā jau augšā aizrādīts, jāiesniedz saskaņā ar likumu (Civilproc. nolik. 892. [779.] p.) 2 nedēļu laikā no apellācijas vai kasācijas termiņa notecēšanas dienas un šā termiņa ievērošanai nav netikai nekādi šķēršļi, bet turpretim tas palīdz priekšsēdētājam uzraudzīt par nokavētā sprieduma izgatavošanu galīgā formā un dod viņam iemeslu un pamatu spert nepieciešamus soļus likuma pārkāpuma novēršanai.

Aiz aprādītiem apsvērumiem, noklausījies virsprokurora atzinumu, Senāts nolēm j: atzīt, ka lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu iesniedzams ne vēlāk kā divu nedēļu laikā, skaitot no apellācijas vai kasācijas termiņa notecējuma dienas.

3. 1934. gada 25. aprīlī. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1933. g. 18. decembra ziņojums izšķirt jautājumu par to, kādā kārtībā konstatējama to apstākļu esamība, kuŗi pēc Civilproc. nolik. 908. panta 1. pkta dod prāvniekiem tiesību lūgt spriedumu lūkot cauri no jauna. (L. № 9/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojīs cauri lietu, Senāts atrod: Civilprocesa nolikuma 908. panta 1. pkts skan: „Lūgumi par spriedumu jaunu caurlūkošanu pielaižami: 1) „kad atklāti jauni apstākļi, vai arī kad aktos, uz kuŗiem spriedums pamatots, ir uzīets viltojums“, pie kam, saskaņā ar to pašu likumu 911. pantu, likums prasa, lai viltojuma gadījumā šis viltojums būtu atzīts krimināltiesas spriedumā, kas stājies likumīgā spēkā. Tā tad viltojumam, kas arī attiecībā uz jau taisītu civiltiesas spriedumu atzīstams par jaunu apstākli, jābūt neapšaubāmam. No tā izriet, ka arī atklātiem jauniem apstākļiem, par kuŗiem runā minētais 908. panta 1. pkts, lai tie pielaiestu sprieduma jaunu caurlūkošanu, — jābūt neapšaubāmiem.

Tas pierāda, ka šiem atklātiem jauniem apstākļiem, lai tie varētu dot Senātam pamatu pielaiest agrākā sprieduma jaunu caurlūkošanu, jābūt izteiktiem tādā objektīvā formā, kuŗa dotu Senātam iespēju pārlicināties par to neapšaubāmo esamību un objektivitāti. No tā izriet, ka par šo atklāto jauno apstākļu patieso esamību, to ārējo izteiksmi un objektivitāti Senātam būtu dodama iespēja pārlicināties, ka šie jaunatklātie apstākļi tiešām pilnīgi apgāž un paralizē agrāko civiltiesas spriedumu, kas ar šiem jaunatklātiem apstākļiem savā laikā nav rēķināties un arī rēķināties nevarēja. Tā tad vispirms šie jaunatklātie apstākļi krasi un skaidri jāatšķir no jauniem pierādījumiem, jo par pierādījumiem (instrumenta, Beweismittel, preuves, доказательства) sauc tos paņēmienu un līdzekļus, ko prāvnieki izlieto tiesas pārlicināšanai un kuŗi vispirms pārbaudāmi.

Tādus faktiskus apstākļus, kas pēc puses apgalvojuma parādījušies uz ārieni zināmā laikā, zināmā vietā un attiecas uz konkrēto lietu, un kuŗu istā esamība pusei jāpierāda tiesas priekšā, nekādā ziņā nevar samaisīt ar augšā minētiem Civilprocesa nolikuma 908. pantā minētiem jauniem apstākļiem, kuŗu esamībai Senātam jābūt neapšaubāmai, jo tikai uz šās neapšaubāmās esamības pamata Senātam jāizšķir svarīgais jautājums: vai agrākais spriedums jāatceļ, vai jāuztur spēkā.

Pierādījumi prasa no tiesas un prāvniekiem zināmu darbību, kas vērsta uz viņu apgalvojumu un paskaidrojumu patiesīguma apliecināšanu (Beweisführung) pienācīgas kompetentas tiesas priekšā (Beweisaufnahme).

Jaunatklātie apstākļi, par kuriem runā Civīlprocesa nolikuma 908. pants, turpretim, tāda patiesīguma apliecināšanu (Beweisführung) neprasa. Senāts un pēc sprieduma atcelšanas otrās instances tiesa pieņem tos par neapšaubāmi esošiem, kaut gan izņēmuma veidā pretējai pusei ir tiesība atspēkot un apgāzt šo jaunatklāto apstākļu nozīmi.

Ja nu prāvnieks griežas pie Senāta ar lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu atklātu jaunu apstākļu dēļ, — viņam visādā ziņā šie jaunatklātie apstākļi jāstāda Senātam priekšā tādā objektīvā formā, kuŗa dotu Senātam iespēju bez kādas pārbaudīšanas par šo jauno apstākļu esamību, — izšķirt svarīgo jautājumu par sprieduma atcelšanu vai uzturēšanu spēkā, bet atcelt spriedumu, kad jautājums par pašu jaunatklāto apstākļu esamību vēl nav izšķirts un šī esamība vai neesamība zināmā veidā pārbaudāma ar zināmiem pierādījumiem, nekādā ziņā nav pielaižams. Visi augšā minētie apsvērumi pastiprinājas ar Krievijas valsts kancelejas izdotiem paskaidrojumiem pie Tiesu nolikuma I sējuma, proti, pie Civīlprocesa nolikuma 794. (tagad — 908.) panta.

Paskaidrojumi sevišķi uzsver šādas pamatdomas: lietā taisītā sprieduma atcelšanai vienmēr esot jāiet priekšā lietas pārspriešanai. Sprieduma atcelšana aiz jaunatklātiem apstākļiem varot notikt ne citādi kā tikai tajā pašā kārtībā, kādā notiek sprieduma atcelšana aiz likuma vai procesa formu pārkāpšanas. Ja nu šie pēdējie gadījumi — ievērojot tiesas sprieduma nesatricināmības (твердость) principu — sprieduma atcelšana, ir nodota Senāta kasācijas departamentam, tad neesot racionāla pamata atkāpties no aprādītā pamatprincipa. Apstākļu novērtēšana, kuŗi noder par iemeslu kautkuŗa (galīga) sprieduma atcelšanai, prasot tās pašas juridiskās zināšanas un uzmanību un varot būt nodota tikai augstākai valsts tiesas varai, kuŗa tikšot apvienota Senāta kasācijas departamentos. Pakārtojot lūgumus par lietu pārspriešanu vispārējai kasācijas kārtībai, neesot bijis vajadzīgs paredzēt kautkā dus sevišķus noteikumus šajā jautājumā (по сему предмету), bet tie nedaudzie izņēmumi no vispārējās kārtības, kuŗi cēlušies ar lūgumu īpašību lietas pārspriešanas dēļ, esot ievietoti nodalījumā par spriedumu atcelšanu vispār.

Tādējādi nav šaubu, ka lietas pārspriešana jaunatklātu apstākļu dēļ var notikt vienīgi tikai sprieduma kasācijas kārtības robežās. Tas nozīmē, ka Senātam, izspriežot līdzīgas lietas, jāaprobežojas vienīgi jautājuma caurskatīšanā par 908. un 922. pantā paredzēto priekšnoteikumu (iemeslu) esamību konkrētā gadījumā, bet nekad Senātam pašam nebūtu jāpārbauda pierādījumi par pašu apstākļu esamību, jo šajā nolūkā Senātam būtu jāizdara tāda darbība, kas ietu pāri kasācijas kārtības robežām.

Tāpēc Senātam visādā ziņā jādod iespēja no priekšā stādītiem dokumentiem, kuŗos jaunatklātie apstākļi tikuši izteikti, pārliecināties, vai tie attaisno lūdzēja atsaukšanos uz tiem, tāpat kā Senātam kasācijas kārtībā jākontrolē, vai otrā instance patiesi sagrozījusi dokumentus.

Tā tad, lūgums par lietas pārspriešanu jaunatklāto apstākļu dēļ, pēc idejas un juridiskās konstrukcijas, jāapspiež no tā viedokļa, it kā tie jaunie apstākļi faktiski eksistējuši jau taisot atceļamo spriedumu, bet, sakarā ar Civīlprocesā pieņemto dispozīvitātes principu, nav tikuši un nav varējuši, ex officio, tikt ņemti vērā. Šajā ziņā taisni sprieduma atcelšanas vajadzībā jāierauga tās pazīmes, kas īpašīgas un raksturīgas spēkā nākušo spriedumu atcelšanas kārtībai, sakarā ar lūgumu par sprieduma kasāciju, vai ar lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu (skat. 912. pantu), un proti, izejot no tā, ka spriedums ir atceļams vai nu tāpēc, ka faktiski tajā laikā jau eksistējušie apstākļi tika aprādīti un pierādījumi tiem uzdoti, bet no tiesas nav tikuši ievēroti, vai tāpēc, ka tādi apstākļi, aiz parta nezināšanas, nav varējuši tikt otrā instancē aprādīti, un tāpēc

arī pierādījumi par tiem nav varējuši tikt uzdoti. Abos gadījumos tad otrās instances spriedums izrādītos par atceļamu kā, nesaskanošs ar lietas apstākļiem, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai jau sprieduma laikā šādi faktiski jau eksistējušie apstākļi bija zināmi pašam partam un tāpēc varējuši tikt aizrādīti tiesai, uzdodot attiecīgos pierādījumus, vai arī nav bijuši tajā laikā vēl zināmi partam un tāpēc nav tikuši no viņa aizrādīti tiesai.

Atcelšanas kārtība ir vienāda abos gadījumos, un abi gadījumi ietilpināmi kasācijas šā jēdziena plašākā izpratnē, no kādas plašākas izpratnes taisni iziet Civilprocesa nolikums (skat. minēto Paskaidrojumu XXIX pantu un 355., 369., 370. lapp. pie 792. un 794. p., kā arī 1892. g. 29. septembra Pamatnoteikumu 74. pantu un uz tiem pamatoto 792. pantu).

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, izklausījis virsprokurora atzinumu, nolēmj: atzīt, ka lūdzējam, kas griežas Senātā Civilproc. nolik. 908. p. 1. pk. kārtībā, jaunatklātie apstākļi jāstāda Senātam priekšā tādā objektīvā formā, kuŗai nav vajadzīgs kautkāds iepriekšējs pārbaudījums, un kuŗa padara šos apstākļus par ticamiem.

4. 1934. gada 25. aprīlī. Tiesu palātas priekšsēdētāja 1934. g. 24. marta iesniegums, sakarā ar Tiesu palātas 1934. g. 28. februāra lēmumu, pārnest Rīgas pilsētas 1. iec. miertiesneša krimināllietu № 224 un Rīgas pilsētas 9. iecirkņa izmeklēšanas tiesneša lietu № 19, par Šimani Golcmani, uz citas tiesas apgabalu. (L. № 20/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojīs cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Kriminālprocesa likumu 253. pants nosaka, ka katrs noziedzīgs nodarījums, izņemot likumā tieši norādītos gadījumus, izmeklējams tajā vietā, kur tas izdarīts, un iztiesājams tajā tiesā, kuŗas pārziņas robežās šī vieta atrodas. Šim procesuālā likuma pamatnoteikumam ir dziļš juridisks pamatojums, kuŗa būtība pastāv iekš tā, ka katra lieta izmeklējama un iztiesājama tur, kur norisinājusies noziedzīgā darbība un kur tādejādi tiesu iestādēm vislabāki noskaidrot attiecīgās lietas izmeklēšanas un iztiesāšanas stādījās visus notikuma apstākļus, labāki sekot notikuma gaitai un kur parasti ērtāk un izdevīgāk arī aicināt pie izmeklēšanas un tiesas nopratināšanai vajadzīgas personas, kā arī puses. Uz šiem pamatiem norāda arī turpmākie Kriminālproc. lik. 254.—260. p. Krimināllietu izmeklēšanas un iztiesāšanas pārņemšana no vienas apgabaltiesas rajona otrā pēc likuma pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, kuŗi norādīti Kriminālproc. lik. 281.—283. p. Pēc 282. p., Tiesu palāta atļauj pārnest lietu no vienas apgabaltiesas uz otru, kad kādas apgabaltiesas apgabalā izdarītā noziedzīgā nodarījuma lietā lielākā daļa apsūdzēto un liecinieku dzīvo otras tiesas apgabalā, vai kad noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vietas tāluma dēļ no attiecīgas tiesas lietu ērtāki iztiesāt tuvākā tiesā. Bez tam, 283. pants nosaka, ka Senāta Apvienotai sapulcei uz tieslietu ministra priekšlikumu, vai arī pēc paša Senāta ieskata ir tiesība pārnest lietas no vienas apgabaltiesas otrā tādos gadījumos, kad pārņemšana vajadzīga, lai aizsargātu sprieduma bezpartejību vai sabiedrisko mieru un kārtību. No šā pēdējā panta noteikumiem izriet, ka tajā aprādītiem gadījumiem ir sevišķs izņēmuma raksturs: apstākļiem, kas radījuši lietas pārņemšanas vajadzību, jābūt svarīgiem un attiecīgi motivētiem lēmumā par lietas pārņemšanu. No sacītā savukārt izriet, ka arī Senātam padoto iestāžu ziņojumos par lietas pārņemšanas vajadzību no vienas apgabaltiesas apgabala otrā jāmin konkrēti motivēti norādījumi, no kuŗiem loģiski secināms, ka lietas pārņemšana ir nepieciešama, lai aizsargātu tiesas sprieduma bezpartejību, sabiedrisko kārtību vai mieru.

Uz šādiem apstākļiem nav norādījumu Tiesu palātas iesniegumā. Tas apstākļis, ka divās apsūdzības lietās pret kādu Šimani Golcmani pēc 1903. g. Sodu lik. 532. p. 3. pk. un 1933. g. Sodu lik. 182. p. kā cietušais figurē Rīgas apgabaltiesas rajona

izmeklēšanas tiesnesis (Raue), pats par sevi nav uzskatāms par tādu, kas, saskaņā ar Kriminālproc. lik. 283. p. noteikumiem, būtu atzīstams par pamatu pārnest šo lietu iztiesāšanu uz citas tiesas apgabalu. Vienīgi no tā fakta, ka ar noziedzīgu rīcību cietis kāds no Rīgas apgabaltiesas uzraudzībai padotiem izmeklēšanas tiesnešiem, nav loģiska secinājuma, ka lietas izmeklēšana un iztiesāšana Rīgas apgabaltiesā vai viņas rajonā atrodošā miertiesā varētu jebkādā ziņā traucēt sabiedrisko mieru vai kārtību, vai ka šāds apstāklis varētu vispār atsaukties uz tiesas sprieduma bezpartejību. Iesniegumā nav motivēta pamatojuma ieskatam, ka Rīgas apgabaltiesas rajonā nodarbinātā izmeklēšanas tiesneša kā cietušā attiecības pret notikuma gaitu, apsūdzētā personu vai citām personām, kuŗas figurētu lietā, varētu tikt no Rīgas apgabaltiesas vai arī viņas rajona miertiesneša apspriestas un novērtētas pēc citām pazīmēm nekā, piem., Latgales, Jelgavas vai Liepājas apgabaltiesām no šīm tiesām padotām miertiesām, t. i. ka šādas attiecības varētu tikt jebkādā ziņā novērtētas partejiski.

Tādā lietas stāvoklī Senāts neatrod Kriminālproc. lik. 283. p. paredzēto iemeslu Tiesu palātas iesniegumā minēto krimināllietu pārņemšanai no Rīgas apgabaltiesas rajona uz citu tiesas rajonu, kādēļ iesniegums atstājams bez sekām.

Pamatojoties uz Tiesu iek. lik. 60. p., Senāts nolēmj: Tiesu palātas iesniegumu atstāt bez sekām.

5. 1934. gada 25. aprīlī. Senāta Administratīvā departamenta 1934. g. 13. aprīļa iesniegums izšķirt jautājumu par to: 1) vai disciplinārsodu likuma (Lik. kr. 1930. g. 140) otrā nodaļā aprādītie disciplinārpārkāpumi minēti pilnīgi jeb ne, un 2) ja tie nav minēti pilnīgi, vai piederība pie neregistrētas organizācijas pati par sevi var noderēt par iemeslu sodīt disciplinārā kārtā valsts vai pašvaldības dienestā stāvošu personu. (L. № 22/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors F. Zilbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Meklējot atbildi uz uzstādītiem jautājumiem, Senāta Apvienotā sapulce, uzklauot virsprokurora atzinumu, atrod:

Līdz disciplinārsodu likuma spēkā nākšanai sodi par disciplinārnodarijumiem dienesta personām bij uzliedkami pēc noteikumu par civildienestu (Lik. kr. 1927. g. 172) 45. panta. Šie noteikumi (45. p.) neminēja gadījumus, kas uzskatāmi par dienesta nepienācīgu izpildīšanu vai par piedauzīgu izturēšanos atklātībā ārpus dienesta pienākumu izpildīšanas, bet 45. pants tikai nosacīja, ka darbinieks, kas pienācīgi neizpilda dienesta pienākumus vai piedauzīgi izturējies atklātībā, sodāms, neatkarīgi no vispārējo Sodu likumu nosacījumiem, disciplinārā ceļā.

Līdz ar disciplinārsodu likuma ieviešanu, stājas spēkā arī šā likuma II daļas 2. pants, kas nosaka: „ciktāl civildienesta noteikumi (Lik. kr. 1927. g. 172) nesaskan ar šo disciplinārlikumu, tie uzskatāmi par atceltiem“. Disciplinārsodu likuma I d. 2. nodaļā no 10.—27. p. minētas tās darbības, kuŗas disciplinārsodu likums apzīmē par sodāmām, atrodot tajās nepienācīgu dienesta pienākumu pildīšanu, par kuŗu tikai vispārējos izteicienos runāja noteikumu par civildienestu 45. p. 1. d. Par tādu dienestpersonas rīcību ārpus dienesta pienākumiem, kas būtu sodāma disciplinārā kārtā, runā viens pats disciplinārsodu likuma 28. pants, kuŗa saturs pēc būtības atbilst noteikumu par civildienestu 45. p. 2. d. Šis 28. p. nosaka sodu dienestpersonai, kas ārpus dienesta atklātībā izturējusies nepiemēroti sava dienesta stāvokļa cieņai, t. i. nosaka sodu par ārēji piedauzīgu rīcību, darbību, bet nevis par pašas darbības saturu, ja tās ārējais, konvencionālās pieklājības veids nav atzīstams par nepiemērotu dienesta stāvokļa cieņai, t. i. par piedauzīgu. Disciplinārsodu likuma 28. pants runā tikai par darbības ārējo, konvencionālo pieklājības veidu, bet ne par darbības saturu, tās saskaņotību ar pastāvošām likuma vai saistošo noteikumu normām. Par šo normu pārkāpšanu, rīkojoties ārpus dienesta, persona, kas stāv valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai

pašvaldības dienestā, atbild pēc vispārējiem likuma nosacījumiem. Ja viņas rīcībā saskatāmas noziedzīga nodarījuma pazīmes, tad tā atbild gan pēc pastāvošiem Sodu likumiem, bet pats noziedzīgs nodarījums, pats par sevi ņemts, vēl nebūt nevar tikt kvalificēts pēc disciplinārsodu likuma 28. panta, kā dienesta stāvokļa cieņai nepiemērota izturēšanās, kuŗa vienmēr varētu tikt un arī būtu sodāma disciplinārā kārtā, neatkarīgi no vispārējo Sodu likumu nosacījumiem (not. par civildienestu 45. p.), ja tajā nodarījumā nav konstatējamas dienesta stāvokļa cieņai nepiemērotas, resp. piedauzīgas izturēšanās pazīmes. Noziedzīgā nodarījuma pastrādāšanas sekas uz vainīgās pie kriminālatbildības sauktās vai jau notiesātās dienestpersonas stāvokli paredzētas noteikumu par civildienestu 40.—44. p. un 66. p. 12. pktā. Likuma par biedrībām, savienībām un politiskām organizācijām noteikumu neievērošana pati par sevi, saskaņā ar šā likuma 33. p., sodāma pēc Sodu lik. 157. p. Par savienību, biedrību, apvienību, organizāciju u. t. t. atklāšanu, darbību tajās, piederību pie tām — runā arī daudzi citi Sodu likuma panti, piem., 71., 98., 107., 108., 243. u. t. t., — raugoties pēc šādu organizāciju darbības satura, mērķiem, līdzekļiem u. t. t., un noteic dažādus sodu veidus, kuŗi var tikt savienoti arī ar Sodu lik. 27. un 28. p. paredzētām sekām — atlaišanu no dienesta, bet tikai pēc krimināl-, bet nevis disciplinārtiesas sprieduma. Tālāk, disciplinārsodu likums pašā pirmajā pantā norāda, ka tas attiecas uz personām, kas izdarījušas šajā likumā paredzētos dienesta pārkāpumus, apzīmējot par dienesta pārkāpumu arī dienesta stāvokļa cieņai nepiemērotu izturēšanos ārpus dienesta.

Līdzīgi Sodu likuma sistēmai, disciplinārsodu likums I d. pirmā nodaļā paredz vispārējos noteikumus, bet otrā nodaļā uzskaitītas darbības, kuŗas tas apzīmē par disciplinārpārkāpumiem.

Ja disciplinārsodu likuma 1. pants *expressis verbis* norāda, ka šis likums attiecas uz personām, kas izdarījušas šajā likumā paredzētus dienesta pārkāpumus un ja pie tam tā paša likuma II d. 2. pants nosaka, ka civildienesta noteikumi uzskatāmi par atceltiem, ciktāl tie nesaskan ar šo disciplinārlikumu, tad, ievērojot augšā sacīto, jānāk tikai pie viena atzinuma, ka disciplinārsodu likums atvietojis noteikumu par civildienestu 45. p. nenoteiktos, vispārējos norādījumus uz to darbību pazīmēm, kas sodāmas disciplinārā kārtā, ar speciāliem norādījumiem uz konkrētu nodarījumu pazīmēm, kuŗas likumdevējs atzinis par sodāmiem disciplinārā ceļā, un ne noteikumus par civildienestu, ne disciplinārsodu likumā nav saskatāmi nekādi pamati atzīt, ka tā I daļas 2. nodaļā minēti tikai disciplinārpārkāpumu piemēri. Disciplinārsodu likumā pilnīgi uzskaitītas tās darbības, kuŗas likumdevējs atzinis par sodāmām disciplinārā kārtā. Uz šajā likumā neparedzētām darbībām nevar attiecināt disciplinārsodu likuma piemērošanu likuma tulkošanas ceļā. Līdz ar to jautājums, vai disciplinārsodu likuma I d. otrā nodaļā aprādītie disciplinārpārkāpumi minēti pilnīgi, — izšķirams pozitīvi un līdz ar šādu atbildi atkrīt otrais jautājums. Senāts nolemj: atzīt, ka pirmais jautājums izšķirams apstiprinoši, un otrais tādēļ — neprasa izšķiršanu.

6. 1934. gada 12. jūnijā. Senāta virsprokurora 1934. g. 14. maija priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu, vai var kādu, kā kooperatīvu sabiedrību reģistrētu organizāciju pārvērst akciju sabiedrībā. (L. № 24/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojīs cauri lietu, Senāts atrod: Senāta virsprokurors ar 1934. g. 14. maija iesniegumu līcis Senāta Apvienotai sapulcei priekšā izšķirt tieslietu ministra 1934. g. 12. maija № J 7231 rakstā minēto jautājumu par to, vai var kādu, kā kooperatīvu sabiedrību reģistrētu organizāciju „pārvērst“ akciju sabiedrībā. Tieslietu ministra ierosinātais jautājums radies no domstarpības starp viņu un finanču ministru jautājumā, vai finanču ministram tiesība, pārvaldības kārtībā apstiprinot kādas jaundibināmas akciju sabiedri-

bas statūtus, pārvērst kādu pastāvošu kooperatīvu sabiedrību akciju sabiedrībā. Finanču ministrija šo jautājumu izšķīrusi apstiprinoši uz tā pamata, ka pēc 1929. g. 25. maija likuma par fuzijām (Lik. kr. 122) savstarpējām kredītbiedrībām esot tiesība apvienoties ar komercbankām, t. i. akciju sabiedrībām un ka savstarpējās kredītbiedrības „pēc būtības esot kooperatīvi, kaut gan tās netiek kā kooperatīvi reģistrētas apgabaltiesas reģistrācijas nodalā”. Šāds Finanču ministrijas uzskats atzīstams par maldīgu. Vispirms savstarpējās kredītbiedrības nav „pēc būtības” pielīdzināmas kooperatīviem. Savstarpēju kredītbiedrību, kā tīri kapitālisku organizāciju, operācijas vērstas tieši uz peļņas iegūšanu saviem biedriem bez peļņas aprobežojuma. Turpretim kooperatīva mērķis ir veicināt savu biedru materiālo un garīgo labklājību, kopīgi organizējot dažādus saimnieciskus uzņēmumus un biedru darbu (Lik. par kooper. 1. p.). Tāpēc kooperatīvos uz pajām izmaksājamais peļņas lielums nedrīkst pārsniegt 8% (11. p. lit. b.). Savstarpēju kredītbiedrību statūtus apstiprina finanču ministrs (Lik. kr. 1926. g. 6, 144) un viņam pieder arī uzraudzība par tām (Lik. kr. 1925. g. 10). Kooperatīvu statūti, turpretim, reģistrējami apgabaltiesā un tiem valdības atļauja nav vajadzīga (Lik. par kooper. 4. p.), pie kam, uzraudzības ziņā, kooperatīvi tieši padoti kooperatīvu revīzijas padomei (Lik. kr. 1927. g. 124). Tā tad, starp abām minētām sabiedrībām pastāv fundamentāla izšķirība, mērķa, saimniecības nozīmē, dibināšanā un pašā struktūrā (Senāta C. k. d. spried. 1933. g. № 1425, 1426). Tāpēc arī par „analogiju” starp kādu kredītbiedrību un savstarpēju apdrošināšanas biedrību (kā kooperatīvu) nevar būt runas. Par kādas sabiedrības „pārvēršanos” kādā citā sabiedrībā varētu runāt tikai tad, ja abām sabiedrībām būtu vienāda iekšēja struktūra un līdzīgs juridisks un ekonomisks pamats (salīdz. Senāta Administratīvā dep. spried. 1923. g. № 2974, spr. kr. 1923. g. № 44 un Senāta C. k. d. spriedums 1925. g. № 160, spr. kr. 1925. g. № 62) un ja pie tam vienas sabiedrības likvidācija un jaunas sabiedrības dibināšana koncentrētos vienas un tās pašas valdības iestādes pārziņāšanā un uzraudzībā. Taisni šāda priekšnoteikuma nav priekšā esošā gadījumā. Taču, lai kooperatīvs it kā „pārvērstos” akciju sabiedrībā, vispirms tam būtu jālikvidējas. Kooperatīva likvidācija norisinājas pilnīgi ārpus finanču ministra uzraudzības un atļaujas došanas sfairas (Lik. par kooperāt. 36. un turpm. p., sk. arī 1927. g. lik.: 1. kr. 124; un 1928. g. Noteik.: 1. kr. 77). Tieslietu ministrs pareizi aizrāda uz „pārvēršanās” procedūras un priekšnoteikumu analogiju ar fuziju. Arī fuzijā — principā — abām apvienojamām sabiedrībām jābūt līdzīgai struktūrai un līdzīgam juridiskam un ekonomiskam pamatam (sk. minētos Senāta Administratīvā un Civilā departamentu spriedumus). Izņēmums, ko šajā ziņā paredz 1929. g. 25. maija likums (Lik. kr. 122) savstarpēju kredītbiedrību pievienošanai komercbankām, iztulkojams visšaurākā izpratnē un nekad nav attiecināms uz kooperatīvu pievienošanu akciju sabiedrībām. Mūsu jaunākā likumdošana gan paredz arī kooperatīvu fuziju, bet vienīgi kooperatīvu starpā, bet ne ar kādām citām sabiedrībām organizācijām (sk. 1933. g. 28. aprīļa noteik.: Lik. kr. 129).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka priekšā liktais jautājums izšķīrams atraidoši, Senāts, uzklaušījis virsprokurora atzinumu, nolēmj: atzīt, ka priekšā liktais jautājums izšķīrams atraidoši.

7. 1934. gada 7. novembrī. Tieslietu ministra 1934. g. 24. septembra priekšlikums izšķirt jautājumu: vai zemes grāmatu nodalās arī no notāriem ņemama 50 sant. lielā kancelejas nodeva no katras hipotekāriskas vienības (Not. nolik. 369. p. 2. pkta pielik. 9. pkts) par grāmatas, lietas un zemes grāmatu reģistra folijas lasīšanu. (L. № 35/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojīs cauri lietu, Senāts atrod: kā aizrāda Tieslietu ministrija, dažas zemes grāmatu nodaļas un tiesas ieskata, ka šī maksa nav ņemama aiz šādiem apsvērumiem: Not. nol. 17. pants paredz, ka notāri skaitās valsts dienestā; Not. nol. 285¹. pants uzliek notāriem pienākumu viņu darbības sfairā aprēķināt un iekasēt atsavināšanas, aktu no-

devas, zīmognodevu, vērtības pieauguma nodokli; notāri šajā ziņā rīkojas kā fiska funkcionāri un fiska interesēs, un lai šos pienākumus veiktu, viņiem nepieciešamas ziņas no zemes grāmatām, lietām, reģistra folijām. Ka no valsts amata personām būtu prasāma Not. nol. 369. panta pielikuma 9. punktā paredzētā 50 santimu kancelejas nodeva, nekur likumā nav paredzēts. Gluži otrādi, attiecībā uz sarakstīšanos Not. nol. 334. pants paredz, ka zemes grāmatu nodaļām uz valdības iestāžu un amatpersonu pieprasījumiem jāpiesūta visāda veida ziņas no zemes grāmatām, lietām un reģistriem; ja nodeva nav ņemama par zemes grāmatu nodaļu sarakstīšanos ar valsts iestādēm un amatpersonām, tad jo vairāk nav domājama kādas nodevas ņemšana no valsts amatpersonas, kuŗa izpilda fiska vai valsts organa funkcijas, par zemes grāmatas lietas, zemes grāmatu reģistra folijas lasīšanu.

Turpretim dažas zemes grāmatu nodaļas šo nodevu ņem un šādam ieskatam piekriť arī Valsts kontrole, norādot sava viedokļa motīvācijai, ka Senāta Apvienotās sapulces 1932. g. 11. oktobra spriedums notārus nepieskaita tiesu resora amatpersonām, bet personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm; arī viņu darbība ir tāda, ka tos nevar pieskaitīt amatpersonām. Dažreiz, apskatot notāra darbību, redzams, ka notāri gan izpilda amatpersonas pienākumus, piem., nodokļu un nodevu aprēķināšanā un iekasēšanā, vai arī sadalot tiesas uzdevumā mantojumu, bet savā galvenā darbībā ar klientūru viņi neuzrāda nekādas amatpersonas pazīmes, jo rīcību priekš klienta un klienta vārdā nevar uzskatīt par amatpersonas darbību; ja notārs foliju lasa un ņem vajadzīgās ziņas zemes grāmatu nodaļā, tad to viņš dara sava klienta uzdevumā (citādi klientam pašam būtu jārūpējas par ziņu piegādi), kā viņa pilnvarnieks, līdzīgi advokātam, kādēļ nav nekāda pamata notārus no nodevas maksāšanas atsvabināt.

Izklausījusi virsprokurora atzinumu un apsveŗot priekšā likto jautājumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Saskaņā ar Not. nol. 369. p. 2. punktu, zemes grāmatu lietās ņem: kancelejas nodevas pēc takses, kas pielikta klāt, pie kam takses 9. punktā paredzēts, ka par grāmatas, lietas un zemes grāmatas reģistra folijas lasīšanu kancelejas nodevas ņemamas no katras hipotēkāriskas vienības 50 sant. Kaut gan nekur Not. nolikumā nav paredzēts, ka valsts iestādes un valsts amatpersonas atsvabinātas no šās kancelejas nodevas maksas, tomēr tas pats par sevi saprotams, jo tas izriet no aktu nodevu likuma 2. p. a punkta (Lik. kr. 1926. g. 77). Bez tam, tas, kā augšā airādīts, izriet arī no Not. nol. 334. p.

Kaut gan notāri, saskaņā ar Not. nol. 17. p., skaitās valsts dienestā, tomēr, kā tas tika paskaidrots no Senāta Apvienotās sapulces (S. A. s. 1932. g. 11. okt. spr. not. Sumberga lietā), notārus nepieskaita tiesu resora amatpersonām, bet tikai personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm. Notāru darbība, no vienas puses, ir atzīstama par amatpersonas darbību un šajā ziņā viņi atrodas apgabaltiesu un viņu priekšsēdētāju pārraudzībā, kuŗām viņi ir padoti; šīm tiesām ir tiesība dot attiecīgus norādījumus, prasīt ziņu un steidzamu ziņojumu iesniegšanu. Notāri saucami pie atbildības saskaņā ar Tiesu iekārtas likumu (Not. nol. 20.—24. p.; 57., 59.—60. p. un Tiesu iekārtas lik. 172. un turpm. p.). No otras puses, notāru darbības apjomā ietilpst taisīt tiem, kas vēlas, visāda veida aktus, apliecināt dažāda veida aktu uzrādījumu, protestēt un vispārīgi izdarīt apliecinājumus, pieņemt glabāšanā privātu personu iesniegtus dokumentus u. c. (Not. nol. 65. p.). Visos šajos gadījumos, notāri, kaut gan atzīstami par valsts ierēdņiem, kuŗu nepareizu rīcību var pārsūdzēt instancu kārtībā (Not. nol. 60.—64. p.), bet līdz ar to viņi izpilda it kā uz mandāta pamata tām privātām personām, kas pie viņiem griežas, zināmu privāttiesiska rakstura uzdevumu. Uzņemot uz sevi tādu uzdevumu, notāri darbojas zināmā mērā kā pilnvarnieki un šai pilnvarai nereti jābūt izteiktai pašā aktā (sal. Not. nol. 141., 337. p.). Visos gadījumos, kad notāri darbojas privātpersonu interesēs, izpildot uzņemto uz sevis uzdevumu, un ievāc nepieciešamās ziņas un informācijas, viņi atviťto to privāto personu, kuŗas interesēs viņi darbojas, un tā kā vietniekam vai pilnvarniekam nevar piederēt vairāk tiesību nekā pilnvarotājam un vietnieku un pilnvarnieku darbība atzīstama

par saistošu tieši pašam atvietojamam, tad jāatzīst, ka notāriem, kad viņi ievāc nepieciešamās ziņas valsts iestādēs viņu klientu interesēs un starp citu zemes grāmatu nodaļās, jāmaksā visas tās nodevas, kas būtu jāmaksā pašam atvietojamam klientam. Aiz šiem apsvērumiem Senāts nolēmj: atzīt, ka Not. nol. 369. p. 2. pk. pielikuma 9. pantā noteiktā 50 sant. lielā maksa par grāmatas, lietas un zemes grāmatas reģistra folijas lasīšanu ņemama arī no notāriem, kad viņi darbojas klienta interesēs un atvieto pēdējo.

8. 1934. gada 5. decembrī. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1934. g. 28. februāra ziņojums, izšķirt jautājumu par to, kādā apjomā īres līgumi pāriet uz nama jauno īpašnieku pēc Lik. par telpu īri 27. panta. (L. № 18/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Senāta Civilā kasācijas departamenta iesniegums Senāta Apvienotai sapulcei Adalberta Kripena prasībā pret Eduardu Lorchu par Ls 814 jautājuma izšķiršanai par to, kādā apjomā īres līgumi pāriet uz nama jauno īpašnieku pēc lik. par telpu īri 27. panta.

No lietas apstākļiem ir redzams, ka parti ir noslēguši īres līgumu, kurā, starp citu, ir vienojušies par to, ka, no vienas puses, dzīvokļa remonts tiek izdarīts uz īrnieka rēķinu, bet, no otras puses, mājas īpašnieks nedrīkst 5 gadu laikā paaugstināt noteikto īri Ls 40 mēnesī. Gadījumā, ja māju pārdod, vai nu mājas pircējs uzņemas saistību par īres nepaaugstināšanu, vai mājas agrākais īpašnieks atlīdzina īrniekam dzīvokļa remonta izdevumus. Aizrādot, ka atbildētājs, pārdodot māju, neesot uzlicis pircējam pienākumu nepaaugstināt īri, un ka viņš pircējam taisni esot spiests maksāt augstāku īri, prasītājs, ceļot prasību pret mājas agrāko īpašnieku, lūdz piespriest no pēdējā remonta izdevumus Ls 814 apmērā.

Lietu izspriežot otrā instancē apgabaltiesa, noraidot prasību, ir atradusi, ka atbildētāja saistība — nepaaugstināt īres maksu 5 gadu laikā — pārgājusi uz mājas pircēju saskaņā ar lik. par telpu īri 27. p., pēc kuŗa prasītāja, kā īrnieka, un atbildētāja, kā agrākā īpašnieka, noslēgtais īres līgums, un tā tad arī minētā saistība, kā šā līguma sastāvdaļa, ipso jure pārgājusi uz jauno nama īpašnieku. Sakarā ar prasītāja aizrādījumiem kasācijas sūdzībā, lietā ir pacēlies principiāls jautājums par to, kādā apjomā vispār pāriet īres līgumi uz nama jauno īpašnieku pēc lik. par telpu īri 27. p., t. i. vai pāriet vienīgi īres līgums savās esenciālās sastāvdaļās, jeb arī kontrahentu īres līgumā ievietotās atsevišķās vai blakus saistības, klauzulas, nosacījumi u. t. t.

Lik. par telpu īri 27. p. skan burtiski: „Namam pārejot cita īpašumā, uz jauno īpašnieku pāriet agrākā īpašnieka noslēgtie īres līgumi“.

Katrs līgums atšķiras no cita līguma ar savām konkrētām sevišķām īpašībām un viens nama īpašnieks var slēgt ar saviem īrniekiem dažādus īres līgumus, kuŗu atšķirība var pastāvēt ne tikai īres objektu un cenu dažādībā, bet arī pašu atsevišķo īrnieku kā kontrahentu gribā. Abstrakta līguma dzīvē un praksē nav. Pēc likuma par telpu īri 27. p. burtiskā teksta nevar būt šaubu, ka uz jauno īpašnieku pāriet ne īres līgums vispār, ne zināmas īres līgumiskās attiecības, bet tieši agrākā īpašnieka noslēgtais konkrētais līgums ar tām īpašībām un nosacījumiem, kuŗus kontrahenti savā laikā ir atraduši par nepieciešamu ievest līgumā.

Interpretējot lik. par telpu īri 27. p. Senāta Civilais kasācijas departaments (1928. g. № 14) ir paskaidrojis, ka pretēji agrāk pastāvējušam principam „Kauf bricht Miethe“ īres likums ievēdis jaunu principu „Kauf bricht nicht Miethe“ — un jau tādēļ, skaidrs, ka, proti, agrākais ar agrāko īpašnieku noslēgtais konkrētais īres līgums ar savām īpašībām paliek spēkā, jo citādi, ja paliktu spēkā tikai agrākā līguma zināmas sastāvdaļas, t. i. tikai objekts un cena (Civillik. 4042. p.), tad nevarētu runāt par konkrēta

līguma, bet par kāda līguma, kuŗš dzīvē vispār nav atrodams, uzturēšanu spēkā. Jāievēro, ka, saskaņā ar Civillik. 3133. p., starp pusēm notikušā vienošanās par darījuma būtiskiem noteikumiem, ja viņas pie tam tieši paturējušas sev tiesību vēl norunāt par zināmiem blakus noteikumiem, uzskatāma arī tikai kā iepriekšēja noruna (traktāti), uz kuŗu nevar pamatot ne prasījumus, ne prasības tiesību (3132. p.). Un tikai kad attiecībā uz blakus noteikumiem puses nav atstājušas sev tādu tiesību, — līgums atzīstams par galīgi noslēgtu. Jārēķinās ar to, ka līgumā kontrahentam var būt no svara vispirms tāds nosacījums, ko citā līgumā starp citiem kontrahentiem varētu atzīt par blakus nosacījumu, bet šajā gadījumā, konkrētā līgumā un priekš zināma kontrahenta atzīstams par tādu nosacījumu, bez kuŗa pieņemšanas šis kontrahents nekad nebūtu slēdzis līgumu. Viņam šis konkrētais nosacījums atzīstams par it kā *essentiale negotii* un, varbūt, ka tiešām viņam jautājums par cenu (kas ir esenciāla daļa īres līgumā) ir blakus nozīme, bet sevišķi no liela svara ir tāds nosacījums, kas citos gadījumos un citos līgumos nespēlē nekādu lomu.

No šā viedokļa, nekad nevarētu teikt, ka, ja pēc īres likuma 27. p. uz jauno īpašnieku pāriet agrākā īpašnieka noslēgtais īres līgums — tad šis likuma pants saprotams it kā tikai tādā veidā, ka uz jauno īpašnieku pāriet tikai tās līguma daļas, kas attiecas uz īres priekšmetu un cenu, bet attiecībā uz citām, zināmos gadījumos varbūt ļoti svarīgām, daļām nepāriet. Ja tas būtu, tad nevarētu teikt, ka to dara likums, ka uz jauno īpašnieku pāriet agrākā īpašnieka noslēgtais līgums.

Pats par sevi saprotams, ka ja kādā līgumā ietilpst tādi nosacījumi, kuŗu mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem un labiem tikumiem, vai kuŗi vērsti uz to, lai apietu likumu (Civillik. 2922., 3159. p.), kaut likumu par telpu īri, tad tādiem nosacījumiem nav spēka arī attiecībā pret jauno īpašnieku, kaut gan agrākais īpašnieks tos būtu ievērojis, jo nelikumīga līguma vai nosacījuma izpildīšana vai ievērošana nemaz nepadara pašu nelikumīgu līgumu vai nosacījumu par likumīgu un nemaz nesaista jaunu īpašnieku kā kontrahentu.

Erdmans (IV. 120. lpp.) pareizi aizrāda, ka kaut gan ar darījuma būtiskām daļām jāsaprot t. s. *essentialia negotii*, bet tikai tajā nozīmē, ka pusu norunai par tām jābūt pilnīgai, bet ne atkarīgai no tādiem nosacījumiem, kuŗus otra puse nav pieņēmusi. Pēdējā gadījumā, t. i. ja tādi, kaut arī blakus nosacījumi, atkarājas no otrās puses pieņemšanas, tad tie, būdami *accidentalialia abstracta* darījumā, — kļūst par būtiskām daļām dotā konkrētā gadījumā (sal. arī paskaidrojumu Bukovska komentārā pie Civillik. 3131. p.). Ja atzītu, ka uz jauno īpašnieku pāriet vienīgi īres līgums kā tāds savās esenciālās sastāvdaļās, bez blakus saistībām, kādas nodibinātas īres līgumā, — tad līdz ar to būtu jāatzīst, ka uz jauno īpašnieku pāriet nemaz ne agrākais ar agrāko īpašnieku noslēgtais konkrētais līgums, par kuŗu vienīgi runā īres likuma 27. pants, bet kāds teorētisks abstrakts līgums, kas dzīvē vispār nepastāv, jo dzīvē vienmēr var būt runa tikai par konkrētu, starp zināmām pusēm noslēgtu līgumu un, no otras puses, mēs patvaļīgi grozīsim un atņemsim no konkrētā līguma tādas sastāvdaļas, kuŗas šajā gadījumā vienam vai otram kontrahentam bija par tādu būtisku sastāvdaļu, bez kuŗas viņš nekad nebūtu slēdzis šo konkrēto līgumu. Tādus grozījumus var izdarīt tikai pašas puses pēc vienošanās vai izņēmuma veidā likumdevējs. Ja Senāts minētā spriedumā (1928. g. № 14) paskaidrojis, ka īres likuma 27. p. ievēdis jaunu vispārējo principu „Kauf bricht nicht Miethe“, tad līdz ar to skaidrs, ka jau pastāvošais īres līgums, kas tika noslēgts ar agrāko īpašnieku, nama pārdošanas gadījumā, nav atceļams un nav grozāms, bet pāriet uz jauno īpašnieku tajā veidā un saturā, kā tas bija noslēgts ar agrāko nama īpašnieku, un kā tas burtiski arī atbilst īres likuma 27. p.

Teikto ievērojot, Senāts nolemj: atzīt, ka pēc lik. par telpu īri 27. p. (agrākā redakcijā) uz jauno īpašnieku pāriet īres līgums ar visām likumiskām saistībām un nosacījumiem, kas nodibināti slēgtā īres līgumā.

9. 1934. gada 5. decembrī. Senāta Administratīvā departamenta 1934. g. 17. jūlija iesniegums, izšķirt jautājumu: kam pārsūdzams apgabaltiesas administratīvās nodaļas priekšsēdētāja lēmums par pārsūdzības nepieņemšanu. (L. № 30/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Volde-mārs Bišentrops iesniedzis Senāta Administratīvam departamentam sūdzību par Rīgas apgabaltiesas administratīvās nodaļas priekšsēdētāja un Madonas apriņķa 3. iecirkņa miertiesneša atteikšanos pieņemt viņa sūdzības bez pieprasītās zīmognodevas sa-maksas.

Sakarā ar to Senāta Administratīvais departaments iesniedzis Apvienotās sa-pulces izšķiršanai jautājumu: kam pārsūdzams apgabaltiesas administratīvās nodaļas priekšsēdētāja lēmums par pārsūdzības nepieņemšanu.

Kaut gan Kriev. tiesu praksē (sal. Kr. Sen. spr. 1870. g. № 621, 1874. g. № 442, 1881. g. № 132 u. c.) bijuši gadījumi, kad miertiesnešu sapulces priekšsēdētāja pie-nākumu izpildītāja rīkojumi (непременного члена мирового с'езда) tika pārsūdzēti pašai miertiesnešu sapulcei, — tomēr šie gadījumi nav piemērojami Latvijā, kur miertiesnešu izvēlēšanas sistēma nepastāv, jo, kā tas skaidri redzams no Kr. Sen. C. K. D. spr. 1870. g. № 621, tajā laikā bijušais — непременный член мирового с'езда bija miertiesnešu sapulces — kas nedarbojās bez pārtraukuma — patstāvīgs pārstāvis tikai attiecībā uz sagatavojamiem rīkojumiem lietā, kuŗa izspriežama pašā sapulcē, un viņa lēmumiem un rīkojumiem bija tikai pagaidu raksturs līdz zapulccs tiesas sēdes dienai, kuŗā lieta izspriežama. Tādēļ arī Kr. Senāts atzinis par iespējamu sūdzību iesniegšanu sapulcei par непременного члена rīkojumiem. Tādas tiesas struktūras mums nav un nav arī neviena Civilprocesa nolikuma panta, kas aiz-rādītu ka apgabaltiesas priekšsēdētāja rīkojumi būtu pārsūdzami pašai apgabaltiesai.

Saskaņā ar Latvijā pastāvošiem likumiem un saskaņā ar Senāta Civilā kasācijas dep. 1929. g. № 1682. spr., par tādiem otrās instances lēmumiem (t. i. priekšsēdētāja rīko-jumiem), ar kuŗiem kasācijas sūdzība izsniegta sūdzētājam atpakaļ, vai par tiesas pie-laisto vilcināšanu, vai par iemaksātas drošības naudas neatdošanu, Senātam iesnie-dzamas blakus sūdzības.

Šis princips analogiski piemērojams arī apspriežamā gadījumā, kādēļ Senāts no-lemj: atzīt, ka apgabaltiesas administratīvās nodaļas priekšsēdētāja lēmums par pār-sūdzības nepieņemšanu pārsūdzams Senāta Administratīvam departamentam blakus sūdzības kārtībā.

10. 1934. gada 5. decembrī. Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka Inta Andersona pārsūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1934. g. 20. septem-bra lēmumu par kārtējā brīvlaika nepiešķiršanu viņam. (L. № 40/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieks I. Andersons bija griezies pie Liepājas apgabaltiesas ar lūgumu piešķirt viņam kārtējo brīvlaiku 1 $\frac{1}{2}$ mēneša un atvaļinājumu 1 $\frac{1}{2}$ mēneša laikā, bet, ja apgabaltiesa atrastu, ka Tiesu iek. lik. paredzētais brīvlaiks nezīmējas uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem, tad piešķirt viņam atvaļinājumu 1 mēneša laikā. Apgabaltiesas nodaļu kopsapulce savā 1934. g. 12. maija sēdē nolēmusi: atvēlēt I. Andersonam atvaļinājumu no 1.—31. jūlijam, bet viņa lūgumu pārējā daļā noraidīt, atrodot, ka Tiesu iek. lik. 128., 129. p. neattiecoties uz zemes grāmatu nodaļas priekšniekiem. Savā iesniegumā Tiesu palātai I. Andersons lūdzis Tiesu palātu revidēt Liepājas apgabaltiesas lēmumu un uzdot pēdējai piešķirt viņam lūgto brīvlaiku. Tiesu

palāta, departamentu kopsapulcē, ar savu 1934. g. 20. septembra lēmumu I. Andersona lūgumu noraidījusi. Savā, uz Senāta Apvienotās sapulces vārda iesniegtā lūgumā, kas ienācis Senātā 1934. g. 16. oktobrī, I. Andersons, neformulējot noteiktu petitumu, izteicās, pamatojoties uz viņa aprādītiem apcerējumiem, ka netikai Latgalē, bet arī Latvijas zemes grāmatu nodaļu priekšnieki esot pielīdzināmi attiecībā uz priekšrocību apgabaltiesu locekļiem, t. i. viņiem esot piemērojams Tiesu iek. lik. 128. p.

Sakarā ar I. Andersona iesniegto lūgumu ceļas jautājums par to, vai un, resp. kādā kārtībā iesniegums būtu caurskatāms Senāta Apvienotā sapulcē. Iesniegums formulēts nevis kā sūdzība par Tiesu* palātas departamentu kopsapulces lēmumu, bet vienīgi kā lūgums, „revidēt“ šo lēmumu. Tā tad, pēc būtības, I. Andersona iesniegums tomēr raksturojams kā sūdzība, uz ko norāda arī tas apstāklis, ka viņš savu „lūgumu“ bija iesniedzis (nodevis) Tiesu palātai, kas lūgumu tad arī nosūtījusi Senātam.

Tiesu iek. lik. 60. p. uzskaita jautājumus, kuŗu izšķiršana piekrit Senāta Apvienotai sapulcei. Starp 60. p. 2.—3., 5.—13. pktā paredzētiem noteikumiem nav vispārēja aizrādījuma uz to, ka Senāta Apvienotai sapulcei piekristu sūdzību izšķiršana par Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumiem un sevišķi jautājumā par zemes grāmatu nodaļu priekšnieku dienesta tiesībām, piem., par viņu tiesībām uz brīvlaiku. Vienīgais gadījums, kur Senāta Apvienotai sapulcei piekrit sūdzību un prasību caurskatīšana par Tiesu palātas lēmumiem, zīmējas uz privātdavokātu lietām, kas norādītas Tiesu iek. lik. 345. p.; 60. p. 10. pk. zīmējas vienīgi uz senātoriem piešķiramo brīvlaiku; 60. p. 11. pk. zīmējas uz 163. p. 1. pktā paredzētiem tiesu darbiniekiem piešķiramu atvaļinājumu (ne brīvlaiku). Ārpus 60. p. 2.—3., 5.—13. pktā minētiem gadījumiem, Senāta Apvienotās sapulces izspriešanā lietas var nonākt vienīgi: uzraudzības kārtībā (1. pk. un 172. p.), uz tieslietu ministra priekšlikuma (4. pk., 185. p.), vai uz attiecīgo resoru vadītāju (ministru) priekšlikuma (Senāta iek. 36. p., 76. p. 10. pk., saskaņā ar 1916. g. 26. decembra lik. 2. p.) un, beidzot, uz Senāta Apvienotās sapulces priekšsēdētāja ierosinājuma (14. pk.). Runā esošā gadījumā jautājums par zemes grāmatu nodaļu priekšnieku tiesībām uz brīvlaiku nonācis Senāta Apvienotā sapulcē nevis Tiesu iek. lik. 1., 4., 14. pktā vai Senāta iekārtas lik. 36. p., 76. p. 10. pktā paredzētā kārtībā, bet tikai sakarā ar viena no zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem iesniegto lūgumu, resp. sūdzību par Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumu. Tāpēc I. Andersona iesniegums skatāms cauri vienīgi Tiesu iek. lik. 60. p. 1. pktā paredzētā uzraudzības kārtībā.

Tiesu palāta apstājusies vienīgi pie Tiesu iek. lik. 128., 129., 393., 170. p. burtiskā teksta, aizrādot, ka tur par zemes grāmatu nodaļas priekšniekiem neesot runas, ka 128., 129. p. vēsturiskai izcelšanai neesot nozīmes, ka 1928. g. 9. jūnija likums par pār-grozījumiem zemes grāmatu lietās Latgalē neesot paplašināši tulkojams un ka zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem esot piemērojams tikai Tiesu iek. lik. 166. p.

Pretēji Tiesu palātas domām, zemes grāmatu nodaļu priekšnieki pilnā mērā ieņem tagad to pašu dienesta stāvokli, kādu iepriekš ieņēmis vecākais notārs, kas pārzinājis notāriālo archīvu. Tiesu iek. lik. 388¹. un turpm. p. tagad piemērojami zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem netikvien Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē, bet arī Latgalē, vismaz attiecībā uz zemes grāmatu nodaļu priekšnieku dienesta stāvokli. Latgalē vairs nav vecākā notāra un nav notāriāla archīva (1928. g. 9. jūnija likuma 1. p.; Lik. kr. 134). Zemes grāmatu nodaļu priekšnieku iecelšana amatā un dienesta stāvoklis Latgalē un pārējā Latvijā tagad vienīgi nokārtoti ar 1933. g. 15. marta likumu (Lik. kr. 69). Saskaņā ar Tiesu iek. lik. 393. p. un Notār. nolik. 289. p. (1933. g. lik. red.), zemes grāmatu nodaļu vada šās nodaļas priekšnieks, kuŗu ieceļ Ministru kabinets (kā tas bija attiecībā uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem ārpus Latgales paredzēts jau Tiesu iek. lik. 393. p., 1923. g. 26. jūlija lik. (Lik. kr. 97) redakcijā, pie kam attiecībā uz viņiem piemērojami Tiesu iek. lik. 143. p. 1., 3. d., un 144. (1933. g. lik. red.), 170. p. Ar to tad zemes grāmatu nodaļu priekšnieki visā Latvijā netikvien attiecībā uz viņu neatkarību (170. p.),

bet arī attiecībā uz pārējām dienesta tiesībām un priekšrocībām pielīdzināti apgabaltiesu locekļiem, kā tas attiecībā uz vecākiem notāriem tika izteikts jau Notāriālā nolikuma 43. p. 1914. g. izdevumā. Taisni šis pats 43. p. tagad, kad vecākā notāra stāvokli ieņem zemes grāmatu nodaļu priekšnieks, tieši attiecināms uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem vispār, visā Latvijā (sk. arī Not. nolik. 43. p. formulējumu prof. Bukovska komentārā pie Notār. nol., Rīgā 1933. g.) Tādējādi, pretēji Tiesu palātas domām, zemes grāmatu nodaļu priekšnieki visā Latvijā visumā bauda tās pašas dienesta tiesības un priekšrocības, kādas ir apgabaltiesas locekļiem, kaut arī viņi nav apgabaltiesas locekļi un nav tiesneši Tiesu iek. lik. 1. p. izpratnē. Tomēr ar to gan izšķirts, un proti, apstipriņoši, jautājums par zemes grāmatu nodaļu priekšnieku tiesībām uz atvaļinājumu, bet nav vēl izšķirts jautājums par viņu tiesībām uz brīvlaiku. Pēc Tiesu iek. lik. 128., 129. p. izpratnes un to praktiskās izvešanas kārtības no tiri tehniskā viedokļa, brīvlaiks domājams vienīgi kollēģiālās tiesās, jo brīvlaika izlietošana ir sadalāma starp kollēģiālās tiesas locekļiem, ar kopsapulču, resp. Apvienotās sapulces lēmumiem pēc tiesu locekļu vienošanās. Zemes grāmatu nodaļas priekšnieks „nepieder pie tiesu iestādes (apgabaltiesas) sastāva“ (129. p.) un tāpēc arī viņš nevar piedalīties tiesu iestādes kopsapulcē un nevar tad arī izteikties jautājumā par brīvlaiku un tā sadalīšanu. Par zemes grāmatu nodaļas priekšnieku 128. p. vispār nerunā. No otras puses, arī apgabaltiesas kopsapulce tāpat nevar lemt par zemes grāmatu nodaļas priekšnieka brīvlaiku un noteikt viņam laiku, kuŗā viņam tas būtu jāizlieto. Tādēļ jau faktiski un tehniski atkrīt iespējamība brīvlaiku it kā sadalīt starp zemes grāmatu nodaļas priekšnieku, no vienas puses, un apgabaltiesas locekļiem, no otras puses.

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palāta, gala atzinumā, pareizi noraidījusi I. Andersona lūgumu revidēt apgabaltiesas lēmumu, atzīstot, ka Tiesu iek. 128., 129. p. neattiecas uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem, Senāts nolemj: Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka Inta Andersona lūgumu atstāt bez ievēribas.

11. 1934. gada 5. decembrī. Daugavpils apgabaltiesas 2. kriminālnodaļas 1934. g. 15./16. oktobra iesniegums izšķirt piekritības strīdu starp civilresora tiesu un kaŗa tiesu, apsūdzēto uz Akcīzes sodu lik. 36. p. pamata Kazimira Glauda un Vernerā Pura lietā. (L. № 41/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausijs virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Nodokļu departaments ierosinājis kriminālvajāšanu pret 9. Rēzeknes kājnieku pulka kareivi Kazimiru Glāudu un virsleitnantu Verneru Puru pēc Akcīzes sodu likumu (1931. g. izd.) 36. panta I. daļas pazīmēm par to, ka minētie kaŗavīri augšminētā pulka Zilupes nodaļas kaŗavīru veikalā bez attiecīga patenta tirgojušies ar akcīzes nodokli apliktiem reibinošiem dzērieniem. Izdarīto izziņu Nodokļu departaments nosūtījis Zilupes iecirkņa miertiesnesim lietas iztiesāšanai, bet miertiesnesis, kā redzams no viņa lēmuma (akts 5. lpp.), atzinis lietu par viņam iztiesāšanai nepiekrītošu un pamatojoties uz Kriminālproc. lik. 261. un 262. p. nosūtījis izziņu 9. Rēzeknes pulka komandierim „tālākai rīcībai“.

Par šo miertiesneša lēmumu Nodokļu departaments iesniedzis blakus sūdzību Latgales apgabaltiesai, norādot, ka šo lietu pienācies iztiesāt pašam minētam miertiesnesim, un ka miertiesnesis, pretēji Kriminālproc. lik. 262. p. izpratnei, to nodevis kaŗa iestādēm, kādēļ lūdzis miertiesneša lēmumu atcelt un uzdot viņam lietu lūkot cauri pēc būtības. Lūkojot cauri šo sūdzību un pievienojoties Nodokļu departamenta norādījumiem, Latgales apgabaltiesa atzinusi, ka lietas iztiesāšana piekrīt miertiesu iestādēm un ka miertiesneša lēmums par lietas nodošanu 9. Rēzeknes pulka komandierim ir nepareizs un atceļams. Bet atrodot, ka konkrētā gadījumā pulka komandieris lietu pieņēmis,

kā viņam piekritošu, un ka tādēļ paceļoties strīds starp kaŗa un civilresora iestādēm par minētās lietas iztiesāšanas piekritību, apgabaltiesa iesniegusi lietu Senāta Apvienotai sapulcei „piekritības strīda“ izšķiršanai. Lūkojot cauri šo iesniegumu, jāievēro: saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 275. panta noteikumiem, Senāta Apvienotā sapulce izšķir piekritības strīdu starp civilresora tiesām un kaŗa tiesām. Konkrētā gadījumā tāds piekritības strīds starp kaŗa tiesām, vai vispāri kaŗa resora iestādēm no vienas puses un civilresora tiesām nepastāv. Miertiesneša lēmumu, ar kuŗu viņš lietu bija atzinis par savai iztiesāšanai nepiekritīgu, pārsūdzējis vienīgi Nodokļu departaments. Par piekritības strīdu, šī jēdziena juridiskā nozīmē, varētu būt runa vienīgi tajā gadījumā, ja kaŗa tiesa, vai tiesājamo kaŗa priekšniecība, saņemot lietu, būtu to atzinusi sevīm par nepiekritīgu, vai, apstrīdot apgabaltiesas lēmumu, attiecīgā likuma noteiktā kārtībā būtu ierosinājusi jautājumu par lietas piekritību (Kaŗa likumu kopoj. XXIV. gr. 275.—276. p.). Par šādu ierosinājumu nevar uzskatīt 9. Rēzeknes kājnieku pulka komandiera rakstu Nodokļu departamentam no 1934. g. 15. maija № 5661, ar kuŗu minētais komandieris, saņemot šo lietu pēc miertiesneša lēmuma, griezies pie Nodokļu departamenta ar lūgumu „revidēt“ departamenta lēmumu un „atsaukt“ pret minētiem kaŗavīriem ierosināto apsūdzību. Aprādītā lietas stāvoklī, iztrūkstot kaŗa tiesu iestāžu iebildumiem piekritības jautājumā, Latgales apgabaltiesai nebija likumīga pamata pašai priekšlaicīgi ierosināt Senātā jautājumu par konkrētās lietas piekritību, un rīkojoties pretēji norādītam, apgabaltiesa novirzījusi no Kriminālprocesa likumu 199. un 275. p. noteikumiem. Pamatojoties uz Tiesu iekārtas lik. 60. p. Senāts nolemj: Daugavpils apgabaltiesas iesniegumu atstāt bez caurskatīšanas.

Likumu rādītājs

Senāta Apvienotās sapulces 1927.—1934. g. spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabētiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likuma pantu, otrie — sprieduma taisīšanas gadu, bet trešie — spriedumu pēc attiecīgā gada spriedumu krājuma.

Likums par **administratīvām tiesām** (Lkr. 21./59)

54 1934. 9
74 1930. 9

Agrārās reformas likuma papildinājums (Lkr. 29./117)

12¹ 1930. 10

Likums par **akciju biedrībām un paju sabiedrībām** (Lkr. 21./83)

— 1928. 2

Papildinājums 1921. g. 20. aprīļa likumā par **akciju biedrībām un paju sabiedrībām** (Lkr. 24./124)

10²⁻³ 1932. 3

Pagaidu noteikumi jaunu **akciju sabiedrību dibināšanai** (V. V. 23./223)

— 1932. 9

Instrukcija **akciju un paju sabiedrību likvidācijas komisijām** (Lkr. 25./58, 27./151, 28./210, 29./186)

2
4
8—11 } 1932. 3
15
17—20 }

Aktu nodevu likums (Lkr. 26./77)

2. p. „a“ pk. 1934. 7

Likums par **algas izmaksu apsardzības resora darbiniekiem** iestāžu likvidēšanas vai amatu skaita samazināšanas gadījumos (Lkr. 22./77)

4 1932. 2

Noteikumi par kriminālvajāšanas kārtību lietās par **amatpersonu dienesta noziedzīgiem nodarījumiem** un atlīdzības prasību celšanu par viņu nodarītiem zaudējumiem (Lkr. 22./209)

II d. 2. p. 1930. 5

1916. gada 31. jūlija noteikumi par **aptiekām** (Kriev. lik. kr. 16./265, 2072. p.)

1—2 1927. 4

1912. gada 12. februāra likums par dažām pārgrozībām **aptieku atvēršanas kārtībā** (Kriev. lik. kr. 12./33, 267. p.)

— 1927. 4

Papildinājumi likumā par dažām pārgrozībām **aptieku atvēršanas kārtībā** (Lkr. 24./182)

6—7 1927. 4

Likums par dienesta gaitu **armijā un flotē** (Lkr. 30./192)

438 1932. 2

Ārstniecības nolikums (Kriev. lik. kop. XIII sēj.)

353—356 1927. 4

1923. gada 20. marta noteikumi par tiesnešu un dažu citu tiesu resora darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 23./29)

— 1930. 13

1925. gada 7. jūlija noteikumi par valsts darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 25./133)

16 1929 1

— 1930. 13

1929. gada 27. jūnija noteikumi par valsts darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 29./156)

14 1931. 8

17. p. piez. } 1931. 8

1925. gada 25. augusta instrukcija par valsts darbinieku **atalgojuma noteikumu piemērošanu** (Lkr. 25./150)

10) 1929. 1

19) 1929. 1

1929. gada 17. septembra instrukcija par valsts darbinieku **atalgojuma noteikumu piemērošanu** (Lkr. 29./190)

— 1931. 8

1917. gada 1. augusta noteikumi par nosacītu pirmstermiņa **atsvabināšanu** (Kriev. lik. kr. 17./1326)

— 1927. 13

1—2 1930. 3

Noteikumi par krīzes laika **atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./8)

7 1933. 3

Instrukcija pie noteikumiem par krīzes laika **atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./20)

21 1933. 3

1922. gada 12. janvāra noteikumi par **autonomiem valsts uzņēmumiem** (Lkr. 22./10)

— 1929. 1

Baltijas provinču likumi

540—556 1927. 11

1920. gada 31. marta likums par **civildienestu** (Lkr. p. 20./53)

22 1927. 12

27 1927. 3

1927. gada 4. oktobra noteikumi par **civildienestu** (Lkr. 27./172)

1 1929. 1

45 1934. 5

62 1932. 2

68 1929. 1

1928. gada 7. jūnija instrukcija par **civildienesta noteikumu piemērošanu** (Lkr. 28./148)

— 1929. 1

Civillikumi (Kriev. lik. kop. X sēj.)

1509 1933. 1

2138 1932. 9

2140 1932. 9

2153 1932. 9

2158. p. 1. piez. pielik. } 1932. 9

8. p. piez. } 1932. 9

2189 1932. 9

Civillikumi (Viet. lik. kop. III daļa)

199 1931. 8

537 1933. 1

2922 1934. 8

3131—3133 } 1934. 8

3159 1933. 1

3467—3470 } 1933. 1

3833 1932. 8

4104 1932. 8

Civilprocesa likumi (1914. g. izd.)

9—10 1931. 1

62 1927. 5

201 1933. 4

203 } 1930. 9

207 } 1931. 4

211) 1930. 9

220 1930. 1

239—240 1930. 1, 3, 10

241 1931. 4

667 1929. 6

711) 1929. 6

793) 1930. 4

808 1933. 4

854—855 1933. 4

861—864	1930.	2
953	1932.	1
972 ¹	1930.	7
1001		
1094—1208	1928.	5
1211 ¹	1930.	7
1285	1928.	9
1460 ⁶²⁻⁸⁵	1932.	4
1556—1591	1928.	5
1801	1930.	10

Civīlprocesa likumi (1923. g. izd.)

1	1932.	3
11	1932.	4
39	1931.	4
57. p. 9. pk.	1931.	3
66. p. 4. pk.	1930.	1
79	1927.	5
90. p. 2. pk.	1930.	1
292	1931.	4

Civīlprocesa nolikums (1932. g. izd.)

236—238	1933.	4
305		
806		
818		
859—860	1934.	2
892		
894—895		
908		
911	1934.	3
956	1934.	2
983—984	1933.	4
1477—1521	1934.	1

1922. gada 24. marta likums par **darba laiku** (Lkr. 22./74) ar tā 1930. gada 23. decembra papildinājumu (Lkr. 30./194)

17	1932.	6
----	-------	---

1927. gada 8. marta likums par **darbiem un piegādēm valsts vajadzībām** (Lkr. 27./44)

31—34		
36—37		
42	1928.	8
44—45		
47		

Likums par **dienesta gaitu armijā un flotē** (Lkr. 30./192)

438	1932.	2
-----	-------	---

Dienesta noziedzīgi nodarījumi — kriminālvajāšanas kārtība un atbildības prasību celšana par amatpersonu nodarītiem zaudējumiem (Lkr. 22./209)

II d. 2. p.	1930.	5
-------------	-------	---

Disciplinārsodu likums

I d. 10.—28. p.	1934.	5
II d. 2. p.		

1928. gada 7. augusta kara **disciplīnas rēglaments** (Lkr. 28./180)

6	1928.	12
65		
111	1931.	5

Drošības un labierīcības nolikums (1916. g. izd.)

17—21	1929.	8
-------	-------	---

Dzelzceļu virsvaldes 1925. gada 10. februāra 39. rīkojums par **dzelzceļu attālu miem** (V. V. 25./35)

—	1930.	4
---	-------	---

1924. gada 4. decembra noteikumi par pasažieru un kravu pārvadāšanu pa **dzelzceļiem** (V. V. 24./277)

—	1930.	4
---	-------	---

Flotē un armijā — dienesta gaita (Lkr. 30./192)

438	1932.	2
-----	-------	---

Kara disciplīnas rēglaments — sk. disciplīnas.

Karaklausības likums (Lkr. 23./94)

12. p. 1. pk. un 1. piez.	1928.	6
88	1930.	11

Kara sodu likumi (1869. g. kara lik. kop. XXII gr.)

8. p. 1. pielik.		
4 ² . piez. 6. pk.		
49—50	1928.	6
52		
60	1931.	5

Pārgrozījumi **kara sodu likumos** (Lkr. 28./159)

39	1931.	5
----	-------	---

1921. gada 11. augusta papildinājums noteikumos par **kaža stāvokli** (Lkr. 21./156)

16¹ 1927. 8

Kaža tiesu likumi (1869. g. kaža lik. kop. XXIV gr.)

244 1930. 11

275—276 { 1930. 8
1934. 11

314—318 }
329 }
334 } 1930. 11

470—474 }
477 }

1117. p. piez. }
1268 } 1927. 1

Krievijas kārtu likums

160—168 }
317—331 } 1927. 11

Likums par **Kodifikācijas nodaļu** (Lkr. 26./30)

8 1927. 1, 5, 9

1917. gada 20. marta likums par **kooperatīvām sabiedrībām** (Kriev. lik. kr. 1917. g. 72)

— 1928. 10

1919. gada 5. septembra noteikumi par **kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām** (Lkr. 19./126)

— 1928. 10

1) 1934. 6

4) 1934. 6

7. p. 2. d. 1932. 4

11) 1934. 6

36) 1934. 6

1933. gada 28. aprīļa papildinājumi noteikumos par **kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām** (Lkr. 33./129)

— 1934. 6

1928. gada 12. aprīļa noteikumi par **kooperatīvu sabiedrību un to savienību likvidāciju** pēc slēgšanas ar tiesas lēmumu (Lkr. 28./77)

1 1932. 4

— 1934. 6

1927. gada 16. jūnija likums par **kooperatīvu sabiedrību un viņu savienību revīzijām** (Lkr. 27./124)

21 1932. 4

— 1934. 6

Likums par **kreditistāžu un tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām** (Lkr. 23./150) ar vēlākiem pārgrozījumiem un papildinājumiem (Lkr. 29./221, 31./17)

— 1932. 9

Kreditlikumi (Kriev. lik. kop. XI sēj.)

86—114²⁶ 1928. 10

Pārgrozījumi un papildinājumi **kreditlikumos** (25./10, 26./6, 144; 29./122, 30./21, 31./9)

— 1932. 9

— 1934. 6

Kriminālprocesa likumi (1914. g. izd.)

56 1927. 5

963—964 1927. 1

Kriminālprocesa likumi (1926. g. izd.)

1 1928. 7

45 1930. 8

49 1931. 3

67 1927. 5

175 }
182 } 1931. 3

210) 1930. { 6

234) 1930. { 7

253 1934. 4

261—262 1934. 11

275 { 1927. 8

1934. 11

1927. 10

281—283 { 1930. 9

1934. 4

284—312 1928. 7

434) 1928. 7

460) 1928. 7

461 { 1928. 7

1930. 11

462.—469. 1930. 11

470 { 1928. 7

1930. 11

471.—477. 1930. 11

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības sodu izcietušo un **nosacīti pirmstermiņa atsvabināto personu uzraudzības veidiem** (V. V. 26./88, 90—92)

— 1927. 13

Notāriāta nolikums

5 1932. 7

15—16 1929. 3

17 }
20—24 } 1934. 7

41 1929. 3

43 1934. 10

57 }
59—65 } 1934. 7

141 } 1934. 7

154. p. 2. pk. }
274—275 } 1929. 3

289 1934. 10

301 1930. 5

334 }
337 } 1934. 7

369 p. 2. pk. }
pielik. 9. p. } 1934. 7

Tieslietu ministra 1920. gada 23. decembra rīkojums par **notāru pienākumu piesūtīt Nodokļu departamentam savas darbības pārskatus** (V. V. 20./297)

— 1929. 3

Paju sabiedrības — sk. akciju biedrības u. t. t.

1924. gada 4. decembra noteikumi par **pasažieru un kravu pārvadāšanu pa dzelzceļiem** (V. V. 24./277)

— 1930. 4

Pasta un tālgrāfa virsvaldes iekārta (Lkr. p. 27)

2—3 }
9—10 } 1928. 9

Noteikumi par Satiksmes ministrijas **pasta un tālgrāfa departamentu** (Lkr. 27./159)

2—3 }
5 } 1928. 9

Vispārējais **pensiju likums** (Kriev. lik. kop. III sēj.)

11 }
172 }
172² } 1927. 11
176 }
181 }
184 }

1927. gada 8. marta likums par darbiem un **piegādēm valsts vajadzībām** — sk. darbiem

1927. gada 16. jūnija likums par kooperatīvu sabiedrību un viņu savienību **revīzijām** — sk. kooperatīvu sabiedrību.

Valsts kontroles **revīzijas pagaidu rēglaments** (Lkr. p. 10)

11 1927. 12

1920. gada 15. marta likums par likumu un valdības **rīkojumu spēkā nākšanas laiku** (Lkr. 20./176)

— 1927. 2

Latvijas Republikas Satversme

28—30 1928. 7

64—68 1927. 1

69 1927. 2

70—80 1927. 1

81 1927. 1, 2

82—83 }
86 } 1928. 7

Senāta iekārtas likums

8¹ 1927. 9

33¹ { 1927. 12
1930. 4

36 1934. 10

74¹. p. 10. pk. 1930. 4

76. p. 10. pk. 1934. 10

220 1930. 4

Likums par **sociālo apgādību** (Lkr. 28./73.) ar 1930. gada 30. septembra papildinājumiem tajā (Lkr. 30./143)

31 }
31¹ } 1931. 1

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības nama **sodu izcietušo** un nosacīti pirmstermiņa atsvabināto personu uzraudzības veidiem — sk. nosacīti.

1885. gada **Sodu likumi**

140 1928. 6

1903. gada **Sodu likumi**

1 1928. 11
 2 1928. 6
 5 1928. 11
 16 1927. 13
 22 1932. 10
 30 1928. 6
 34—35 1927. 13
 57. p. 4. pk. 1928. 6
 59 {1928. 5
 {1931. 5
 63 1932. 10
 68—71 1928. 11
 636 }
 672 } 1932. 7
 674 }

1933. gada **Sodu likums**

27—28 1934. 5
 43. p. 2. un 3. d. } 1934. 1
 147 }

1920. gada 21. janvāra likums par valdības un pašvaldības iestāžu **svināmām dienām** (Lkr. 20./160) ar 1921. gada 22. decembra papildinājumu tajā (Lkr. 21./262)

— 1929. 8

Pasta un **tēlegrafa virsvaldes iekārta** — sk. pasta.

Noteikumi par pasta un **tēlegrafa departamentu** — sk. pasta.

1924. gada 16. jūnija likums par **telpu īri**

27 1934. 8
 31—32 1932. 8

1918. gada 6. decembra pagaidu nolikums par Latvijas **tiesām un tiesāšanas kārtību** (Lkr. 19./10) un 1920. gada 26. jan-

vāra likums par pārgrozījumiem un papildinājumiem tajā (Lkr. 20./164)

1. p. c pk. 1930. 2
 7) 1927. 9
 9)

1923. gada 20. marta noteikumi par **tiesnešu un dažu citu tiesu resora darbinieku ataigojumu** — sk. ataigojumu.

Tiesu iekārtas likumi

1 1934. 10
 8—9 1932. 7
 57—59 1927. 9
 60 1934. 10
 60. p. 3. pk. 1932. 5
 60. p. 9. pk. 1927. 9
 62 1932. 7
 80 1932. 5
 101. p. 5. pk. 1930. 6
 102 {1930. 6
 {1932. 5
 128—129 }
 143—144 } 1934. 10
 146—147 }
 155 } 1927. 9
 158 1927. 3
 163 1934. 10
 170 {1927. 9
 {1934. 10
 171 1932. 7
 172 {1929. 5
 {1931. 3
 {1934. 7, 10
 173 1931. 3
 174 {1931. 3
 {1932. 4
 {1930. 4
 {1934. 10
 208 1930. 6
 214 {1930. 6
 {1932. 5
 227—228 1932. 1
 235 1930. 7
 254 1932. 1
 281 1930. 12
 302 1932. 5
 303 }
 306—309 } 1931. 2
 332—333 }
 335 1933. 2

336. p. 1. pk.	1929.	2, 6
336. p. 2. pk.	1929.	6
338	1931.	2
344	{1931.	7
	{1933.	2
345	{1931.	2, 7
	{1932.	5
346	1931.	7
349	1931.	3, 7
388 ¹ }	1934.	10
393 }		

1923. gada 26. jūlija likums par **tiesu iekārtas** un civil- un kriminālprocesa likumu dažu pantu grozišanu (Lkr. 23./97)

„A“ 4. p. 1927. 9

Likums par kreditiestāžu un **tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām** — sk. kreditiestāžu.

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības nama sodu izcietušo un nosacīti pirmstermiņa atsvabināto personu **uztraudzības veidiem** — sk. sodu izcietušo.

1925. gada 7. jūlija noteikumi par **valsts darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

1929. gada 27. jūnija noteikumi par **valsts darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

1925. gada 25. augusta instrukcija par **valsts darbinieku atalgojuma noteikumu piemērošanu** — sk. atalgojuma.

1929. gada 17. septembra instrukcija par **valsts darbinieku atalgojuma noteikumu piemērošanu** — sk. atalgojuma.

Valsts kontroles revīzijas pagaidu rēglaments — sk. revīzijas.

Likums par **Valsts kontroli** (Lkr. 23./102)

27	{1927. 12
	{1930. 4

1920. gada 19. marta noteikumi par **valsts nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas summu piedzišanas kārtību** — sk. nodokļu.

1922. gada 12. janvāra noteikumi par autonomiem **valsts uzņēmumiem** (Lkr. 22./10)

—	1929. 1
---	-----------------

1928. gada 9. jūnija likums par pārgrozījumiem **zemes grāmatu lietās Latgalē** (Lkr. 28./134)

—	1934. 10
---	------------------

Kurzemes **zemnieku likums**

133—134	1931. 6
---------	-----------------

1921. gada 17. septembra rīkojums par **zīmognodokli** (Lkr. 21./165) ar 1928. gada 16. jūnija pārgrozījumiem un papildinājumiem tajā (Lkr. 28./147)

3	{ 1930. 5
4. p. 1. pk. }	

25} 1932. 8
29}	

39. p. 1. pk.	1933. 1
---------------	-----------------

43. p. 1. un 2. pk.	1932. 8
---------------------	-----------------

43. p. 3. pk. } 1933. 1
44. p. 7. pk. }	

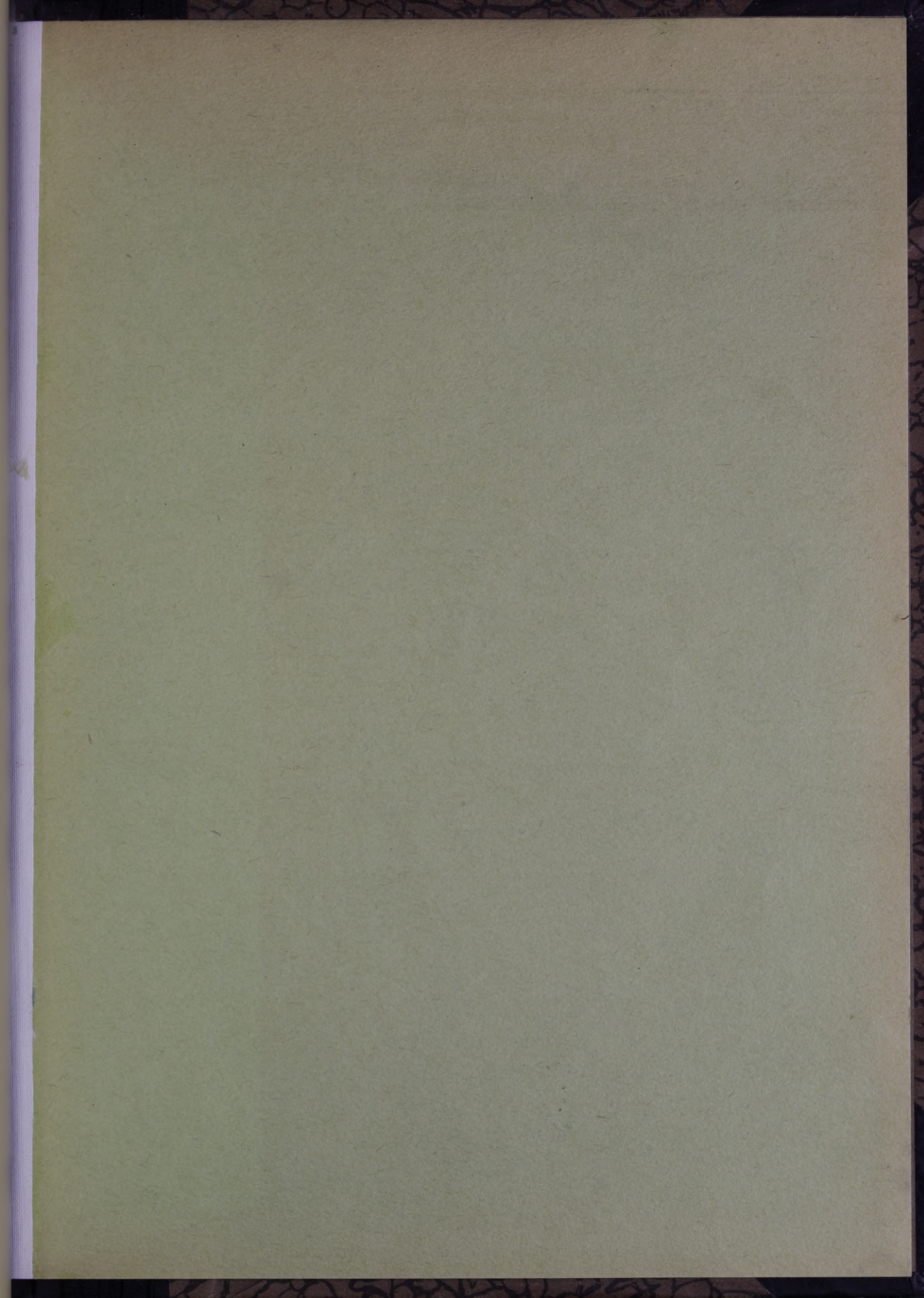
46—47	1929. 7
-------	-----------------

50	} 1930. 5
80	
90—91	
100	

104	
-----	--

213 2175

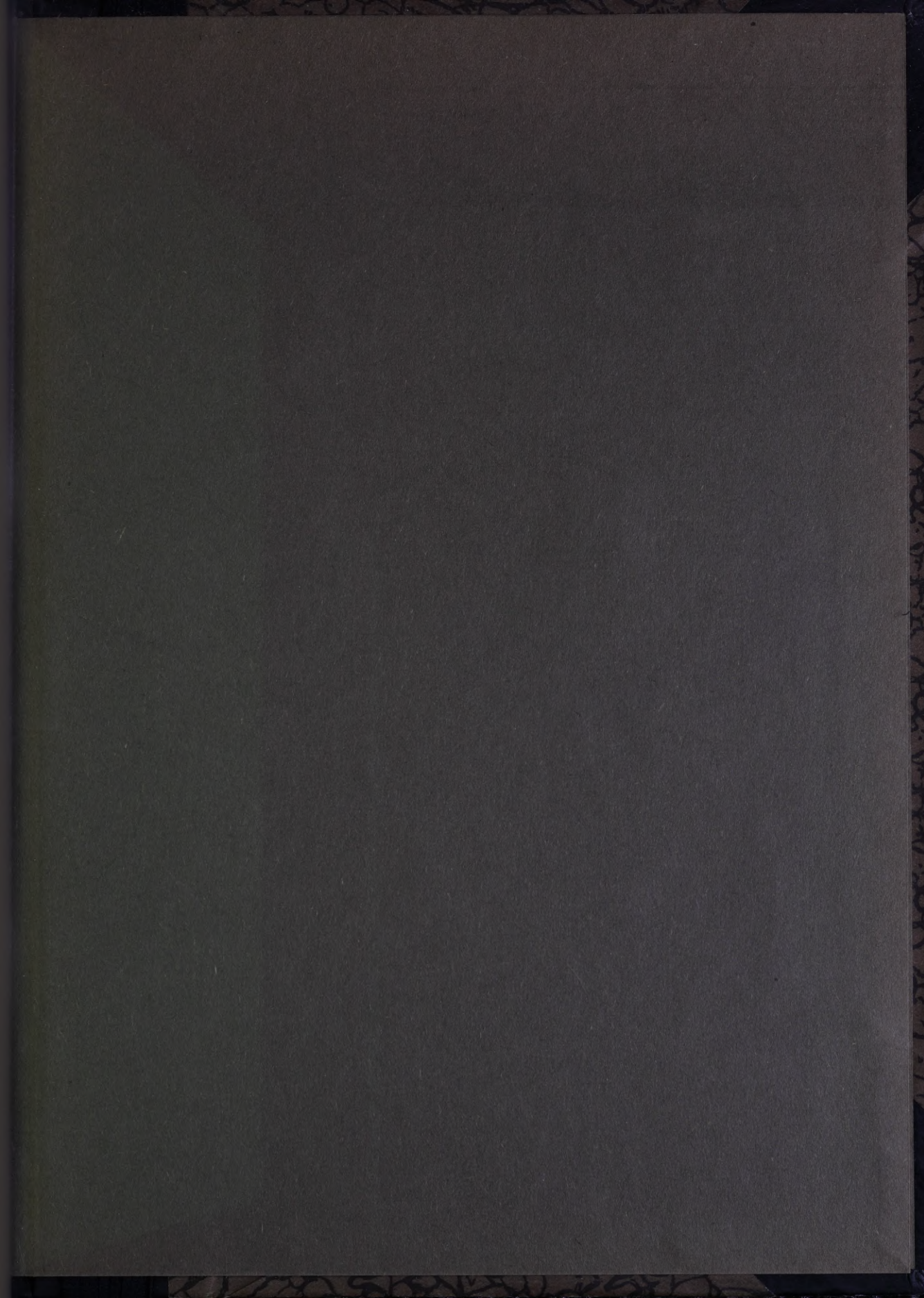

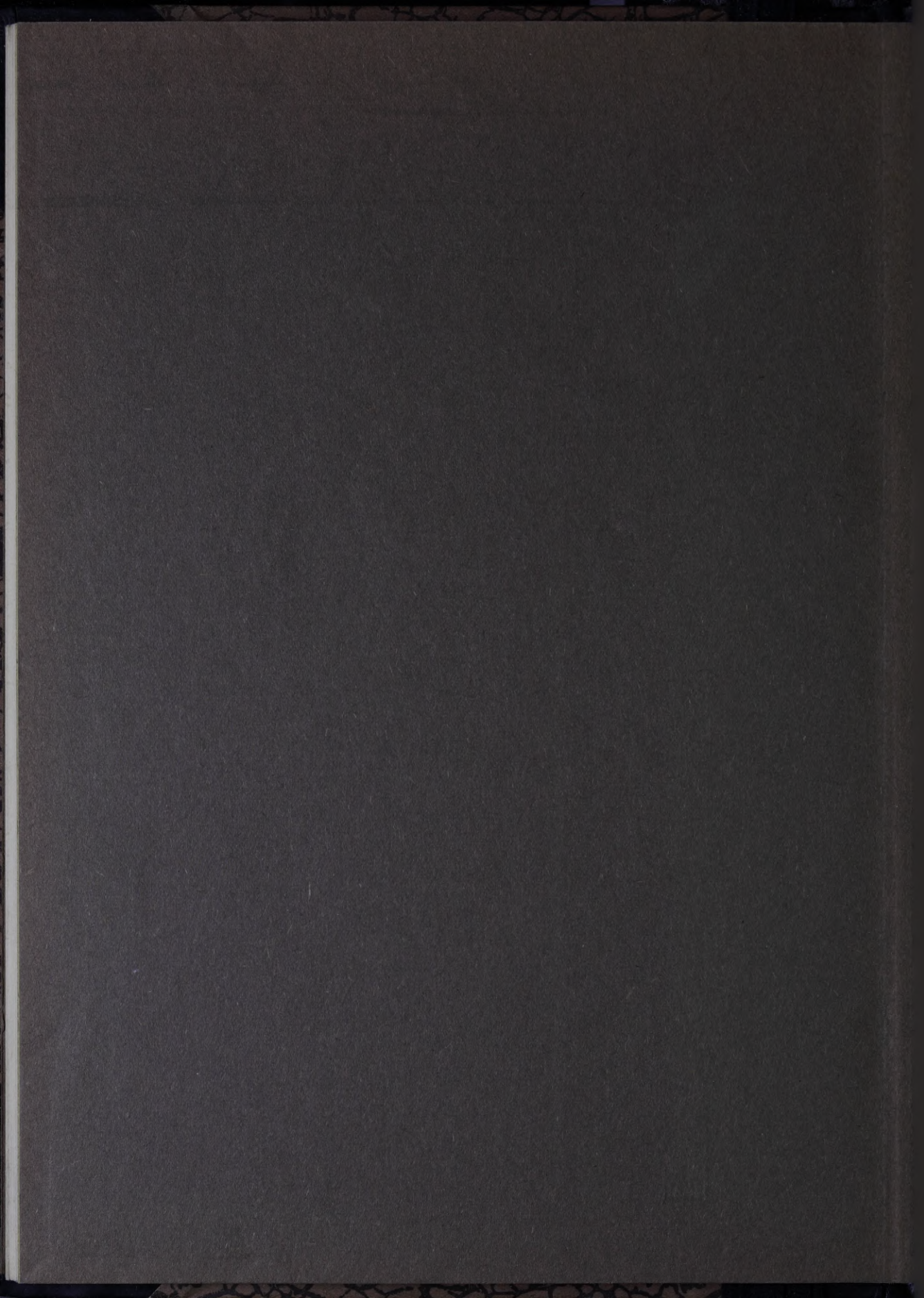

Tipografijā saņemot broš. eks. maksā
Ls 2,50.

31. MAR. 1936

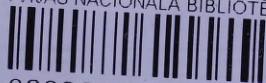
LB 2175

120

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309056431